

บทที่ 1

ศึกษาและเปรียบเทียบประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยโทกุงะวะในโชกุนและกะอิจิน

1.1 ประวัติศาสตร์การเมืองญี่ปุ่นสมัยโทกุงะวะ

เจมส์ คลาเวลล์ นักประพันธ์ผู้มีชื่อเสียงในการเขียนนวนิยายเกี่ยวกับเอเชียได้แต่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นไว้สองเรื่องด้วยกันคือ *โชกุน (Shogun)* และ *กะอิจิน (Gai-Jin)* ซึ่งเหตุการณ์ในนวนิยายทั้งสองเรื่อง ตรงกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในสมัยที่โชกุนตระกูลโทกุงะวะมีอำนาจในการปกครองประเทศญี่ปุ่นนานกว่าสองศตวรรษครึ่ง (ค.ศ.1603-1867) นวนิยายเรื่อง *โชกุน* ตรงกับเหตุการณ์ในปี ค.ศ.1600 ซึ่งเป็นปีที่นักเดินเรือชาวอังกฤษและลูกเรือชาวคัทซ์ได้เดินทางมาญี่ปุ่นในช่วงเวลาที่มีการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองในหมู่ไคเมียวผู้ทรงอำนาจ ส่วนนวนิยายเรื่อง *กะอิจิน* ตรงกับเหตุการณ์ปลายสมัยโทกุงะวะในปี ค.ศ.1862 ซึ่งมีเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าชาวอังกฤษโดยชาวญี่ปุ่น จนเป็นชนวนให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวต่างชาติกับรัฐบาลญี่ปุ่นที่กำลังอ่อนแอลง

ในบันทึกประวัติศาสตร์กล่าวว่าในศตวรรษที่ 16 ประเทศญี่ปุ่นได้ประสบกับปัญหาการแตกแยกเพราะเกิดสงครามกลางเมือง อันเป็นสงครามที่ไคเมียวหรือเจ้าครองนครต่างๆแย่งชิงความเป็นใหญ่ แต่ยุติลงได้ด้วยความสามารถของวีรบุรุษที่มีชื่อเสียงสามคนคือ โอะดะ โนะบุนะงะ (Oda Nobunaga: 1534-1582) โตะโยะโตะมิ ฮิเดะโยะมิ (Toyotomi Hideyoshi: 1536-1598) และ โทกุงะวะ อิเอะยะซุ (Tokugawa Ieyasu: 1542-1616) นักรบสองคนแรกมิได้มาจากชนชั้นสูงของสังคม โนะบุนะงะเกิดในครอบครัวเจ้าที่ดินเล็กๆ ส่วนฮิเดะโยะมิจึงกำเนิดจากครอบครัวชาวนาธรรมดา แต่ทั้งสองสามารถไต่เต้าขึ้นมาเป็นผู้นำทางทหารของประเทศญี่ปุ่น สำหรับอิเอะยะซุนั้นเป็นบุตรชายของไคเมียวแคว้นใหญ่แคว้นหนึ่ง จัดเป็นผู้นำคนสำคัญที่สามารถรวมประเทศญี่ปุ่นให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ยาวนานกว่า 264 ปี

โนะบุนะงะผู้นำคนแรกในการรวมชาติญี่ปุ่นเป็นนักรบที่เก่งฉกาจและโหดร้ายได้สร้างกองทัพที่เข้มแข็งและทันสมัยโดยนำอาวุธปืนมาใช้ในการสงครามจนได้รับชัยชนะ โนะบุนะงะยังสามารถแผ่ขยายอิทธิพลในภาคกลางของญี่ปุ่น และทำให้ผู้นำกลุ่มอื่นๆยอมเป็นพันธมิตรด้วย แต่ภายหลังถูกทหารคนสนิทลอบสังหาร ผู้ที่ขึ้นมามีอำนาจคนต่อมาคือ ฮิเดะโยะมิซึ่งได้สืบสานงานใน

การรวมประเทศญี่ปุ่นให้เป็นปึกแผ่นได้สำเร็จ และยังคงกองทัพไปโจมตีเกาหลีถึงสองครั้งแต่ต้องประสบกับความพ่ายแพ้กลับมา เมื่ออิคะโยะมิเสียชีวิตลงในปี ค.ศ.1598 โทะกุงะวะ อิเอะยะซุ จึงทำการปราบปรามศัตรูทางการเมืองและก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศญี่ปุ่นที่สร้างความสงบสุขและความเป็นปึกแผ่นได้ยาวนานกว่าสองศตวรรษครึ่ง อิเอะยะซุเป็นผู้ก่อตั้งโชกุนสายโทะกุงะวะ โดยจัดตั้งรัฐบาลของตนที่เมืองเอะโคะ (โตเกียวในปัจจุบัน) ในปี ค.ศ.1603 และดำเนินนโยบายกับต่างชาติเป็นอย่างดี ซึ่งชาวตะวันตกได้เข้ามาติดต่อกับญี่ปุ่นตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 โดยมีชาวยุโรปกลุ่มแรกคือ พ่อค้าชาวโปรตุเกสมาขึ้นฝั่งที่เกาะทะเนงะชิมะ (Tanegashima) ทางตอนใต้ของเกาะคิวชูในปี ค.ศ.1543¹ ได้นำเอาอาวุธปืนเข้ามาแนะนำให้ชาวญี่ปุ่นรู้จักเป็นครั้งแรก ต่อมาในปี ค.ศ.1549 บาทหลวงฟรานซิสเซเวียร์ บาทหลวงเยซุอิตและชาวสเปนก็ได้เดินทางเข้ามาญี่ปุ่นที่เมืองคะโงะชิมะ (Kagoshima) เพื่อนำคำสอนมาเผยแผ่แก่ชาวญี่ปุ่นจนทำให้คนญี่ปุ่น ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนเกาะคิวชูทางตอนใต้ของประเทศญี่ปุ่น หันมาเปลี่ยนศาสนาเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าชาวคัทซ์และชาวอังกฤษได้เข้ามาทำการค้ากับชาวญี่ปุ่นในตอนต้นศตวรรษที่ 17 แต่ในปี ค.ศ.1639 โชกุนโทะกุงะวะคนที่สามได้ออกประกาศขับไล่ต่างชาติทั้งหมดโดยเฉพาะชาวโปรตุเกสออกจากญี่ปุ่น เพราะรัฐบาลโชกุนได้ตระหนักว่าศาสนาคริสต์อาจเข้ามาบิบบบาทและแทรกแซงการเมืองภายในประเทศ จึงได้ออกกฤษฎีกาสั่งห้ามการนับถือศาสนาคริสต์และห้ามการเข้ามาในประเทศของชาวต่างชาติ จะมียกเว้นก็เพียงกลุ่มพ่อค้าชาวคัทซ์จำนวนหนึ่งซึ่งถูกจำกัดให้อยู่แต่ในบริเวณเกาะเคะชิมะ (Deshima) ในอ่าวนางาซากิเท่านั้น นอกจากนี้ชาวยุโรปก็ยังมีชาวจีนทำการค้าที่นางาซากิและชาวเกาหลีที่เดินทางเข้ามาเป็นครั้งคราว² จนกระทั่งในต้นศตวรรษที่ 19 ญี่ปุ่นได้รับแรงกดดันจากต่างชาติให้เปิดประเทศสู่โลกภายนอก โดยในปี ค.ศ.1853 นายพลเรือเมทริว ซี เปรอร์รี่แห่งสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาในอ่าวเอะโคะพร้อมกับเรือรบอีก 4 ลำ เพื่อนำสาส์นจากประธานาธิบดีฟิลมอร์มามอบให้กับรัฐบาลญี่ปุ่น แสดงความประสงค์ในการเจรจาทำสนธิสัญญากับญี่ปุ่น นายพลเปรอร์รี่ได้เดินทางกลับมาอีกในปีถัดมาและสามารถชักชวนให้ญี่ปุ่นลงนามในสนธิสัญญาอะนะงะวะที่อ่าวเอะโคะ เปิดเมืองท่ามิโมะตะและสะโกะคะตะสำหรับเรืออับปางและลูกเรือมาลี้ภัยได้³ ต่อมาญี่ปุ่นได้ทำการลงนามในสนธิสัญญาที่มีลักษณะเดียวกันนี้อีกกับ

¹ John Whitney Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times* (8th, Tokyo: Charles E. Tuttle, 1978), p. 136. แต่หนังสือประวัติศาสตร์บางเล่มระบุว่าอาจเป็น ค.ศ.1542 เช่น G. B. Sansom, *Japan: A Short Cultural History*, (Tokyo: Charles E. Tuttle, 1975), p. 416.

² Ibid., p. 188.

³ เพ็ญศรี กาญจนอมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, (กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์, 2538), หน้า 87.

รัสเซีย อังกฤษ ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ ดังนั้นจึงเท่ากับว่าประเทศญี่ปุ่นได้ถูกเปิดประตูเพื่อติดต่อ และมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง สี่ปีต่อมาสนธิสัญญาเหล่านี้ได้รับการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสนธิสัญญาทางการค้า ผลกระทบของเหตุการณ์ต่างๆเหล่านี้ได้เพิ่มแรงกดดันให้กับกระแสทางการเมืองและสังคมญี่ปุ่น โดยทำลายโครงสร้างของระบบการปกครองแบบศักดินาของรัฐบาลโชกุน โทะกุงะวะ และส่งผลให้รัฐบาลโชกุนถูกโค่นล้มลงในปี ค.ศ.1867 โดยมีการฟื้นฟูอำนาจอธิปไตยขึ้นมาให้เป็นของจักรพรรดิในยุคปฏิรูปการปกครองสมัยเมจิ (Meiji) ในปี ค.ศ.1868

จะเห็นได้ว่านวนิยายเรื่อง *กะอิจิน* ได้นำเสนอเหตุการณ์ปลายสมัยโทะกุงะวะในปี ค.ศ.1862 อันเป็นเวลาที่อำนาจของโชกุนเริ่มอ่อนแอลงและสภาพการเมืองภายในประเทศญี่ปุ่นเริ่มส่อเค้าความวุ่นวายเพราะมีความต้องการสัมพันธไมตรีกับรัฐบาลโชกุนโทะกุงะวะและขับไล่ชาวต่างชาติออกจากประเทศ ทำให้เกิดการลอบสังหารชาวต่างชาติหลายครั้ง จนเมื่อเกิดเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าชาวอังกฤษจนถึงแก่ชีวิตในเดือนกันยายน 1862 โดยฝีมือของชาวมุโระซะชิมะ ชาวต่างชาติได้เรียกร้องค่าเสียหายและการประหารชีวิตฆาตกรแต่ตกลงกันไม่ได้ จึงนำไปสู่การโจมตีคะโงะชิมะเมืองหลวงของแคว้นซะชิมะ

แม้ภาพรวมของเหตุการณ์และระยะเวลาในนวนิยายเรื่อง *โชกุน* และ *กะอิจิน* จะตรงกับประวัติศาสตร์ แต่ทว่ากาลเวลาก็ได้เปลี่ยนชื่อตัวละครบุคคลจริงในประวัติศาสตร์เกือบทั้งหมด และยังเปลี่ยนแปลงรายละเอียดและบางฉากของประวัติศาสตร์ตามความคิดเห็นของเขา รวมทั้งเสริมแต่งบางเหตุการณ์และตัวละครตามจินตนาการของตนเอง

1.2 ประวัติศาสตร์สมัยโทะกุงะวะที่ปรากฏในนวนิยาย

โชกุน

1.2.1 โครงเรื่อง

โครงเรื่องของนวนิยายเรื่อง *โชกุน* เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน ค.ศ.1600 ซึ่งในช่วงเวลานั้นการเมืองภายในประเทศญี่ปุ่นเริ่มตึงเครียด เพราะหลังจากการเสียชีวิตของท่านทะอิโกผู้นำทางทหารได้เกิดการแย่งชิงอำนาจระหว่างไคเมียวผู้ทรงอำนาจสองฝ่ายคือ โทะระนะงะกับอิชิโตะ จนวันหนึ่งได้มีนักรบชาวอังกฤษชื่อจอห์น แบลครอร์นและลูกเรือชาวคัทซ์ถูกพายุได้พัดพามาขึ้นฝั่งที่ญี่ปุ่น แต่ทว่า

ถูกจับกุมเป็นนักโทษเพราะบาทหลวงเยซูอิตชาวโปรตุเกสใส่ร้ายว่าเป็นโจรสลัด ต่อมาแบลคธอร์นได้เข้าพบโทระนะงะและมีโอกาสได้ทำความดีความชอบจนเป็นที่ไว้วางใจของโทระนะงะ ทำให้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอะตะโมะโตะ*และซามูไร ขณะเดียวกันการจับเคียวระหว่างโทระนะงะกับอิมิโคะเป็นไปอย่างเข้มข้น เพราะอิมิโคะสามารถรวบรวมพันธมิตรได้มากกว่า และยังได้รับแรงสนับสนุนจากภรรยาฝ่ายของผู้นำทะอิโก แต่ด้วยชั้นเชิงและความฉลาดอันล้ำลึกของโทระนะงะทำให้สามารถเอาชนะอิมิโคะในการทำสงครามเซะกิงะฮะระ

แม้เรื่องราวหลักของนวนิยายเป็นเหตุการณ์การแย่งชิงอำนาจระหว่างขุนศึกญี่ปุ่น แต่ด้วยความเป็นนวนิยายขนาดยาว จึงทำให้เรื่องราวภายในนวนิยายประกอบไปด้วยเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์

1.2.1.1 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ แม้เหตุการณ์นั้นๆจะได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ แต่กาลเวลาก็ได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วนให้คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจจะเป็นด้วยเหตุผลที่ว่างานเขียนของเขาเป็นนวนิยายไม่ใช่ประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องถูกต้องตามประวัติศาสตร์ทั้งหมด

ก. การแย่งชิงอำนาจระหว่างขุนศึกญี่ปุ่นและการมาถึงของชาวอังกฤษคนแรก

เหตุการณ์สำคัญในนวนิยายเริ่มต้นด้วยการมาถึงญี่ปุ่นของจอห์น แบลคธอร์น นำร่องชาวอังกฤษและลูกเรือชาวดัชต์ ซึ่งรอดชีวิตจากพายุได้ผู้คนที่โหมกระหน่ำเรือ จนมาเกยตื้นที่หมู่บ้านชาวประมงในแคว้นอิสุ แต่ทั้งหมดถูกไคเมียวท้องถิ่นจับขังและทรมานร่างกาย ต่อมาโทระนะงะซึ่งเป็นแม่ทัพคนสำคัญของญี่ปุ่น ได้เรียกตัวแบลคธอร์นเข้าไปพบที่ปราสาทโอซากา ในช่วงเวลานั้นการเมืองภายในประเทศญี่ปุ่นกำลังตกอยู่ในภาวะดิ่งเหว เพราะทะอิโกหรือผู้นำทางทหารที่มีอำนาจสูงสุดในประเทศได้เสียชีวิตลง โดยทิ้งทายาทวัย 7 ขวบให้อยู่ในความดูแลของสภาผู้สำเร็จราชการ ซึ่งประกอบด้วยไคเมียวที่มีอำนาจ 5 คนคือ โทะระนะงะ อิมิโคะ คิยะมะ โอะโนะมิ และซุกิยะมะ ทั้งโทระนะงะและอิมิโคะนั้นจัดเป็นแม่ทัพคนสำคัญ แต่ทว่าทั้งสองไม่ค่อยลงรอยกัน เพราะอิมิโคะมีความระแวงในตัวโทระนะงะว่าต้องการตั้งตนเป็นใหญ่แทนที่ทะอิโก อิมิโคะมีหน้าที่ในการดูแลทายาทและมีอำนาจควบคุมปราสาทโอซากาไว้ อีกทั้งยังสามารถรวบรวมไคเมียวเกือบก่อนประเทศมาเป็นพันธมิตรของตน และยังชักจูงให้สมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการที่เหลื่อมมาเป็นฝ่ายตน ซึ่ง

* อะตะโมะโตะ คือ ซามูไรชั้นกลางที่อยู่ระหว่างไคเมียว (เจ้าผู้ครองแคว้น) และซามูไรทั่วไป

ไคเมียวผู้เป็นสมาชิกของสภาเป็นคริสเตียนอยู่ 2 คนคือ โอะโนะมิและคิยะมะ ประเทศญี่ปุ่นในเวลานั้น ได้มีบาทหลวงเยซูอิตเข้ามาเผยแผ่ศาสนาและพ่อค้าชาวโปรตุเกสทำการค้าขายกับชาวญี่ปุ่นอยู่ก่อนแล้ว

โทระนะงะซึ่งพักอยู่ในปราสาทโอซากานั้น ตกอยู่ในสภาพเสมือนเป็นเชลยศึกของศัตรู จึงได้วางแผนหนีออกจากปราสาทโอซากา ซึ่งเบลครอร์นก็เป็นผู้ที่ช่วยให้โทระนะงะหลุดพ้นจากเงื้อมมือของอิมิโคะ หลบหนีจากปราสาทโอซากากลับไปเมืองเยโคะ (Yedo)⁴ เมืองหลวงของโทระนะงะได้สำเร็จ อีกทั้งยังได้ช่วยชีวิตโทระนะงะจากแผ่นดินไหว ทำให้โทระนะงะขอบพอบและไว้วางใจเบลครอร์นจนแต่งตั้งให้เป็นฮะตะโมะโตะและผู้บัญชาการเรือแห่งคันโตะ พร้อมกับมอบที่ดินและรายได้ประจำปี ในเวลาเดียวกันอิมิโคะได้สมคบกับโอะชิเบภรรยาฝ่ายของทะอิโกในการล้มอำนาจโทระนะงะ จึงทำให้โทระนะงะซึ่งลาออกจากสภาผู้สำเร็จราชการตกอยู่ในสภาพที่ลำบาก ต้องวางแผนการรบอย่างระมัดระวัง และต้องใช้เล่ห์เพทุบายชักจูงให้พันธมิตรฝ่ายอิมิโคะเปลี่ยนมาอยู่ฝ่ายเดียวกับตน อิมิโคะได้วางแผนล่อลวงให้โทระนะงะเดินทางมาปราสาทโอซากาเพื่อหวังที่จะกำจัดโทระนะงะ โดยอ้างว่าให้มาแสดงความเคารพสมเด็จพระจักรพรรดิที่เสด็จมาในเทศกาลชมจันทร์ โทระนะงะพยายามบ่ายเบี่ยงโดยส่งเบลครอร์นและบริวารล่วงหน้าไปก่อน ขณะเดียวกันก็แอบรวบรวมพันธมิตรและวางแผนเพื่อทำการปราบปรามฝ่ายอิมิโคะ จนเกิดเป็นสงครามเซะกิงะฮะระในวันที่ 21 ตุลาคม 1600

จากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ปีค.ศ.1600เป็นช่วงเวลาที่เกิดการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างไคเมียวแคว้นต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากอิเคะโยะมิหรือทะอิโกได้เสียชีวิตลง โทะงุวะวะ อิเอะยะซุ ซึ่งเป็นไคเมียวที่มีอำนาจมากที่สุดในเวลานั้น จึงต้องทำการปราบปรามศัตรูการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะอิมิโคะ มิตซุนะริ (Ishida Mitsunari) ซึ่งเป็นศัตรูคนสำคัญของอิเอะยะซุ และในปีเดียวกันนี้ได้นักเดินเรือชาวอังกฤษชื่อ วิลล์ อาดัมส์ (Will Adams) เดินทางมาถึงญี่ปุ่น⁵ เมื่อนำเหตุการณ์ในนวนิยายไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์แล้วจะเห็นได้ว่าตรงกัน หากแต่

⁴ เมืองเยโคะในภาษาญี่ปุ่นคือ เอะโคะ (Edo)นั่นเอง แต่หนังสือประวัติศาสตร์บางเล่มก็ใช้คำว่า "เยโคะ" เช่น Sansom, *Japan: A Short Cultural History*.

Richard Storry, *A History of Modern Japan* (Great Britain: C. Nicholls, 1976.)

⁵ A. L. Sadler, *The Maker of Modern Japan* (London: George Allen & Unwin, 1937) pp. 185-88.

พิจารณาถึงลงไปในเรื่องละเอียดและข้อมูลต่างๆในนวนิยาย จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงบางสิ่งให้แตกต่างไปจากประวัติศาสตร์อยู่หลายประการดังต่อไปนี้

การสงครามที่เกิดขึ้นหลังการสิ้นใจของฮิเดะโยะมิ (ทะอิโกะโนนวนิยาย) เป็นการสู้รบเพื่อแย่งชิงอำนาจกันระหว่างโทะกุงะวะ อิเอะยะซุ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการ (Board of Five Regents หรือ *Go-tairo*)⁶ กับอิมิคะ มิทซุนะริ ซึ่งเป็นสมาชิกของสภาบริหารการปกครอง (Board of Five House Administrators หรือ *Go-bugyo*)⁷ ทั้งสองสถานี่ฮิเดะโยะมิเป็นผู้แต่งตั้งด้วยตนเอง โดยให้สภาผู้สำเร็จราชการทำหน้าที่ปกป้องและดูแลทายาทของตนคือฮิเดะโยะริ จนกว่ามีอายุสมควรได้รับตำแหน่งและให้สภาบริหารการปกครองทำหน้าที่บริหารงานบ้านเมือง ฮิเดะโยะมิยังได้แต่งตั้งผู้ประสานงาน (Board of Three Mediators หรือ *Churo*)⁸ เพื่อคอยประสานงานเมื่อยามที่ทั้งสองกลุ่มเกิดความขัดแย้งกัน อิมิคะนั้นเกิดความระแวงและไม่พอใจในตัวอิเอะยะซุเป็นอย่างมาก เพราะในขณะนั้นอิเอะยะซุเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด จนเมื่อมะเอะคะ โทะมิอิเอะหนึ่งในสภาผู้สำเร็จราชการและเป็นผู้ดูแลทายาทของฮิเดะโยะมิเสียชีวิตลงในปี.ศ.1599 องค์ประกอบหลักในการถ่วงดุลอำนาจก็ถูกทำลายลง อิเอะยะซุจึงเดินทางไปควบคุมอำนาจที่ปราสาทโอซากาโดยอ้างว่ามาทำหน้าที่ดูแลทายาทแทนมะเอะคะ⁸ แต่ทว่ามารดาของทายาทฮิเดะโยะมิที่พำนักอยู่ในปราสาทโอซากากลับอยู่ฝ่ายเดียวกับอิมิคะ เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ อิมิคะจึงยุยงอุเอะซุจิ คะเงะคะทซุ สมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการให้ทำการต่อต้านอิเอะยะซุทางตอนเหนือ ทำให้อิเอะยะซุต้องเดินทางออกจากปราสาทโอซากาไปเมืองเอะโตะเพื่อเตรียมแผนการตั้งรับศัตรู จากนั้นจึงเดินทางไปสมทบกับโคเมียวพันธมิตรเพื่อรับศึกทางเหนือและตะวันตก แต่พันธมิตรบางคนของอิมิคะแปรพักตร์โดยแอบติดต่อกับอิเอะยะซุอย่างลับๆ

⁶ สภาผู้สำเร็จราชการ 5 คนประกอบด้วย 1. โทะกุงะวะ อิเอะยะซุ 2. อุกิคะ ฮิเดะอิเอะ 3. มะเอะคะ โทะมิอิเอะ 4. โมริ เทรุโมะโตะ 5. อุเอะซุจิ คะเงะคะทซุ (Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times*, p. 153.)

⁷ สภาผู้บริหารการปกครอง 5 คนประกอบด้วย 1. มะซุคะ นะงะโมะริ 2. อิมิคะ มิทซุนะริ 3. มะเอะคะ เก็น-อิ 4. อะวะโนะ นะงะมะชะ 5. นะงะทซุกะ มะชะอิเอะ (Sadler, *The Maker of Modern Japan*, p. 185.)

⁸ Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times*, p. 163.

และหักหลังอิมิเคะในการทำสงครามที่หมู่บ้านเซะกิงะฮะระในวันที่ 21 ตุลาคม 1600⁹ ทำให้ทางฝ่ายอิเอะยะซุได้รับชัยชนะ สังหารอิมิเคะและศัตรูทางการเมืองคนอื่น ๆ ได้สำเร็จ สมเด็จพระจักรพรรดิโกะโยะซะอิ (โกะนิโอะโนะนวยาย) จึงแต่งตั้งให้อิเอะยะซุเป็นโชกุน¹⁰ ในปีค.ศ.1603¹¹

นอกจากนี้การให้รายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการในนวนิยายก็ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์กล่าวคือ ตัวละครโอะโนะมิและคิยะมะซึ่งอยู่ฝ่ายเดียวกับอิมิโคะเป็นไคเมียวคริสเตียนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่นและเป็นผู้ให้การสนับสนุนบาทหลวงเยซุอิต “..and that their main allies, the Regents, Onoshi and Kiyama, the greatest of the Christian *daimyos* were going to defect to Ishido.”¹² แต่ในประวัติศาสตร์ ไคเมียวคริสเตียนที่มีชื่อเสียงในการสนับสนุนบาทหลวงเยซุอิตถึงขนาดบังคับคนในอาณาเขตของตนให้เปลี่ยนศาสนา และบาทหลวงเยซุอิตก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อไคเมียวเหล่านี้เป็นไคเมียวจากเกาะคิวชู ได้แก่ โอมุระ ซุมิตะคะ (Ōmura Sumitada: 1533-

⁹ A. L. Sadler, *A Short History Of Japan* (Sydney: Halstead Press, 1962), p. 169. แต่หนังสือประวัติศาสตร์บางเล่มระบุว่า เป็น 22 ตุลาคม 1600 เช่น

เพ็ญศรี กาญจนมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 18.

ริชาร์ด สตอร์รี่, *ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่* แปลโดย พรรณี สรุงบุญมี และ ม.ร.ว. ประกายทอง สิริสุข (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2520), หน้า 52.

¹⁰ โชกุนเป็นคำย่อมาจาก "Sei-i-tai-shogun" ซึ่งมีความหมายว่านายพลผู้ปราบคนเถื่อน โดยจักรพรรดิก็มอบแต่งตั้งให้กับเจ้าหน้าที่ของกองทัพถูกส่งไปปราบปรามการจลาจลทางตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองหลวงในศตวรรษที่ 8 ต่อมาในปลายศตวรรษที่ 12 ตำแหน่งนี้ถูกมอบให้กับมินะโมะโตะ โยะริโมะโตะ (Minamoto Yoritomo) ผู้ก่อตั้งรัฐบาลทหารที่เมืองคะมะกุระ (ค.ศ.1192-1333) ซึ่งในเวลานั้นตำแหน่ง "โชกุน" มีความหมายถึงจอมพลหรือผู้นำทางการเมือง ในศตวรรษต่อมาตระกูลอะมิกะงะผู้พิชิตรัฐบาลทหารมุโระมะซึกิได้จัดตั้งตำแหน่งนี้ จนกระทั่งอิเอะยะซุได้ก่อตั้งรัฐบาลโชกุนตระกูลโทะกุงะวะที่กรุงเอะโตะ โชกุนและรัฐบาลทหารจึงมีอำนาจทางการเมืองปกครองญี่ปุ่นอย่างแท้จริง (Yoshinobu Tokugawa, Shinzaburō Ōishi and Keizo Saito, *The Shogun Exhibition*, Japan: The Shogun Exhibition Executive Committee, 1983), p. 17.

¹¹ *Encyclopedia of Japan*, vol. 8 (Tokyo: Kodansha, 1983), p. 50.

¹² James Clavell, *Shogun* (New York: Dell Publishing), p. 198.

1587) โอโตะโมะ โซริน (Ōtomo Sōrin: 1530-1587) อะริมะ ฮะรุโนะบุ (Arima Harunobu: 1567-1612)¹³ ซึ่งโคเมียวทั้งสามไม่ได้เป็นสมาชิกของสภาผู้สำเร็จราชการแม้แต่คนเดียว แต่มีโคเมียวคริสเตียนคนหนึ่งชื่อ โคะโนะมิ อุกินะงะ (Konoshi Ukinaga: 1556?-1600) ได้ร่วมมือกับอิมิคะในการต่อต้านอิเอะยะซุในสงครามเซะกิงะฮะระ โคะโนะมิถูกสำเร็จโทษพร้อมกับอิมิคะเมื่อปราชัยในสงครามเซะกิงะฮะระ¹⁴ ยิ่งไปกว่านั้นไม่ปรากฏว่ามีน้องชายต่างบิดาของอิเอะยะซุเข้าไปมีบทบาทสำคัญทางการเมืองในช่วงเวลาที่มีการแย่งอำนาจกันนี้ ดังเช่นในนวนิยายที่กำหนดให้ตัวละครสะตะกิเป็นน้องชายต่างบิดาของโทะระนะงะซึ่งประกาศสนับสนุนทายาทของทะอิโกะและอิมิคะ ซึ่งภายหลังได้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการแทนซุกิยะมะที่ถูกอิมิคะสังหารทั้งครอบครัวเพราะแปรพักตร์ไปเข้าฝ่ายโทะระนะงะ

ส่วนการให้รายละเอียดเกี่ยวกับนักเดินเรือชาวอังกฤษซึ่งเดินทางมาญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1600 ใน *โชกุน* มีความแตกต่างบางประการจากบันทึกประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ในนวนิยาย จอห์น แบลคธอร์น นักร้องชาวอังกฤษได้นำเรืออีราสมุส (Erasmus) ออกจากเมืองรอตเตอร์ดัมเดินทางข้ามมหาสมุทรเพื่อค้นหาเกาะญี่ปุ่น และถูกพายุได้พัดมาขึ้นฝั่งที่หมู่บ้านชาวประมงในแคว้นอิสึบนเกาะฮอนชูของญี่ปุ่นในวันที่ 21 เมษายน 1600 คนบนเรือทั้งหมดถูกจับกุมในฐานที่เป็นโจรสลัด เมื่อโทะระนะงะทราบข่าวจึงได้เรียกตัวแบลคธอร์นเข้าไปพบที่ปราสาทโอซากา โดยเดินทางด้วยเรือของพ่อค้าโปรตุเกส หลังจากที่แบลคธอร์นได้พบกับโทะระนะงะแล้วก็ถูกส่งกลับมายังสถานที่เดิมคือหมู่บ้านชาวประมง แต่ในประวัติศาสตร์กล่าวว่ามีวิลล์ อาดัมส์ ซึ่งเป็นนักร้องชาวอังกฤษได้เดินทางนำเรือลิฟเด (Liefde) ซึ่งเป็นหนึ่งในห้าของเรือค้าที่ออกเดินทางจากเมืองรอตเตอร์ดัม ประเทศฮอลแลนด์ใน ค.ศ. 1598 เพื่อค้นหาดินแดนตะวันออกโดยใช้เส้นทางช่องแคบมะเจลแลน นอกจากบรรทุกสินค้าต่างๆ เรือลิฟเดยังบรรทุกปืนคาบศิลา ปืนใหญ่ ดินระเบิดและธนูเพลิงเป็นจำนวนมากมาด้วย ในวันที่ 19 เมษายน 1600¹⁵ เรือลิฟเดได้ถูกพายุได้พัดมาขึ้นฝั่งที่ญี่ปุ่นทางตอนใต้ของเกาะคิวชู

¹³ Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times*, p.140.

¹⁴ Seiichi Iwao, ed., *Biographical Dictionary of Japanese History* (Tokyo: Kodansha International, 1978), p. 207.

¹⁵ Herbert H. Gowen, *Five Foreigners in Japan* (New York: Books for Libraries Press, 1967), p.10. แต่หนังสือประวัติศาสตร์เล่มหนึ่งระบุว่าเรือลิฟเดมาถึงญี่ปุ่นในเดือนมีนาคมคือ Conrad Totman, *Tokugawa Ieyasu: Shogun* (USA: Heian International, 1983), p. 14.

เมื่ออิเะยะซุทราบข่าวการมาถึงญี่ปุ่นของชาวต่างชาติกลุ่มใหม่ จึงเกิดความสนใจเรียกให้เข้าไปพบที่ปราสาทโอซากา วิลล์ อาคัมส์จึงนำเรือลิฟเคไปจอดเทียบท่าที่อ่าวโอซากาและเข้าพบอิเะยะซุ อาคัมส์ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับสงครามศาสนาในยุโรปและเส้นทางการเดินเรือซึ่งอิเะยะซุมีความสนใจเป็นอย่างมาก จากนั้นได้สั่งให้อาคัมส์นำเรือลิฟเคและลูกเรือเดินทางไปยังอะโอะเอ แอด แซคเคอร์ นักประวัติศาสตร์ได้กล่าวว่าเรือลิฟเคอาจมีชื่อเรียกดั้งเดิมว่า "อิราสมุส" โดยเรียกชื่อตามภาพของอิราสมุสนักบุญคนสำคัญของศตวรรษที่ 16 ที่แขวนไว้ท้ายเรือก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นเรือลิฟเค¹⁶

ตอนท้ายเรื่องของนวนิยาย โทะระนะงะได้ทำแผนเผาเรืออิราสมุสเพื่อป้องกันไม่ให้เบลครอร์นหนีกลับประเทศ ซึ่งขัดแย้งกับในประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่า วิลล์ อาคัมส์เพียงแต่ขออนุญาตอิเะยะซุเดินเรือกลับประเทศแต่ทว่าได้รับการปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่ายังไม่สะดวกที่จะให้ไปและว่าจ้างอาคัมส์ให้ต่อเรือเดินทะเลแบบยุโรป

ข. การแย่งชิงอำนาจและอิทธิพลในญี่ปุ่นระหว่างชาติตะวันตก

นอกจากเหตุการณ์การแย่งชิงอำนาจทางการเมืองในญี่ปุ่นซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญในนวนิยาย การมาญี่ปุ่นของจอห์น เบลครอร์น ได้ก่อให้เกิดความยุ่งยากให้กับบาทหลวงเยซูอิตชาวโปรตุเกสที่เข้ามาทำการสอนศาสนาในญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก เพราะยุโรปได้ทำสงครามศาสนาอย่างดุเดือด จนส่งผลมาถึงการขยายอาณาเขตในโพ้นทะเล ซึ่งเดิมโปรตุเกสและสเปนผู้นับถือนิกายคาทอลิกเป็นชาติตะวันตกที่รู้เส้นทางมาตะวันออกแต่ผู้เดียว โดยพระสันตะปาปาได้ให้สิทธิทางการค้าในญี่ปุ่นแก่โปรตุเกสเพื่อแลกกับการเผยแพร่ศาสนา และให้สเปนครอบครองฟิลิปปินส์ แต่ภายหลังพ่อค้าโปรตุเกสแอบขายแผนที่และปุมเรือให้แก่ชาวต่างชาติที่นับถือนิกายโปรเตสแตนท์ ชาวต่างชาติจึงว่าจ้างจอห์น เบลครอร์น ชาวอังกฤษเป็นนำร่องมาเผชิญโชคในการนำเรือมาเอเชียตะวันออกตามเส้นทางใหม่โดยผ่านช่องแคบมะละกา เมื่อเบลครอร์นถูกพายุพัดมาขึ้นฝั่งญี่ปุ่น เรือและสินค้าต่างๆรวมทั้งอาวุธต่างๆถูกยึดโดยกะซิจิ ยะบุ โคะมิยะวเควันอิสุ และยังคงบาทหลวงเยซูอิตชาวโปรตุเกส ซึ่งมาเป็นล่ามให้ในระหว่างที่ถูกกุมขังแสดงอาการเกลียดชัง และใส่ร้ายว่าเป็นโจรสลัดและคนนอกศาสนา เพื่อหวังจะให้ถูกลงโทษจนถึงแก่ชีวิต แต่โทะระนะงะได้เรียกตัวเข้าไปพบที่ปราสาทโอซากา

นวนิยายได้กล่าวถึงประเทศญี่ปุ่นในเวลานั้นว่า มีพ่อค้าชาวโปรตุเกสเข้ามาทำการค้าโดยเป็นตัวกลางในการค้าทองและผ้าไหมของจีนให้ญี่ปุ่นและค้าแร่เงินของญี่ปุ่นให้กับจีน โดย

¹⁶ Sadler, *The Maker of Modern Japan*, p.190.

มีศูนย์กลางการค้าที่เกาะคิวชู โดยเฉพาะเมืองนางาซากิซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญของพวกพ่อค้าโปรตุเกส คณะบาทหลวงเยซูอิตได้ทำการสอนศาสนาอย่างแพร่หลาย ทำให้ไคเมียวเปลี่ยนศาสนาและบังคับให้ประชาชนของตนนับถือศาสนาคริสต์ ทำให้มีการสร้างโบสถ์กระจายอยู่ทั่วไปและมีโรงเรียนสอนศาสนา (seminary) เพื่อสอนลูกหลานไคเมียวคริสเตียน นักบวชเยซูอิตยังมีอิทธิพลในการควบคุมการค้าที่เมืองนางาซากิ แม้แต่ไคเมียวหรือผู้ครองแคว้นยังขายที่ดินให้กับพวกบาทหลวงเยซูอิต แต่ภายหลังทะอิโกออกกฎหมายยึดที่ดินคืนจากเยซูอิตและจำกัดเขตชาวต่างชาติให้อยู่เฉพาะในเมืองนางาซากิและฮิระโตะเท่านั้น ดังที่ตัวละครมะริโกะได้เล่าเรื่องที่บาทหลวงเยซูอิตมีอิทธิพลเหนือไคเมียวในนางาซากิให้กับเบลลครอร์น

“But I was told Nagasaki's really Portuguese soil. I'm told they act as though it is. Didn't Lord Harima's father sell the land to the Jesuits?’ Mariko's voice sharpened. ‘Yes. But the Taikō took the land back. No foreigner's allow to own land here now. But didn't the Taikō allow his Edicts to lapse, so today nothing happens there without Jesuit approval? Don't Jesuits control all shipping in Nagasaki and all trade? Don't Jesuits negotiate all trade for you and act as intermediaries?’”¹⁷

แม้ว่าในสมัยของนงะกะมุระได้มีการออกกฎหมายขับไล่บาทหลวงเยซูอิตให้ออกจากประเทศโดยสั่งให้ไปรวมกันที่เมืองนางาซากิ เพื่อเตรียมเรือออกจากญี่ปุ่นไปมาแก็แต่ก็ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง บาทหลวงเยซูอิตจึงยังคงอาศัยและทำการเผยแพร่ศาสนาบนเกาะคิวชู ทำให้ไคเมียวและพลเมืองบนเกาะคิวชูหันมาเปลี่ยนศาสนากันมากขึ้น ต่อมาทะอิโกกลับมาคืนดีกับบาทหลวงเยซูอิตโดยขับไล่ไคเมียวที่เป็นคริสเตียนเพียง 2-3 คนออกจากญี่ปุ่น เพื่อต้องการยึดดินแดนเหล่านั้นและไม่บังคับใช้กฎหมายที่ออกมานั้น

เรื่องของบาทหลวงเยซูอิตในนวนิยายตรงกับข้อมูลในประวัติศาสตร์ที่กล่าวไว้ทั้งพลเมืองและเจ้าแคว้นเมืองนางาซากิต่างก็ตกอยู่ใต้อิทธิพลของบาทหลวงเยซูอิต ซึ่งไม่เพียงแต่มีอำนาจทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังชักเปอร์เซนต์จากผลกำไรที่ได้จากเรือสินค้าชาวโปรตุเกสที่มาจากมาแก็อีกด้วย¹⁸ เมื่อฮิโตะโยะมิตระหนักถึงอิทธิพลของบาทหลวงเยซูอิตจึงออกกฎหมายให้พวกมิชชันนารีออกจากญี่ปุ่นใน ค.ศ.1587 หากแต่ไม่ได้บังคับใช้อย่างเข้มงวด แต่การให้รายละเอียด

¹⁷ Clavell, *Shogun*, p. 665.

¹⁸ ริชาร์ด สตอร์รี่, *ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 50-51.

ในเรื่องแผนที่ลับซึ่งพ่อค้าโปรตุเกสแอบมาขายให้แก่ที่ที่ปรากฏใน *โชกุน* พบว่ามีความคลาดเคลื่อนจากประวัติศาสตร์คือ ในนวนิยายแผนที่ลับที่เบลครอร์นใช้นำทางมาญี่ปุ่นทางช่องแคบมะเจลดเลนอันเป็นเส้นทางลับของชาวโปรตุเกสและสเปนในการเดินทางมาเอเชียตะวันออก ได้มาจากชาวดัตช์ชื่อ ปีเตอร์ เซาเดอร์ฮอฟ (Pieter Suyderhof) ซึ่งเคยทำงานเป็นเลขาส่วนตัวของพระราชอาณาเขตศาสนาคริสต์ในเมืองกัว ประเทศอินเดียอันเป็นอาณานิคมแห่งหนึ่งของโปรตุเกส เอกสารต่างๆและแผนที่จึงผ่านสายตาและมือของปีเตอร์ ซึ่งได้แอบคัดลอกแผนที่เส้นทางลับที่ผ่านช่องแคบมะเจลดเลนและแหลมกู๊ดโฮป เมื่อกลับไปฮอลันดาก็ขายให้กับบริษัทอีสต์ อินเดีย ดังที่เบลครอร์นได้เล่าให้กับโทะระนะงะถึงการได้มาของแผนที่

“ A man named Pieter Suyderhof, from Holland, was the private secretary to the Primate of Goa (...) As private secretary to their archbishop, who was also the Portuguese Viceroy at the time, all sorts of documents passed through his hands. After many years he obtained some of their rutters--maps--and copied them. These gave the secrets of the way through Magellan's Pass and also how to get around the Cape of Good Hope, and the shoals and reefs from Goa to Japan via Macao...”¹⁹

ในประวัติศาสตร์กล่าวถึงเรื่องนี้ว่ามีชาวดัตช์ชื่อ ยาน เฮาเกน ฟาน ลินสโคเตน (Jan Huyghen van Linschoten) เคยทำงานด้านเอกสารกับบาทหลวงโดมิกันซึ่งเป็นพระราชอาณาเขตศาสนาคริสต์ในเมืองกัว ประเทศอินเดียได้นำความรู้เกี่ยวกับการค้าของโปรตุเกสมาเขียนและตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ *Itinerario* ซึ่งเป็นเหตุให้พ่อค้าชาวดัตช์นำเรือออกเดินทางไปตะวันออกจนไปถึงเกาะชวาได้สำเร็จ จึงกลายเป็นความฝันของนักเดินเรือชาวดัตช์ที่จะเดินทางมาตะวันออก²⁰

ค. เหตุการณ์เรือซานเฟลิเป้

ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงพวกฟรานซิสกันจากสเปนในมินนิลาได้วางแผนเข้ามาแข่งขันกับพวกเยซูอิตในญี่ปุ่นซึ่งสร้างความไม่พอใจอย่างมากให้กับบาทหลวงเยซูอิต เมื่อตัวละครเบลครอร์นถูกจับขังในคุก จึงได้พบกับบาทหลวงฟรานซิสกันที่ถูกกักขังในคุกมานานหลายปี ทำให้รู้เรื่องต่างๆของเยซูอิตและฟรานซิสกันในญี่ปุ่นที่มีปัญหาต่อกัน เพราะบาทหลวงเยซูอิต

¹⁹ Clavell, *Shogun*, p. 271.

²⁰ Gowen, *Five Foreigners in Japan*, p. 117.

พยายามกีดกันฟรานซิสกันในการเผยแพร่ศาสนาในญี่ปุ่น นอกจากนี้บาทหลวงฟรานซิสกันยังได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่เรือซานเฟลิเป้ของสเปนในมินิลา ซึ่งถูกพายุพัดมาเกยตื้นบนชายฝั่งของเกาะมิโกะกูในเดือนตุลาคม ค.ศ.1597 สินค้าต่างๆบนเรือถูกยึดทำให้กัปตันเรือไม่พอใจและเข้าพบทะเลอิโกเพื่อเจรจาขอสินค้าและเรือคืน แต่ทะเลอิโกมีคำสั่งให้รอการตัดสินใจ พวกสเปนจึงไปรอที่โบสถ์ฟรานซิสกันในเกียวโตและทำการสอนศาสนาโดยมุ่งเน้นกับกลุ่มคนจนและไว้การศึกษา ในขณะที่เยซูอิตมุ่งไปที่พวกเจ้าขุนมูลนาย บาทหลวงฟรานซิสกันทำให้ชาวญี่ปุ่นหันมาเปลี่ยนศาสนากันมากขึ้น บาทหลวงเยซูอิตจึงเกิดความริษยาและหาทางใส่ร้ายพระฟรานซิสกันโดยกล่าวหาว่าฟรานซิสกันและสเปนเป็นนักรบผู้พิชิตและมีแผนมาโจมตีญี่ปุ่น ทำให้ทะเลอิโกมีคำสั่งให้พิพากษาลงโทษพวกฟรานซิสกัน 26 คน ซึ่งเป็นชาวสเปน 6 คน พระฝึกหัดชาวญี่ปุ่น 17 คนและคนอื่นอีก 3 คน ด้วยการตรึงไม้กางเขนที่เมืองนางาซากิในเดือนกุมภาพันธ์ปีถัดมา ในบันทึกประวัติศาสตร์เหตุการณ์เรือซานเฟลิเป้เกิดขึ้นในเดือนตุลาคม ค.ศ.1596 เมื่อเรือซานเฟลิเป้มาอับปางที่มิโกะกูและสินค้าถูกยึดตามคำสั่งของฮิเดะโยะมิ ทำให้เกิดการโต้เถียงกันจนพวกสเปนข่มขู่ว่าถ้าญี่ปุ่นไม่คืนเรือให้ กษัตริย์สเปนจะยึดครองญี่ปุ่น ทั้งยังระบุประเพณีของสเปนที่ใช้บาทหลวงเป็นแนวหน้าทางให้กองทัพสเปนมายึดครองดินแดนต่างๆเป็นอาณานิคมของตน ฮิเดะโยะมิจึงตอบโต้ด้วยการส่งตรึงไม้กางเขนบาทหลวงฟรานซิสกันในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 1597²¹

ในนวนิยายยังกล่าวถึงการลักลอบขนอาวุธเข้ามาของบาทหลวงเยซูอิตว่าหลวงพ่อดาคันฮาซึ่งเป็นหัวหน้าพระสมณศักดิ์คริสเตียนของเยซูอิตได้มีหนังสือขอร้องส่งไปถึงข้าหลวงที่มาเก๊า เมืองกัวและสเปนในมินิลาให้ส่งทหารพร้อมอาวุธปืน เพื่อมาสนับสนุนไคเมียวคริสเตียนบางคนในการกบฏต่อต้านทะเลอิโก แต่ปรากฏว่าไม่มีทหารคนใดมาญี่ปุ่นกลับเป็นอาวุธปืนที่ถูกลักลอบนำเข้ามาเก็บไว้ที่คลังสินค้าของเยซูอิตที่เมืองนางาซากิ เมื่อหลวงพ่อดาคันฮาเดินทางจากเมืองกัวมาญี่ปุ่นในเดือนมีนาคม ปีค.ศ.1590 จึงได้ลักลอบนำปืนออกไปจากนางาซากิไปไว้ที่มาเก๊าดังในฉากที่บาทหลวงเยซูอิตสนทนากันถึงเรื่องการขับไล่มิชชันนารีของทะเลอิโก จนเป็นเหตุให้หลวงพ่อดาคันฮาต้องขอกำลังและอาวุธจากอาณานิคมแต่ที่ว่ากลับมีเพียงอาวุธมาอย่างเดียว

“I understand, Tsukku-san, that the previous head of your order of Christians, Father da Cunha, wrote to the governors of Macao, Goa, and the Spanish Viceroy in Manila, Don Siscoy Vivera, in July of 1588 of your counting, asking for an invasion of

²¹ เพ็ญศรี กาญจโนมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 17.

hundred of Spanish soldiers with guns to support some Christian *daimyos* in a rebellion which the chief Christian priest was trying to incite against their lawful liege lord, my late master, the Taikō.”²²

เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์พบว่า แกสพาร์ โคเอลโฮ (Gaspar Coelho) บาทหลวงเยซูอิตเป็นผู้ที่ทำการขอความช่วยเหลือทางทหารจากโปรตุเกสที่มาเก๊า และเมืองกัว และจากสเปนในฟิลิปปินส์ และพยายามรวมสันนิบาตไคเมียวที่เซาริต²³ เพื่อมารับมือกับฮิโตะ โยะมิที่หันมาเป็นศัตรูกับบาทหลวงเยซูอิต แต่ไม่ปรากฏว่ามีการแอบขนอาวุธปืนของเยซูอิตในบันทึกประวัติศาสตร์ คังนั้นการขนอาวุธปืนในนวนิยายจึงน่าจะเป็นเรื่องที่แต่งเติมจากจินตนาการของผู้ประพันธ์นั่นเอง

ง. การสงครามที่โอะคะวะระ

นวนิยายได้กล่าวถึงสงครามที่เมืองโอะคะวะระซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่างโทะระนะงะ กับตระกูลเบปปุผู้ครองเมืองว่า มีการโจมตีปราสาทโอะคะวะระด้วยการระเบิดกำแพง และจู่โจมโดยใช้กำลังทหารถึง 150,000 คน

“So Toranaga had led the attack. He had taken Odawara Castle by mining the walls and by frontal attack. Then the grief-stricken Nakamura had stamped the city into the dust. With its fall and the hunting down of all Beppu, the empire was subdued and Nakamura became first Kwampaku and then Taikō. But many had died at Odawara.”²⁴

การให้รายละเอียดเกี่ยวกับสงครามโอะคะวะระในนวนิยายผิดไปจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวไว้ว่า เหตุการณ์นี้ในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นใน ค.ศ.1590 ฮิโตะ โยะมิ หรือ ทะอิโกะได้สั่งให้ทหาร 200,000 นายเดินทางไปค้นโคไปโจมตีตระกูลโฮโจที่โอะคะวะระ²⁵ ด้วย

²² Clavell, *Shogun*, p. 311.

²³ เพ็ญศรี กาญจนมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 14.

²⁴ Clavell, *Shogun*, p. 477.

²⁵ Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times*, p. 147.

การล้อมศัตรูภายในป้อมให้ออดตายและใช้ยุทธวิธีสร้างความกดดันให้กับคนภายในเมือง โดยสร้างความสนุกสนานให้กับพวกซามูไรไม่ให้เบื่อหน่ายต่อการล้อมข้าศึกอยู่เป็นแรมปี โดยนำโสภณิมา บำเรอพวกซามูไรพร้อมทั้งจัดนักดนตรีมาขับกล่อมรวมทั้งการแข่งขันซูโมเพื่อให้ความบันเทิงแก่ทหาร และยังอนุญาตให้ซามูไรทั้งหลายนำภรรยามาอยู่ในสนามรบด้วย ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสุขสบายของทหาร²⁶ ในขณะที่คนในเมืองโอะคะวะระกำลังจะอดตายเพราะเสบียงอาหารค่อยๆ หมดไปและในที่สุดคนในป้อมก็ยอมวางอาวุธ การรบครั้งนั้นจึงไม่มีการสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อใดๆ อิเอะยะซุซึ่งเป็นแม่ทัพในครั้งนั้นจึงได้คืนแดนคันโตเป็นการตอบแทนจากการโจมตีเมืองโอะคะวะระนี้ และการล้อมเมืองโอะคะวะระใช้เวลาเพียง 2 เดือน ผู้นำตระกูลโฮโจจึงยอมจำนน²⁷ แต่ในนวนิยายกลับกล่าวว่าการศึกครั้งนั้นต้องใช้เวลาถึง 11 เดือนจึงยึดโอะคะวะระได้

1.2.1.2 เหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ เป็นเหตุการณ์ที่ผู้ประพันธ์ได้แต่งขึ้นตามแบบอย่างของนวนิยายซึ่งไม่ได้ปรากฏมีจริงในประวัติศาสตร์เลย

ก. แผนการรบฟ้าสีเลือด²⁸ (Crimson Sky)

ในนวนิยาย แผนการรบนี้เป็นแผนการสุดท้ายที่โทะระนะงะวางไว้ เพื่อหมายจะพิชิตศัตรูด้วยการยกกำลังทหารไปยึดเมืองเกียวโต และขอร้องให้จักรพรรดิมอบอำนาจให้กับตนในการแต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการคณะใหม่ขึ้นมา

“It is the code name for my final battle plan, a single violent rush at Kyoto with all my legions, relying on mobility and surprise, to take possessions of the capital from the evil forces that now surround it, to wrest the person of the Emperor from the filthy grasp of those who've duped him, led by Ishido. Once the Son of Heaven's safely released from their clutches, then to petition him to revoke the mandate granted

²⁶ ภิรมย์ พุทธรัตน์, ซามูไร นักรบชนชั้นของญี่ปุ่น แปลและรวบรวมจาก Samurai-The Warrior Class of Japan และ The Way of the Samurai (กรุงเทพฯ: บริษัท อี.ที.เชอร์วิส, 2530), หน้า 153.

²⁷ Hall, Japan: From Prehistory to Modern Times, p. 147.

²⁸ เจมส์ คลาเวลล์, โซกุน แปลโดยวันนัค สรรกุล (กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น, 2521)

the present Council, (...), and grant me his mandate to form a new Council...’’²⁹

โทระระนะจะตั้งใจว่าจะนำแผนการนี้มาใช้เมื่อฝ่ายของตนตกอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบากแต่แผนการนี้ก็ไม่ได้นำออกมาใช้เพราะโทระระนะจะสามารถใช้กลยุทธ์อันแยบคายทำให้พันธมิตรของศัตรูเปลี่ยนมาเป็นฝ่ายตน

ข. การเจรจาระหว่างโทระระนะกับบาทหลวงเยชูอิต

ส่วนจากการเจรจาต่อรองระหว่างบาทหลวงเยชูอิตกับโทระระนะบนเรือขณะหลบหนีออกจากปราสาทโอซากา โดยบาทหลวงเยชูอิตเสนอให้ความช่วยเหลือโทระระนะให้รอดพ้นจากศัตรูและจะช่วยเกลี้ยกล่อมให้ไคเมียวคริสเตียนคือ โอะโนะมิและคิยะมะเปลี่ยนมาอยู่ฝ่ายเดียวกับโทระระนะ โดยบาทหลวงเยชูอิตขอสร้างโบสถ์เพื่อเผยแพร่ศาสนาในเมืองยะโคะและขอผลประโยชน์ทางการค้า ทางฝ่ายโทระระนะก็ตกลงปากรับคำ แม้ว่าภายหลังบาทหลวงเยชูอิตไม่สามารถชักจูงโอะโนะมิและคิยะมะได้ก็ตาม ในประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏว่าอิเอะยะซุเคยขอความช่วยเหลือทางการเมืองจากบาทหลวงเยชูอิต อีกทั้งต้องคอยระวังพวกไคเมียวคริสเตียนซึ่งล้วนแต่ทำการต่อต้านอิเอะยะซุในสงครามที่หมู่บ้านเซะกิงะฮะระ ตัวอิเอะยะซุเองก็ไม่ได้แสดงความสนใจในการสนับสนุนศาสนาคริสต์ แต่ไม่ได้ทำการขบไล่พวกเยชูอิต เพราะกลัวว่าถ้าทำการปราบปรามพวกเยชูอิตอย่างเด็ดขาดก็จะเป็นการขัดขวางมิให้พวกคริสต์เข้ามาติดต่อก้าขายกับญี่ปุ่น³⁰

ค. การเจรจาระหว่างโทระระนะกับสะตะกิทีโยะโกะเซะ

เมื่อตัวละครโทระระนะหนีออกจากปราสาทโอซากาได้สำเร็จ และลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการ สะตะกิน้องชายต่างบิดาซึ่งได้รับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการแทนชุกิยะมะได้เดินทางมาส่งสาส์นเชิญโทระระนะไปโอซากา เพื่อไปเฝ้าองค์จักรพรรดิที่เสด็จมางานเทศกาลชมจันทร์ โทระระนะได้นัดพบเพื่อเจรจากับสะตะกิทีโยะโกะเซะ ในการเจรจาระหว่างทั้งสอง สะตะกิได้แสดงวาจาและท่าทางโอ้อวดและข่มขู่โทระระนะซึ่งเป็นพี่ชายต่างบิดาตลอดเวลาและยังใช้มารดาเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองท้ายที่สุดโทระระนะจะตอบตกลงรับคำเชิญท่ามกลางความไม่พอใจและไม่เห็นด้วยของบริวาร เพราะในตอนแรกทั้งหมดวาง

²⁹ Clavell, *Shogun*, p. 627.

³⁰ เพ็ญศรี กาญจโนมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 19.

แผนสังหารสะตะกิที่นี้แต่ที่ว่าโทะระนะงะกลับล้มเลิกแผนการ ซึ่งแท้จริงแล้วโทะระนะงะได้วางแผนที่จะให้มารดาช่วยเกลี้ยกล่อมสะตะกิให้มาอยู่ฝ่ายเดียวกับตน โดยจะสนับสนุนให้สะตะกิได้แต่งงานกับโอะชิบะผู้เป็นมารดาของทายาททะอิโก

ง. การลักพาตัวมะริโกะในปราสาทโอซากา

หลังจากที่ตัวละครโทะระนะงะรับปากว่าจะไปปราสาทโอซากาตามคำเชิญของอิมิโคะโดยส่งมะริโกะและเบลคธอร์นล่วงหน้ามาก่อนและอ้างว่าจะตามมาทีหลัง โทะระนะงะยังได้มอบหมายให้มะริโกะให้นำคิริและชะสุโกะภรรยาหนีออกจากปราสาทโอซากา แต่อิมิโคะซึ่งควบคุมปราสาทอยู่ไม่อนุญาตเพราะเกรงว่าจะทำให้เหล่าภรรยาโคเมียวซึ่งตกอยู่ในสภาพเป็นตัวประกันจะขอเดินทางกลับแคว้นเช่นกัน อย่างไรก็ตาม มะริโกะสามารถเอาชนะอิมิโคะจนได้รับอนุญาตให้กลับออกไป แต่ทว่าในคืนก่อนการเดินทางได้มีนินจาลอบเข้ามาปราสาทโอซากาโดยมียะบุรุเห็นเป็นใจเพื่อเข้ามาลักพาตัวมะริโกะ ทั้งเบลคธอร์นและมะริโกะได้ถอยหนีไปจนมุม ในขณะที่นินจากำลังจะระเบิดประตูที่หลบซ่อนของทั้งสอง มะริโกะได้ยอมสละชีวิตตนเองรับแรงระเบิดจนร่างแตกแหลกสิ้นใจทันที ส่วนเบลคธอร์นได้รับบาดเจ็บที่ดวงตาและหู จากการเสียชีวิตของมะริโกะได้เป็นชนวนให้ภรรยาโคเมียวคนหนึ่งสังหารตนเพื่อประท้วงการรังแกของอิมิโคะ และเป็นเหตุให้โคเมียวแคว้นต่างๆ แวงในอิมิโคะจนแปรพักตร์ไปอยู่กับโทะระนะงะ

1.2.2 ตัวละคร

ตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่อง *ไซกุน* จะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยาย แต่ผู้ประพันธ์ได้เปลี่ยนแปลงชื่อตัวละครกลุ่มนี้ทั้งหมด และกลุ่มหลังเป็นตัวละครสมมติที่แต่งขึ้นมาเพื่อให้มีความสัมพันธ์และมีการแสดงการกระทำต่างๆ ร่วมกับตัวละครในกลุ่มแรก

1.2.2.1 ตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์

ก. โยะมิ โทะระนะงะ (Yoshi Toranaga)

ตัวละครโทะระนะงะมีชื่อเต็มว่า โยะมิ โทะระนะงะ-โนะ-มิโนะวะระะ มีบทบาท

เป็นเจ้าของแคว้นควันโตะ³¹หรือผู้ครองแคว้นทางตะวันออก และเป็นแม่ทัพผู้ยิ่งใหญ่แห่งกองทัพตะวันออกดำรงตำแหน่งที่สำคัญคือ ประธานสภาผู้สำเร็จราชการ ผู้ประพันธ์ได้ให้ภูมิหลังของตัวละครนี้ว่ามีปูเป็นนักรบชื่อ โยะมิ ชิกิตะคะซึ่งถูกลอบสังหารตั้งแต่วัยหนุ่มโดยลูกชายของพันธมิตร มารดาของโทะระนะงะต้องหย่าขาดจากสามีเพื่อไปแต่งงานใหม่ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเมือง โทะระนะงะต้องตกเป็นตัวประกันทางการเมืองตั้งแต่อายุ 6-12 ปี และขึ้นมาเป็นผู้นำกองทัพครั้งแรกเมื่ออายุ 12 ปี ในปี ค.ศ.1585 โทะระนะงะได้ทำการรบกับนะกะมุระหรือทะอิโก ในสงครามนะงะกุคะ เพราะไปสนับสนุนทายาทของโทะระคะอันเป็นเส้นนามการขึ้นมา มีอำนาจของนะกะมุระ ทำให้ทหารราว 50,000 คนเสียชีวิตลงในครั้งนั้น อย่างไรก็ตาม โทะระนะงะเป็นผู้ชนะในสงครามทำให้นะกะมุระต้องขอยุติสงครามและผูกมิตรกับโทะระนะงะ โดยมอบคาบที่มีค่าและยกพี่สาวต่างมารดาของตนให้เป็นภรรยาแต่แท้จริงแล้วตัวละครโทะระนะงะเคยมีภรรยามาก่อนแต่ถูกสำเร็จโทษในปี ค.ศ.1580 เพราะคิดทรยศวางแผนสังหารโทะระคะ และยังเป็นเหตุให้ลูกชายคนแรกซึ่งเป็นลูกชายคนโปรดของโทะระนะงะถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมด้วยจึงต้องฆ่าตัวตายไปด้วย ภรรยาคนที่สอง ซึ่งเป็นพี่สาวของนะกะมุระก็เสียชีวิตลงราวปี ค.ศ.1590 ซึ่งเป็นปีที่โทะระนะงะได้รับคำสั่งจากทะอิโกไปโจมตีเส้นนามทางการเมืองกลุ่มสุดท้ายที่โอะคะวะระ ในการรบครั้งนี้โทะระนะงะได้คืนแคว้นควันโตะเป็นการตอบแทน แต่ทะอิโกไม่ประสงค์ที่จะให้โทะระนะงะใช้เมืองคะมะกุระและโอะคะวะระเป็นเมืองหลวง จึงแนะนำให้โทะระนะงะใช้เมืองยะโคะเป็นเมืองหลวง ซึ่งในเวลานั้นยะโคะเป็นเพียงหมู่บ้านชาวประมงแต่ว่ามีสมรภูมิตีและเหมาะแก่การทำการค้าทางเรือ เพราะตัวโทะระนะงะก็ชอบการเดินทางเรือและทำการค้า

หลังจากทะอิโกเสียชีวิตลง โทะระนะงะได้ฝ่าฝืนกฎที่ทะอิโกตั้งไว้ในกำหามลูกหลานของไคเมียวแคว้นต่างๆแต่งงานกัน เพราะเกรงว่าจะทำให้ไคเมียวเหล่านั้นเป็นพันธมิตรทางการเมืองกัน

เมื่อนำภูมิหลังและบทบาทของตัวละครโทะระนะงะไปเปรียบกับข้อมูลของบุคคลจริงในประวัติศาสตร์คือโทะงุวะวะ อิเอะยะซุ พบว่ามีการให้ภูมิหลังที่ตรงกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการใช้ชื่อบุคคลในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและการให้รายละเอียดบางอย่าง ในประวัติศาสตร์ อิเอะยะซุซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งโชกุนตระกูลโทะงุวะวะนี้เป็นหลานปู่ของมะทซุคะอิระ คิโยะยะซุ(Matsudaira Kiyoyasu) ซึ่งถูกสังหารตั้งแต่ยังเป็นหนุ่ม บิดาของอิเอะยะซุผู้เป็นเจ้าของแคว้นโอะกะสะกิได้

³¹ ควันโตะ (Kwanto) ในนวนิยายคือ ที่ราบคันโต (Kanto) ในภาคตะวันออกของเกาะฮอนชู ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก (*Encyclopedia of Japan*, vol. 4, p. 153.)

ส่งตัวเด็กน้อยอิเอะยะซุไปเป็นตัวประกันของอิเมะงะวะ โยะมิโมะโตะ(Imagawa Yoshimoto) เจ้าแคว้นสุรุเงะและโตะโตะมิเพื่อแลกกับความช่วยเหลือของอิเมะงะวะในการรับมือกับศัตรู อิเอะยะซุจึงต้องไปอาศัยในเมืองซุมปูซึ่งเป็นสถานที่ที่ได้ฝึกฝนการใช้อาวุธและการต่อสู้ต่างๆและได้รับการศึกษาเป็นอย่างดี เช่น การฝึกเขียนตัวอักษร ศึกษาตำราขงจื้อและพุทธศาสนานิกายเซน แต่ในนวนิยายกลับให้รายละเอียดว่าตัวละครโทะระนะงะในวัยเด็กสนใจแต่เรื่องการฝึกอาวุธและการต่อสู้ ทำให้ต้องมาตั้งต้นเรียนหนังสืออย่างจริงจังเมื่ออายุ 20 ปี ซึ่งในช่วงนี้โทะระนะงะยังได้ตกเป็นตัวประกันของอิเกะวะ ทะคะสะกิ “When Toranaga was in his twenties he had been a hostage, too, then of the despot of Ikawa Tadazaki, Lord of Suruga and Totomi, father of the present Ikawa Jikkyu, who was Yabu's enemy.”³² ภายหลังจึงก่อการกบฏต่อต้านทะคะสะกิ โดยไปเป็นฝ่ายเดียวกับโกะโรคะคะ การให้รายละเอียดในส่วนนี้ไม่ตรงกับประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่า อิเอะยะซุตกเป็นตัวประกันของอิเมะงะวะ โยะมิโมะโตะ (อิเกะวะ ทะคะสะกิในนวนิยาย)ตั้งแต่อายุ 6 ขวบ จวบจนกระทั่งในปี ค.ศ.1558 อิเอะยะซุซึ่งมีอายุเพียง 17 ปีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำกองทัพออกต่อต้านพวกซึกิที่ยกพลเข้ามาประชิดพรมแดน³³ แต่ในนวนิยายกล่าวว่าออกศึกครั้งแรกเมื่ออายุ 12 ปี

“Toranaga's war had begun when he was six and had been ordered as hostage into the enemy camp, then reprieved, then captured by the other enemies and pawned again, to be repawned until he was twelve. At twelve, he had led his first patrol and won his first battle.”³⁴

ในประวัติศาสตร์ยังกล่าวอีกว่าใน ค.ศ.1560 โนะบุนะงะ (โกะโรคะคะในนวนิยาย) สามารถพิชิตตระกูลอิเมะงะวะเป็นผลสำเร็จ อิเอะยะซุจึงเป็นอิสระ เดินทางกลับไปปกครองเมืองโอะกะสะกิดินแดนของตน และทำการผูกมิตรกับโนะบุนะงะในปีต่อมา³⁵

³² Clavell, *Shogun*, p. 223.

³³ ภิรมย์ พุทธรัตน์, *ซามูไร นักรบชนชั้นของญี่ปุ่น*, หน้า 129.

³⁴ Clavell, *Shogun*, p. 227.

³⁵ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 260.

ข. จอห์น แบลคธอร์น (John Blackthorne)

ตัวละครแบลคธอร์นเป็นนาร์รอง(major-pilot)ของเรืออีราสมุส อายุ 36 ปี สามารถพูดภาษาอังกฤษ ดัตช์ โปรตุเกส สเปนและละตินได้ ในวัยหนุ่มแบลคธอร์นได้ฝึกงานกับนาร์รองชื่ออัลบัน คาราคอกซึ่งเป็นครูผู้สอนทุกสิ่งทุกอย่างแก่ตน และได้แต่งงานกับลูกสาวของคาราคอกจนมีลูกชายหญิงอย่างละหนึ่งคน แบลคธอร์นได้ทำงานกับ London Company of Barbary Merchants เกือบสิบปีก่อนที่จะมารับจ้างบริษัทดัตช์อีสต์อินเดียในการเป็นนาร์รองมาบุกเบิกดินแดนตะวันออกด้วยการนำเรืออีราสมุส ซึ่งเป็นหนึ่งในเรือห้าลำที่ออกเดินทางจากเมืองรอตเตอร์ดัมผ่านช่องแคบมะเจลดแลน แต่โคนพายุได้พ่นพัดมาเกยฝั่งที่เกาะฮอนชู

เพราะเหตุที่แบลคธอร์นได้ช่วยเหลือโทะระนะงะให้หลบหนีจากปราสาทโอซากา และยังช่วยชีวิตโทะระนะงะจากแผ่นดินไหว ทำให้ตัวละครนี้เป็นที่โปรดปรานของโทะระนะงะ อีกทั้งแบลคธอร์นได้ให้ความรู้ในเรื่องการเดินเรือ แผนที่โลก และสงครามศาสนาในยุโรปแก่โทะระนะงะ โทะระนะงะจึงให้แบลคธอร์นสอนเหล่าซามูไรใช้อาวุธปืนและฝึกการรบแบบตะวันตก ตัวละครแบลคธอร์นได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสะตะโมะโตะและซามูไรได้รับที่ดินใกล้กับหมู่บ้านชาวประมงที่โยะโกะสะมะและมีรายได้ประจำปี ภายหลังยังได้ตำแหน่งผู้บังคับการเรือแห่งควันโตะ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบวิลด์ อาดัมส์ ซึ่งเป็นบุคคลจริงในประวัติศาสตร์และตัวละครแบลคธอร์นพบว่ามียุทธวิธีบางอย่างที่ต่างกันอย่างชัดเจนคือในนวนิยาย แบลคธอร์นถูกพายุพัดมาขึ้นเกาะญี่ปุ่นที่หมู่บ้านชาวประมงชื่อ อันจิโระในแคว้นอิสุมินะเกะฮอนชู หลังจากเข้าพบกับโทะระนะงะที่ปราสาทโอซากาก็ถูกส่งกลับไปหมู่บ้านอันจิโระดั้งเดิม แต่ในประวัติศาสตร์ เรือของอาดัมส์ถูกพายุพัดมาเกยตื้นที่ชายหาดที่เมืองบันโงะ (Bango) ทางตอนใต้ของเกาะคิวชู ส่วนการช่วยเหลือให้ตัวละครโทะระนะงะซึ่งปลอมตัวนั่งเกี้ยวของสตรีหนีออกจากปราสาทโอซากาในนวนิยายก็ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ เพราะอิเอะยะซุเป็นผู้ที่สามารถกุมอำนาจในปราสาทโอซากา และเมื่อครั้งที่อิมิเคะไปเยี่ยมไจ้มะเอะคะ สมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการที่ทำหน้าที่ดูแลทายาทในปราสาทโอซากา มีแม่ทัพเจ็ดคนซึ่งเกลียดชังตัวอิมิเคะต้องการทำร้ายและสังหารเขา จนอิมิเคะต้องปลอมตัวนั่งเกี้ยวของผู้หญิงหลบหนีออกจากปราสาทโอซากาไปขอความ

ช่วยเหลือจากอิเอะยะซุ³⁶

การให้ภูมิหลังของตัวละครจอห์นแบลครอร์นก็แตกต่างจากวิลต์ อาคัมส์ ซึ่งในประวัติศาสตร์กล่าวถึงอาคัมส์ว่าเคยเป็นลูกเรือฝึกหัดของนิโคลัส ดิกกิน ช่างต่อเรือของบริษัทอีสต์อินเดีย เมื่อมีความชำนาญมากขึ้นจึงได้เป็นนาร่องนำเรือเดินทางข้ามมหาสมุทร จนวันหนึ่งได้รับการว่าจ้างให้เดินทางมาญี่ปุ่น ทำให้วิลต์ อาคัมส์ได้พบกับอิเอะยะซุ ได้ทำความดีความชอบจนเป็นที่ไว้วางใจของอิเอะยะซุให้เป็นที่ปรึกษาด้านการค้าต่างประเทศ และถูกว่าจ้างให้ต่อเรือแบบตะวันตกให้กับญี่ปุ่น อิเอะยะซุยังได้มอบที่ดินในหมู่บ้านเฮะมิโนตำบลมิอุระจังหวัดซะงะมิ พร้อมกับรายได้ประจำปี³⁷ คนญี่ปุ่นในสมัยนั้นเรียกอาคัมส์ว่า "อันจินซังหรืออันจินซะมะ" เพราะ "อันจิน" ในภาษาญี่ปุ่นแปลว่า นาร่อง อาคัมส์ยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นฮะตะโมะโตะและซามูไร และได้แต่งงานกับหญิงญี่ปุ่นที่ชื่อ บิกุนิ ลูกสาวของทหารที่เขาได้ไปพักอาศัยด้วยในเมืองเอะโตะระหว่างที่พำนักในเอะโตะ อาคัมส์ได้ขายญี่ปุ่นชื่อมิทซุเป็นล่ามภาษาโปรตุเกสให้³⁸

ค. นะกะมุระ หรือทะอิก (Nakamura or Taikō)

ตัวละครนะกะมุระเคิมเป็นทหารชาวนาที่ไต่เต้าขึ้นมาเป็นซามูไรและแม่ทัพผู้ยิ่งใหญ่และมีอำนาจมากที่สุดในประเทศ นะกะมุระได้ขึ้นมาใช้อำนาจหลังการเสียชีวิตของจอมเผด็จการโกะโระคะ โดยร่วมมือกับโทะระนะงะอิมิโตะและโคเมียวอื่นๆกำจัดลูกหลานของโกะโระคะ และสามารถรวมประเทศญี่ปุ่นให้เป็นหนึ่งเดียวกันจนจักรพรรดิแต่งตั้งให้เป็นควัมปะกุ³⁹ แต่ นะกะมุระไม่สามารถเป็นโชกุนได้เพราะไม่มีเชื้อสายใดๆ ภายหลังจากการเป็นควัมปะกุ

³⁶ "Then, when Ishida went to Osaka castle in 1599 to see Maeda Toshiie, who was then on his deathbed, seven generals who disliked and despised him thought it would be a good opportunity to fall on him and put him out of the way once for all. They are ... Ishida heard of their intentions and fled in a lady's palanquin and dress after Maeda died and took refuge with Ieyasu in Fushimi." (Sadler, *The Maker of Modern Japan*, p. 187.)

³⁷ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p.162.

³⁸ Gowen, *Five Foreigners in Japan*, p. 129.

³⁹ ตำแหน่งควัมปะกุ (Kwampaku) ก็คือ คัมปะกุ (Kampaku) ในประวัติศาสตร์เทียบได้กับ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน (Imperial Regent) (*Encyclopedia of Japan*, vol. 4, p. 130)

โดยยกตำแหน่งให้บุตรชายและเลื่อนขึ้นมาเป็นทะอิโก⁴⁰ นะกะมูระหรือทะอิโกเป็นผู้สร้างระบบศักดินาขึ้นในสังคมญี่ปุ่นและสั่งริบอาวุธจากชาวนาทั้งหมดและห้ามชาวนามาเป็นทหาร ทะอิโกยังได้ออกกฤษฎีกาและข้อบังคับต่างๆ เช่น ออกคำสั่งจับไล่มิชชันนารีเยซูอิตทั้งหมดออกจากญี่ปุ่นและสั่งตั้งไม้กางเขนพระพรานชิสกัน 26 คนที่เมืองนางาซากิ หรือให้ไคเมียวแคว้นต่างๆกับครอบครัวมาแสดงความเคารพตนที่ปราสาทโอซากาปีละ 2 ครั้ง ตัวละครทะอิโกยังเป็นผู้ที่ครอบครองที่ดินหนึ่งในสี่ของประเทศและมีรายได้ประจำปีกว่า 5 ล้านโคะกุ⁴¹ และยังสนับสนุนคริสตศาสนาแต่ก็ไม่ได้นับถือศาสนาใด รวมทั้งศาสนาคริสต์เพราะมีข้อห้ามในการหย่าร้างและห้ามฆ่ามนุษย์

นะกะมูระหรือทะอิโกในนวนิยายก็คือ ฮิเดะโยะมิในประวัติศาสตร์นั่นเอง แต่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครนี้มีบางสิ่งที่ไม่คิดไปจากประวัติศาสตร์คือการไปรบกับเกาหลีของฮิเดะโยะมิครั้งแรกเกิดใน ค.ศ.1592และครั้งที่สองใน ค.ศ.1597-98⁴² ไม่ใช่ในปี ค.ศ.1593 และ 1599 ตามลำดับเช่นที่เสนอในนวนิยาย อีกทั้งฮิเดะโยะมิได้เสียชีวิตลงใน ค.ศ.1598 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการรบกับเกาหลีในครั้งที่สอง ดังจะเห็นได้จากที่ตัวละครมูริโกะได้เล่าถึงการรบที่เกาหลีของทะอิโกให้กับเบลครอร์น(เหตุการณ์ในนวนิยายเป็นปีค.ศ.1600)ว่านักรบทุกคนเกลียดสงครามในครั้งนั้นมาก

“She (Mariko) had told him that her father had been granted the swords for bravery after a particularly blood battle in the far north of Korea, seven years ago during the first invasion. (...) This and the second campaign the battle had been the costliest military expedition ever undertaken. When Taikō had died last year, Toranaga, on behalf of the Council of Regents, had at once ordered the remnants of their armies home, to the vast majority of *daimyos*, who detested the Korean campaign.”⁴³

⁴⁰ ทะอิโก (Taikō) คือ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินที่ส่งมอบตำแหน่งให้ทายาท

(*Encyclopedia of Japan*, vol. 7, p. 297.)

⁴¹ โคะกุ (Koku) คือ หน่วยดวงข้าว หนึ่งโคะกุเท่ากับข้าว 5 ถัง (เพ็ญศรี กาญจนินัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 17)

⁴² Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times*, p. 156.

⁴³ Clavell, *Shogun*, p. 549.

ง. โกะโรคะ (Goroda)

โกะโรคะเป็นไคเมียวชั้นรองที่มีนิสัยโหดร้ายและเผด็จการพอกับที่มีความสามารถในการปราบปรามแคว้นต่างๆที่อยู่กระจัดกระจายให้รวมกันได้ถึงครึ่งหนึ่งของประเทศ และเข้ายึดครองเกียวโตเมืองหลวงของจักรพรรดิได้ กลายเป็นผู้มีอำนาจทางการทหารสูงสุด แต่ก็ไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโชกุน

“For six centuries the realm had been seared by constant civil war. Thirty-five years ago, a minor *daimyo* called Goroda had taken possession of Kyoto, abetted mainly by Toranaga. Over the next two decades this warrior had miraculously subdued half of Japan, made a mountain of skulls and declared himself Dictator-still not yet powerful enough to petition the reigning Emperor to grant him the title Shogun though he was vaguely descended from a branch of the Fujimotos”⁴⁴

ภายหลังโกะโรคะถูกอะกะชิ จินชะอิ ทหารคนสนิทสังหารใน ค.ศ.1584 อำนาจทั้งหมดจึงตกไปอยู่กับอะกะมุระ “Then sixteen years ago, Goroda was assassinated by one of his generals and his power fall into the hands of his chief vassal and most brilliant general, the peasant Nakamura.”⁴⁵ และที่สำคัญตัวละครโกะโรคะเป็นผู้ที่สนับสนุนพวกเยซูอิตและเกลียดชังพุทธศาสนาเป็นอย่างมากจนถึงขั้นทำลายและเผาวัดวาอารามของพุทธศาสนา เพราะว่าพระในศาสนาพุทธเป็นทั้งทหารที่ต่อต้านโกะโรคะด้วย นอกจากนี้โกะโรคะยังเป็นคนริเริ่มประเพณีให้พวกคริสเตียนเป็นล่ามในการเจรจาให้ทั้งฝ่ายญี่ปุ่นและโปรตุเกส

ในประวัติศาสตร์ โกะโรคะก็คือ โอะคะ โนะบุนะงะ ผู้นำทหารคนแรกที่สามารถรวมประเทศญี่ปุ่นให้เป็นหนึ่งเดียว โนะบุนะงะมีนิสัยเด็ดเดี่ยว โหดร้ายและเผด็จการ อีกทั้งยังเกลียดชังพระสงฆ์ในพุทธศาสนาซึ่งมีทั้งกองทหารคาบและทหารปืน และต่อต้านการรวมประเทศของเขามาก โนะบุนะงะเองก็เป็นผู้ไม่มีศาสนาด้วย จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เขาหันมาเป็นมิตรกับพวกบาทหลวงเยซูอิตในปี.ศ.1571 โนะบุนะงะใช้ทหารถึง 30,000 คน ทำลายศูนย์กลางพุทธศาสนาบนเขาอิเอะซึ่งอยู่ทางเหนือของเกียวโต และสังหารพระรวมทั้งฆราวาสชายหญิงและ

⁴⁴⁻⁴⁵ Ibid., p. 215

เด็กอย่างโหดเหี้ยม และยังมีเหตุนองเลือดแบบเดียวกันติดตามมาอีกหลายครั้ง "เผาและฆ่า" จึงกลายเป็นนโยบายของโนะบุนะงะต่อชาวพุทธ⁴⁶

ในปี ค.ศ.1582 โนะบุนะงะได้ถูกอะเกะชิ มิทซุฮิเดะ (Akechi Mitsuhide) ลอบสังหารที่วัดฮอนโน-จิในเกียวโต เพื่อแก้แค้นในฐานะที่โนะบุนะงะปล่อยให้มารดาของตนที่ตกเป็นตัวประกันของศัตรูถูกฆ่าตายโดยไม่ทำการช่วยเหลือใดๆ แต่โนะบุนะงะยอมปลิดชีพตนเองแทนเสียก่อน⁴⁷ ซึ่งต่างจากในนวนิยายที่กล่าวว่า ตัวละครโกะโระคะจะถูกลอบสังหารใน ค.ศ.1584

จ. โอะชิบะ (Ochiba)

ตัวละครของโอะชิบะเป็นอนุภรรยาคนโปรดของทะอิโกะและเป็นมารดาของยะเอะมอน ทายาทวัย 7 ขวบ มารดาเป็นน้องสาวของโกะโระคะ ส่วนน้องสาวคือ เก็นจิโกะได้แต่งงานกับบุตรชายของโทะระนะงะ โอะชิบะเกลียดชังและเคียดแค้นโทะระนะงะมาก เพราะลูกชายคนแรกได้เสียชีวิตในสงครามที่โอะคะวะระซึ่งมีโทะระนะงะเป็นแม่ทัพ จึงโทษโทะระนะงะเป็นต้นเหตุการตายของลูกตนและยุยงทะอิโกะให้ทำลายโอะคะวะระ เมื่อทะอิโกะเสียชีวิตลง โอะชิบะจึงร่วมมือกับอิมิโอะในการล้มอำนาจโทะระนะงะ

“Ochiba, vital, cunning, restless, the most desirable in the Empire and mother of the Heir--Genjiko, her younger sister, quiet, brooding, flat faced and plain, with a pitilessness (...), but Ochiba hated Toranaga and his brood, as Genjiko detested the Taiko and Yaemon, his son. Did the Taikō really father Ochiba's son,...”⁴⁸

ตัวละครโอะชิบะในนวนิยายตรงกับบุคคลในประวัติศาสตร์คือ โยะโคะงิมิ (Yodogimi) ภรรยาหน้าอกคนโปรดของฮิเดะโยะมิ มารดาของนางเป็นน้องสาวของโอะคะ โนะบุนะงะ ส่วนน้องสาวของโยะโคะงิมิได้แต่งงานกับฮิเดะทะคะทายาทของฮิเดะยะซุ โยะโคะงิมิได้ให้กำเนิดบุตรชายซึ่งเป็นทายาทแต่ผู้เดียวของทะอิโกะ จึงทำให้นางมีความสำคัญเทียบเท่าภรรยาหลวง เมื่อฮิเดะโยะมิเสียชีวิตลงก็เกิดความแตกแยกขึ้นระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนภรรยาหลวงของ

⁴⁶ เพ็ญศรี กาญจนมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 6-8.

⁴⁷ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 163.

⁴⁸ Clavell, *Shogun*, p. 517.

อิเคะโยะมิกับกลุ่มผู้สนับสนุนโยะโคะงิมิ⁴⁹ แต่ในนวนิยายคลาสสิกกลับสร้างให้ตัวละครกรรยา หลวงของทะอิโก คือโยะโคะโกะซึ่งบวชเป็นนางชีคอยให้ความช่วยเหลือโอะชิบะจนลมหายใจสุดท้าย นางเป็นผู้ที่แนะนำให้โอะชิบะแต่งงานกับโทะระนะงะ เพื่อให้มาช่วยสนับสนุนยะเอะมอน

ฉ. มะริโกะ (Mariko)

ตัวละครมะริโกะนับเป็นตัวละครหญิงที่มีบทบาทและความสำคัญในเรื่องเป็นอย่างมาก คลาเวลล์ได้สร้างให้ตัวละครมะริโกะเป็นภรรยาของบันตะโระ ทั้งสองต้องแต่งงานกัน เพราะเหตุผลทางการเมือง ทำให้มะริโกะไม่มีใจรักชอบกับบันตะโระแต่ต้องอยู่กินด้วยกันจนมีบุตรชายหนึ่งคน มะริโกะนั้นเป็นบุตรสาวของอะกะชิ จินชะอิ ผู้ที่ลอบสังหารโทะระนะงะจึงทำให้ถูกประหารทั้งตระกูล ยกเว้นมะริโกะซึ่งสามีได้ร้องขอชีวิตโดยส่งไปอยู่อย่างสันโดษในสถานที่อื่นถึง 8 ปี มะริโกะใช้เวลาที่อยู่คนเดียวเรียนภาษาโปรตุเกสและละตินและเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ มะริโกะได้ชื่อเรียกทางคริสเตียนว่า"มาเรีย" โทะระนะงะได้เรียกตัวมะริโกะมาเป็นล่ามและสอนภาษาญี่ปุ่นให้กับเบลคธอร์น ทั้งสองต้องเดินทางด้วยกันเสมอจึงทำให้เกิดความรักและมีสัมพันธ์กันอย่างลึกๆ แต่ภายหลังมะริโกะโดนระเบิดจนเสียชีวิตในคืนที่มีการลักพาตัวนางในปราสาทโอซากา

เมื่อนำภูมิหลังของตัวละครมะริโกะเทียบกับบุคคลในประวัติศาสตร์พบว่า ผู้ที่ทำการลอบสังหารโอะคะ โนะบุนะงะคือ อะกะชิ มิทซุอิเคะ ซึ่งมีบุตรสาวคือ โอะโซะกะวะ กราเซีย (Hosokawa Gracia) ภรรยาของโอะโซะกะวะ ทะคะโอะกิ ทหารคนสนิทของอิเอะยะซุ และมีลูกชายด้วยกัน 3 คน ในฐานะที่กราเซียเป็นบุตรสาวของผู้ทรยศ จึงถูกส่งสัยและยกเลิกสภาพการแต่งงานกับทะคะโอะกิ แต่อิเอะยะซุได้แนะนำอิเคะโยะมิไม่ให้ยกเลิกสภาพการแต่งงานของนาง กราเซียได้รู้จักโดเมียวคริสเตียนคนหนึ่งซึ่งทำให้นางเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ และได้เรียนภาษาโปรตุเกส สามีของนางไม่พอใจนักแต่ก็ไม่มีความ เพราะต้องออกไปสนามรบในขณะที่นางเดินเข้าโบสถ์ เมื่อเกิดสงครามเซะกิงะฮะระ กราเซียให้คนสนิทตัดศีรษะของตนเพราะเกรงว่าสามีจะเป็นกบฏในตำนานที่ต้องตกเป็นตัวประกันของอิเคะ⁵⁰

ช. บันตะโระ (Bantaro)

บันตะโระเป็นบุตรชายของโทะคะ อิโระ-มะทซุและสามีของมะริโกะ บันตะโระ

⁴⁹ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 280.

⁵⁰ *Ibid.*, p. 190.

หรือเจ้าแคว้นชะงูระยังเป็นนายทหารคนสนิทของโทะระนะงะที่มีฝีมือเก่งกาจในการรบ และยัง
 ฆนุได้แม่นยำ ตัวละครนี้มีลักษณะเป็นคนหัวหาญ อารมณ์ร้ายและโหดร้ายทารุณจนถึงกับฆ่า
 อนุภรรยาของบิดาแต่ก็มีรสนิยมนิยมเป็นเยี่ยมในศิลปะการชงชา การแต่งงานของบันตะโระกับมะริโกะ
 ถูกจัดขึ้นโดยโทะโระคะ แต่ทว่าชีวิตสมรสของทั้งสองไม่ราบรื่นและไม่มีความสุขนัก บันตะโระมักทบท
 ตีมะริโกะภรรยาของตน ผู้ประพันธ์ได้ให้รายละเอียดของตัวละครนี้ดีกว่า เคยไปรบที่เกาหลีกับ
 นะกะมุระหรือทะอิโกะและอิชิโตะถึงสองครั้ง แต่ต้องบาดเจ็บมาพบกับอิชิโตะเพราะชิงชิงในความ
 ขลาดของอิชิโตะ

ในบันทึกประวัติศาสตร์กล่าวว่าสามิของกราเซีย (มะริโกะ) คือ โสะโซะกะวะ
 ทะคะโอะกิ (Hosokawa Tadaoki) ซึ่งเป็นผู้นำทหารที่มีความชำนาญในศิลปะชานะยุ มีอุปนิสัย
 เป็นคนโมโหร้าย หึงหวงภรรยาและเข้มงวดกับสมาชิกภายในบ้าน⁵¹ ทะคะโอะกิเป็นโคเมียวแคว้น
 ทันโงะซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเกียวโต เคยเป็นผู้ติดตามโนะบุนะงะและได้ไปรบที่เกาหลีกับ
 อิเคะโยะมิทั้งสองครั้ง เมื่อสิ้นอิเคะโยะมิจึงเลือกอยู่ฝ่ายอิเอะยะซุและร่วมศึกในสงครามที่หมู่บ้าน
 เซะกิงะสะระ ทะคะโอะกิเป็นหนึ่งในแม่ทัพทั้งเจ็ดที่ไม่ชอบพอและหมายสังหารอิชิโตะซึ่งเดินทาง
 มาเยี่ยมมะเอะคะในปราสาทโอซากา⁵² นับว่าการสร้างลักษณะตัวละครบันตะโระของคลาเวลล์มี
 ความใกล้เคียงกับบุคคลในประวัติศาสตร์พอควร

ข. โทะคะ อิโระ-มะทซุ (Toda Hiro-Matsu)

อิโระ-มะทซุ บิดาของบันตะโระเป็นโคเมียวแคว้นชะงูระมิและโทะชูกะ และยังเป็น
 เป็นที่ปรึกษาและแม่ทัพคนสนิทของโทะระนะงะ มีฉายาว่า"กำปั้นเหล็ก" เคยเคยติดตามทะอิโกะมา
 ก่อนที่จะเลือกมาสับสนุนโทะระนะงะ ในนวนิยายตัวละครนี้มีลักษณะเป็นชายสูงอายุที่มีความ
 สุขุม เยือกเย็นและซื่อสัตย์ ได้รับความไว้วางใจให้เข้าออกห้องนอนของโทะระนะงะได้แม้ในยาม
 วิกฤต และยังมีสิทธิพิเศษในการถือธงของโทะระนะงะ

ในประวัติศาสตร์ บิดาของทะคะโอะกิคือ นะกะโอะกะ (โสะโซะกะวะ) ฟุจิตะกะ
 (Nakaoka Fujitaka) เป็นนักรบที่เคยติดตามโนะบุนะงะและอิเคะโยะมิในปี ค.ศ.1582 เคยถูก
 มิทซุอิเคะขอร้องให้ร่วมกันสังหารโนะบุนะงะแต่ได้ปฏิเสธ ภายหลังยกตำแหน่งโคเมียวแคว้น

⁵¹ C.R. Boxer, *Portuguese Merchants and Missionaries in Feudal Japan, 1543-1640*
 (Great Britain: Variorum, 1990), p. 83.

⁵² Sadler, *The Maker of Modern Japan*, p. 187.

ทันโงะให้กับทะคะโอะกิผู้เป็นลูกชายปกครองต่อ ภายหลังตระกูลโอะโอะกะวะสองพ่อลูกให้การสนับสนุนอิเอะยะซุในการทำสงครามกับอิมิโคะ ฟุจิดะกะนับเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็น นายทหาร นักประวัติศาสตร์และกวี⁵³ แต่ไม่ปรากฏบทบาททางการเมืองของฟุจิดะกะว่าเป็นคน สนิทของอิเอะยะซุและเคยนำกองทัพไปรบกับอิเอะยะซุในสงครามนะงะกุคะ เช่นในนวนิยายที่ ระบุว่าอิโระ-มะทซุเคยนำทัพไปรบกับโทะระนะงะในสงครามนี้

ฉ. อิมิโคะ คะสุนะริ (Ishido Kazunari)

ผู้ประพันธ์สร้างให้ตัวละครอิมิโคะเป็นหนึ่งในสภาผู้สำเร็จราชการและเป็นศัตรู คนสำคัญของโทะระนะงะ อิมิโคะเป็นแม่ทัพที่มีอำนาจอยู่ทางภาคตะวันตก มีหน้าที่ในการดูแล ทายาทและกุมอำนาจภายในปราสาทโอซากา ซึ่งได้สมคบกับโอะชิบะแผนวางล้มอำนาจ โทะระนะงะ นอกจากนี้ไคเมียวคริสเตียนยังเข้าข้างอิมิโคะ ทั้งที่อิมิโคะนับถือพุทธศาสนานิกาย เซนและต่อต้านพวกคริสเตียนเพราะต่างกลัวว่าเมื่อโทะระนะงะเป็นใหญ่จะรื้อฟื้นกฤษฎีกาของ ทะอิโกะที่ขับไล่คริสเตียนออกมาบังคับใช้

“Ishido was Zen Buddhist and fanatically anti-Christain, Toranaga was Zen Buddhist and openly sympathetic. But most Christain *daimyos* supported Ishido, fearing--with justification, Father Alvito believed--the ascendance of Toranaga. The Christain *daimyos* felt that if Toranaga eliminated Ishido's influence from the Council of Regents, Toranaga would usurp all power for himself. And once he had power, they believed he would implement the Taikō's Expulsion Edicts and stamp out the True Faith....”⁵⁴

ศัตรูการเมืองคนสำคัญของอิเอะยะซุตามประวัติศาสตร์คือ อิมิโคะ มิทซุนะริซึ่งเป็นไคเมียวแคว้นชะวะยะมะ ผู้นำทางทหารที่ติดตามอิเคะโยะมิมาโดยตลอด ในปี ค.ศ.1598 ได้ รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาบริหารการปกครอง หลังการเสียชีวิตของอิเคะโยะมิ อิมิโคะไม่ไว้ ใจอิเอะยะซุจึงร่วมมือกับอุเอะซุจิ คะเงะคะทซุ สมาชิกคนหนึ่งในสภาผู้สำเร็จราชการและเหล่า ไคเมียวที่ยังคงภักดีต่ออิเคะโยะมิทำสงครามต่อต้านอิเอะยะซุที่หมู่บ้านเซะกิงะฮะระแต่ต้องพ่ายแพ้ และถูกจับประหารด้วยการตัดศีรษะ

⁵³ Boxer, *Portuguese Merchants and Missionaries in Feudal Japan, 1543-1640*, p. 81.

⁵⁴ Clavell, *Shogun*, p. 212-13.

อิมิโตะไม่เป็นที่ชื่นชอบของแม่ทัพทั้งเจ็ดที่ต้องการสังหารเขา เพราะในระหว่างการไปรบที่เกาหลีอิมิโตะเกิดความขัดแย้งกับนายทหารกลุ่มหนึ่งที่ต้องการทำการรบกับเกาหลีต่อ ในขณะที่อิมิโตะซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจการกลับเห็นตรงกันข้าม จึงเป็นเหตุให้นายทหารกลุ่มนี้รู้สึกแค้นเคืองอิมิโตะเป็นอย่างยิ่ง⁵⁵ จะเห็นได้ว่าตัวละครอิมิโตะมีความแตกต่างจากบุคคลในประวัติศาสตร์ เพราะอิมิโตะไม่ได้อยู่ในสภาผู้สำเร็จราชการเช่นเดียวกับอิเอะยะซุ และไม่เป็นผู้ดูแลทายาทหรือมีอำนาจในการควบคุมปราสาทโอซากา

ญ. บุตรชายโทะระนะงะ: โนะบุนะงะ โนะโอะรุ ชูคะระและนะงะ (Nobunaga, Noboru, Sudara and Naga)

ในนวนิยาย โทะระนะงะมีบุตรชาย 5 คนและบุตรสาว 3 คน โดยมีโนะบุนะงะเป็นบุตรชายคนแรกของโทะระนะงะซึ่งต้องปลิดชีพตัวเองเพราะถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการวางแผนสังหารโทะระนะงะ คนต่อมาคือ โนะโอะรุและชูคะระตามลำดับ โทะระนะงะมีความตั้งใจที่จะแต่งตั้งให้ชูคะระเป็นทายาทของตน ซึ่งภาพของชูคะระที่ปรากฏในนวนิยายมีรูปร่างผอม ตาเล็ก ปากบาง และมีนิสัยเย็นชา มีฉายาว่า "ปลาเยือกเย็น" มีภรรยาชื่อ เก็นจิโกะซึ่งเป็นน้องสาวของอิเอะชิบะ ส่วนนะงะเป็นลูกชายที่เกิดจากอนุภรรยาซึ่งเป็นหญิงม่ายชาวนาที่อยู่ใกล้เมืองเอะโตะ มีบทบาทคอยช่วยงานโทะระนะงะแต่ทว่าไม่ค่อยฉลาดทันคน

เมื่อนำภูมิหลังของตัวละครเหล่านี้ไปเทียบกับบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ จะพบว่า มีการแต่งเติมเรื่องราวบางประการของตัวละครให้แตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึง อิเอะยะซุว่ามีบุตรชายทั้งหมด 9 คน บุตรชายคนแรกคือ โนะบุยะซุซึ่งถูกกล่าวหาว่าทรยศต่อบิดา จึงต้องทำสารคดีตัวเอง บุตรชายคนที่สองคือ ฮิเดะยะซุ ได้รับการเลี้ยงดูจากฮิเดะโยะมิ ภายหลังได้เป็นบุตรบุญธรรมของไคเมียวแคว้นมิโมะชะ⁵⁶ บุตรชายคนที่สามคือ ฮิเดะตะคะ ทายาทของอิเอะยะซุซึ่งได้เป็นโชกุนโทะกุงะวะคนที่ 2 และแต่งงานกับน้องสาวของโยะโตะจิมิ อนุภรรยาของฮิเดะโยะมิ⁵⁷ นอกจากนี้คิลาเวลล์ยังกำหนดให้ตัวละครกลุ่มนี้มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว เช่น โนะโอะรุ (ฮิเดะยะซุ) เป็นโรคผู้หัด (Chinese pox) ชูคะระ (ฮิเดะตะคะ) เป็นคนเย็นชา และนะงะ

⁵⁵ Sadler, *A Short History of Japan*, p. 163.

⁵⁶ พรรณี ฉัตรพลรักษ์, *เจ็ดศตวรรษแห่งการครองอำนาจของนักรบญี่ปุ่น* (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532), หน้า 60.

⁵⁷ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 279.

มีนิสัยไม่ละเอียดยรอบคอบ ใจร้อน ไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมคน ลักษณะเหล่านี้น่าจะเป็นสิ่งที่คลาเวลด์สร้างขึ้นมาจากจินตนาการของตน เพราะในประวัติศาสตร์ไม่ได้มีบันทึกถึงลักษณะของบุตรชายอิเอะยะซุอย่างเช่นที่เสนอไว้ในนวนิยาย

ฐ. บาทหลวงมาร์ติน อัลวิต (Father Alvito)

บาทหลวงอัลวิตมีบทบาทเป็นผู้เจรจาทางการค้า และเป็นล่ามให้กับทะอิโกอยู่หลายปี ซึ่งก่อนหน้านั้นเป็นล่ามให้กับโคเมียวแคว้นอิเซนบนเกาะคิวชูมาก่อน บาทหลวงอัลวิตจัดเป็นคนยุโรปที่พูดภาษาญี่ปุ่นได้ดีและเข้าใจในวิถีชีวิตแบบญี่ปุ่นได้มากกว่าคนอื่น และยังมีอิทธิพลต่อโคเมียวคริสเตียนมาก

“Father Martin Alvito was Chief trade negotiator and had been personal interpreter for the Taiko for many years and therefore an intimate of most of the influential *daimyos*. (...) Now he was the Portuguese's most influential mediator to the Council of Regents, and to Ishido and Toranaga in particular.”⁵⁸

เคิมบาทหลวงอัลวิตเป็นเด็กกำพร้า จึงบวชตั้งแต่เด็กและได้รับการสนับสนุนจากบาทหลวงเคล อาควัวซึ่งเป็น Father Visitor ของเอเชียให้เดินทางมาญี่ปุ่นในปีที่สี่ของเทนโอะ ชาวญี่ปุ่นมักเรียกบาทหลวงอัลวิตว่า“ซุกกุซัง” ซึ่งแปลว่า ล่ามหรือผู้แปล บาทหลวงอัลวิตได้มีบทบาทในกรณีของเรือซานเฟลิเปเป็องสเปนด้วยเช่นกัน

ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นได้กล่าวถึงบาทหลวงเยซูอิตที่มีอิทธิพลมากในช่วงเวลานั้นคือบาทหลวงโรดริเกซ (Padre Joao Rodriguez) ซึ่งเดินทางมาญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1577 โดยทำงานเป็นทนาย(Procurator)ของคณะมิชชันนารีและใกล้ชิดสนิทสนมกับโคเมียวแห่งเกาะคิวชูคือโอโตะโมะโซริน สามปีต่อมาได้เข้าร่วมสมาคมเยซูอิตและบวชเป็นพระเมื่อปี ค.ศ.1580 บาทหลวงโรดริเกซเรียนรู้ภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น จนสามารถทำงานเป็นล่ามในการเจรจาให้รัฐบาลญี่ปุ่นและพ่อค้าโปรตุเกสในเมืองท่านางาซากิ โดยเป็นล่ามให้กับอิเอะยะซุและอิเอะยะซุในการเจรจการค้าระหว่างประเทศ คนญี่ปุ่นมักเรียกบาทหลวงโรดริเกซว่า “ซุกกุซัง” ซึ่งมีความหมายถึง ล่ามหรือ

⁵⁸ Clavell, *Shogun*, p. 163.

หรือผู้แปล บาทหลวงโรครีเกซยังมีบทบาทในเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นยึดเรือซานเฟลิเป้ของสเปนที่มา อับปางนอกชายฝั่งญี่ปุ่นเมื่อ ค.ศ.1596⁵⁹

นอกจากนี้บาทหลวงโรครีเกซยังเป็นผู้รวบรวมพจนานุกรมไวยากรณ์ญี่ปุ่นและ หนังสือแนะนำประเทศญี่ปุ่นไว้ 2 เล่มคือ Arte da Lingoa de Iapon และ Arte Breve da Lingoa Iapao⁶⁰ เช่นเดียวกับที่ผู้ประพันธ์ได้เสนอไว้ในนวนิยายว่าตัวละครบาทหลวงอัลวิโดกำลังเขียน หนังสือเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น ส่วนตัวละครบาทหลวงเคลอากัวซึ่งเป็น Father Visitor และมีส่วน ส่งเสริมบาทหลวงโรครีเกซ ในประวัติศาสตร์คืออเล็กซานโดร วาเลียโน (Alexandro Valignano) บาทหลวงชาวอิตาลีซึ่งเดินทางมาเยือนญี่ปุ่นระหว่างปีค.ศ.1588-1603⁶¹ แต่ในประวัติศาสตร์ไม่ได้ กล่าวถึงบาทหลวงผู้นี้ว่ามีส่วนสนับสนุนบาทหลวงโรครีเกซแต่อย่างใด

ท. อุระงะหรืออดีตพระฝึกหัดโยเซฟ (Uruga)

คลาเวลต์สร้างให้ตัวละครอุระงะเป็นหลานของไคเมียวอะริมะแห่งเมืองนางาซากิ เดิมเป็นพระฝึกหัดของเยซูอิตชื่อ โยเซฟซึ่งเป็นหนึ่งในชาวญี่ปุ่นสี่คนที่ไคเมียวคริสเตียนส่งไป เยือนยุโรปเพื่อพบพระสันตะปาปาที่กรุงโรมและกษัตริย์สเปน แต่ภายหลังมีเรื่องบาดหมางกับ บาทหลวงเยซูอิต จึงลาบวชและเลิกนับถือศาสนาคริสต์ จากนั้นอุระงะมาสมัครเป็นชาмуไรของ แบลคธอร์นและเป็นสายเข้าไปสืบความเคลื่อนไหวในโอซากาแต่ถูกลอบสังหารจนเสียชีวิต

อุระงะเป็นตัวละครที่ผู้ประพันธ์ได้นำเอาบทบาทของบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ มาสร้างลักษณะตัวละคร กล่าวคือใน ค.ศ.1582 ไคเมียวคริสเตียนแห่งเกาะคิวชูได้ส่งคณะพระ ฝึกหัดชาวญี่ปุ่น 4 คนขึ้นเรือสินค้าโปรตุเกสเดินทางไปพบพระสันตะปาปาที่โรมและกษัตริย์สเปน ทั้งสี่คนเดินทางกลับญี่ปุ่นใน ค.ศ.1590⁶² แต่ไม่ปรากฏในบันทึกประวัติศาสตร์ว่ามีคนหนึ่งคนใด ลาออกจากสมณเพศไปเป็นชาмуไรและเสียชีวิตคั้งที่ผู้ประพันธ์ได้เสนอในนวนิยาย

1.2.2.2 ตัวละครสมมติ เป็นกลุ่มตัวละครที่ไม่มีตัวตนจริงหรือมีบทบาทสำคัญในประวัติ ศาสตร์ แต่เป็นส่วนที่ผู้ประพันธ์ได้แต่งเติมเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศของนวนิยายให้มีสีสันมากขึ้น

⁵⁹ Boxer, *Portuguese Merchants and Missionaries in Feudal Japan, 1543-1640*, p. 338-43.

⁶⁰ *Encyclopedia of Japan*, vol. 6, p. 334.

⁶¹ *Ibid.*, vol. 8, p. 189.

⁶² Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times*, p. 140.

ก. สมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการ (Board of Regents)

สมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการประกอบไปด้วยโอะโนะมิ คิยะมะและซุจิยะมะ รวมทั้งโทะระนะงะและอิมิโคะ โอะโนะมิกำลังป่วยด้วยโรคเรื้อนที่รื้อวันตาย คิยะมะเป็นไคเมียวแคว้นฮิโกะ ชะทังซุมะและโอะซุมิ มีเชื้อสายฟูจิโอะโคะ นิสัยกล้าหาญและฉลาด ทั้งคิยะมะและโอะโนะมิเป็นไคเมียวคริสเตียน แม้ว่าทั้งคู่ไม่ค่อยลงรอยกันแต่ก็เลือกอยู่ฝ่ายเดียวกับอิมิโคะ แต่ภายหลังโทะระนะงะวางแผนให้ทั้งคู่เกิดความระแวงในอิมิโคะ ส่วนซุจิยะมะเป็นไคเมียวเชื้อสายเก่าแก่และร่ำรวยที่สุดในญี่ปุ่น ภายหลังถูกอิมิโคะสังหารทั้งครอบครัวเพราะแปรพักตร์เข้าฝ่ายโทะระนะงะ สมาชิกสภานี้โทะระนะงะได้มีส่วนช่วยเหลือเลือกขึ้นมา โดยหวังที่จะให้สมาชิกแต่ละคนต้านทานอำนาจกันเอง

“I (Toranaga) pick Kiyama because he's the chief Christian *daimyo*, a great general, and a most loyal vassal. Next Sugiyama because he's the richest *daimyo* in the land, his family ancient, he heartily detests Christians, and has the most to gain if Yaemon gets power. Onoshi because he detests Kiyama, offsets his power, is also Christian, (...). Ishido because he'll be sniffing out lots--because he's a peasant, detests hereditary samurai, and is violently opposed to Christians..”⁶³

ข. คะซึจิ ยะบุและโอะมิ (Yabu and Omi)

ตัวละครยะบุเป็นไคเมียวแคว้นฮิสุ มีอุปนิสัยเจ้าเล่ห์ มุทะลุ ไร้ความรอบคอบ โหดร้ายทารุณ ขอบริคนาทานเรือนชาวบ้านชานาเพื่อนำเงินไปซื้ออาวุธปืน ยะบุยังเกลียดและต่อต้านพวกคริสเตียนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยะบุยังมีความคิดมักใหญ่ใฝ่สูงโดยฝึกกองทหารของตนให้ใช้อาวุธปืนเพื่อความแข็งแกร่งของตน ยะบุได้เลือกเข้าข้างโทะระนะงะเพราะสถานการณ์บังคับแต่ภายหลังคิดทรยศไปเข้าข้างอิมิโคะด้วยการชักนำให้นินจาเข้ามาลักพาเมริโกะในปราสาทโอซากา เมื่อโทะระนะงะจับผิดได้จึงสั่งให้ทำการปลิดชีพตนเอง

ส่วนตัวละครโอะมิ หลานชายของยะบุ เป็นคนฉลาด คอยแนะนำยะบุในเรื่องต่างๆแต่แท้จริงแล้วโอะมิจิตวางแผนฆ่ายะบุ เพราะยะบุไปแย่งชิงอำนาจจากบิดาของตนและยังบังคับให้ไปบวช ทำให้ครอบครัวโอะมิรู้สึกเคียดแค้น จึงคอยหาโอกาสสังหารยะบุ ภรรยาของโอะมิจือมิโคะริ ซึ่งคอยสนับสนุนโอะมิในทุกเรื่อง ภายหลังโอะมิได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนยะบุ

⁶³ Clavell, *Shogun*, p. 1040.

ก. สะตะกิ (Zataki)

ตัวละครสะตะกิเป็นน้องชายต่างบิดาของโทะระนะงะ สะตะกิได้ประกาศสนับสนุนยะเอะมอนทายาทของทะอิโกะและอยู่ฝ่ายเดียวกับอิมิโตะ ภายหลังได้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการแทนซุกิยะมะ สะตะกียังนำมารดาของตนมาเป็นเครื่องต่อรองทางการเมืองกับโทะระนะงะเพื่อให้ยอมแพ้แก่อิมิโตะ แต่ถูกเกลี้ยกล่อมให้ยอมรับข้อเสนอของโทะระนะงะที่จะสนับสนุนให้แต่งงานกับท่านหญิงโอะชิบะ จึงเปลี่ยนใจมาอยู่ฝ่ายโทะระนะงะ

ง. คิริและซะสุโกะ (Kiri and Sazuko)

คิริเป็นอนุภรรยาที่รับใช้ใกล้ชิดโทะระนะงะและมีหน้าที่ในการปกครองเรือนเดิมเป็นภรรยาน้อยของซามูไรผู้ติดตามโทะระนะงะที่ได้ร่วมต่อต้านศัตรูและต่อสู้ในสนามรบจนเสียชีวิต ทำให้โทะระนะงะรับคิริมาเป็นอนุภรรยาของตน ส่วนซะสุโกะเป็นนางอนุคนโปรดของโทะระนะงะซึ่งตั้งครุฑและใกล้คลอด ทั้งคู่ต้องตกเป็นตัวประกันของอิมิโตะในปราสาทโอะซากา แต่หลังการเสียชีวิตของมะริโกะทำให้ทั้งสองสามารถเดินทางกลับไปหาโทะระนะงะได้อย่างปลอดภัย

จ. ฟุจิโกะ (Fujiko)

ตัวละครฟุจิโกะเป็นหลานสาวของบันตะโระ บิดาเป็นหลานชายของโกะโระคะ แต่ต้องมาเป็นบุตรบุญธรรมของตระกูลอิโระ-มะที่ซุกิตามคำสั่งของทะอิโกะเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลอิโระ-มะที่ซุกิและโกะโระคะ ฟุจิโกะต้องมีสภาพเป็นมายเพราะสามีและถูกชายถูกประหารด้วยเหตุที่สามีแสดงการข่มขู่อิมิโตะต่อหน้าโทะระนะงะ ภายหลังโทะระนะงะสั่งให้มาเป็นภรรยาน้อยของแบลคธอร์น

ฉ. วาสโก โรดริเกซ (Vasco Rodriguez)

โรดริเกซเป็นนาร่องของเรือสินค้าโปรตุเกสซึ่งเดินเรือไปมาระหว่างมาเก๊าและญี่ปุ่น โรดริเกซได้เป็นเพื่อนกับแบลคธอร์นเพราะว่าแบลคธอร์นได้ช่วยชีวิตเมื่อคราวที่พายุพัดกระหน่ำเรือจนพลัดตกลงจากเรือ แต่ต้องกลายมาเป็นศัตรูกันเพราะประเทศของทั้งสองไม่ถูกกัน

ช. คิกุและเกียวโกะ (Kiku and Gyoko)

ตัวละครคิกุเป็นนางโลมที่มีชื่อเสียงของแคว้นอิสุ นอกจากรูปร่างและหน้าตาที่สวยงามแล้ว คิกุยังมีความสามารถในเชิงศิลปะและดนตรี คิกุรักชอบอยู่กับโอะมิแต่โทะระนะงะได้ซื้อตัวไปเป็นนางบำเรอ ส่วนเกียวโกะเป็นแม่เลี้ยงของคิกุซึ่งมักจะคอยนำข่าวลือต่างๆมาให้กับ

ฝ่ายโทระระนะจะ เกี่ยวโกะได้เข้าพบโทระระนะจะเพื่อเสนอให้มีการรวบรวมช่องโสมณีและโรง
น้ำชาที่กระจัดกระจายมารวมไว้ที่แห่งเดียวกัน และยังเสนอความคิดเรื่องเกอิชา

1.2.3 ฉาก

ฉากต่างๆที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *ไซกุน* สามารถแบ่งออกเป็นฉากที่มีเหตุการณ์
ในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นจริงและฉากที่ไม่ได้มีเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกิดขึ้น

1.2.3.1 ฉากที่มีเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นจริง

ก. ปราสาทโอซากา (Osaka Castle)

ปราสาทโอซากาที่กล่าวถึงในนวนิยายเป็นสถานที่ที่เบลครอร์น ได้เดินทางมาเพื่อ
พบกับโทระระนะจะเป็นครั้งแรก ซึ่งตรงกับในประวัติศาสตร์ ที่วิลล์ อาคัมส์ได้เดินทางมาพบกับ
โทะกุงะวะ อิเอะยะซุเป็นครั้งแรก ผู้ประพันธ์ได้ให้ภาพของปราสาทโอซากาว่าเป็นปราสาทหินสูง
7 ชั้น มีเนื้อที่ภายในกว้างขวางเพียงพอให้กำลังทหารถึง 80,000 นาย ตัวปราสาทล้อมรอบด้วย
กำแพงและประตูที่หนาแน่นและแข็งแรง มีสะพานข้ามแม่น้ำและป้อมปราการเล็กๆมากมาย อีกทั้ง
ทั้งยังวางเวรยามแน่นหนา ทางทิศตะวันออกมีศาลเจ้านิชิเรน ปราสาทโอซากาสร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ.
1583 โดยนิกะมะระหรือโทะอิโกะ ภายในปราสาทตกแต่งด้วยทองคำตามฝาผนัง เพดานและเสากรู
ด้วยทองคำ จันทน์ทำด้วยไม้ซัดมันอย่างดี นอกจากนี้ปราสาทโอซากายังเก็บสมบัติที่ล้ำค่าอีกมาก
เช่น หีบทองหีบเงิน ผ้าไหมหายาก เครื่องถ้วยชาม ดาบและอาวุธมีค่า ผู้ประพันธ์ยังได้บรรยายถึง
ความยิ่งใหญ่ของปราสาทโอซากาผ่านสายตาของตัวละครเบลครอร์นว่าเป็นปราสาทที่แข็งแรง
และยากต่อการโจมตีจากศัตรู

“The surface of the deep moat was fifty feet below and stretched about three hundred
paces on either side, then followed the walls as they turned north and Blackthorne
thought, Lord God, I'd hate to have to try to mount an attack here. (...) Siege guns?
Certainly they could batter the outer walls, but the guns defending would give as good
as they got. It'd be hard to get them up here, and there's no higher point from which to
lob firebales into the castle. (...) How could the moat be crossed? It's too vast for
the normal methods. The castle must be impregnable--with enough soldiers. How

many soldiers are here? How many townspeople would have sanctuary inside?"⁶⁴

นอกจากนี้ปราสาทโอซากาที่กล่าวถึงใน โทกุน ยังเป็นที่พำนักของภรรยาและ ทายาทของทงอิโก โดยมีอิชิโตะคุแลและควบคุมอำนาจอยู่ ภรรยาและบุตรของไคเมียวต่างๆก็ตก เป็นตัวประกันอยู่ในปราสาทนี้ เมื่อมะริโกะเรียกร้องให้อิชิโตะอนุญาตตนพาอนุภรรยาของ โทระนะงะกลับออกไป ทำให้บรรดาภรรยาไคเมียวต่างปฏิบัติตามอย่าง แต่ทว่ามะริโกะต้องมา เสียชีวิตด้วยฝีมือนินจาที่ลอบเข้าไปลักพาตัว เหตุการณ์รุนแรงนี้ทำให้ไคเมียวต่างๆระแวงใน อิชิโตะและเปลี่ยนไปเป็นฝ่ายเดียวกับโทระนะงะ ซึ่งเหตุการณ์การลักพาตัวมะริโกะในปราสาท โอซากาซึ่งเป็นฉากสำคัญในนวนิยายนี้เป็นส่วนที่ต่างจากจินตนาการของผู้ประพันธ์นั่นเอง

ข. ปราสาทเอะโตะ (Yedo Castle)

ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงเมืองเอะโตะว่าเป็นเมืองหลวงของโทระนะงะ เดิมเป็น เพียงหมู่บ้านชาวประมงซึ่งโทระนะงะได้ใช้เมืองเอะโตะเป็นเมืองหลวงตามคำแนะนำของทงอิโก ต่อมาเมืองก็เจริญรุ่งเรืองและมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ปราสาทเอะโตะมีคูล้อมรอบถึง 7 ชั้น บางแห่งสร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์และบางแห่งก็ตัดแปลงลำธารและแม่น้ำ แต่ละชั้นมีสะพานไม้ เชื่อมต่อกัน ตัวปราสาทใหญ่จะอยู่ตรงกลางและมีถนนรอบปราสาทเป็นตาข่ายแมงมุม ทาง ตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองขึ้นและ ถนนเป็นเลนโคลน ถ้ามองไปทางประตูทิศใต้ของปราสาทจะ มองเห็นทะเล จากปราสาทเอะโตะปรากฏในนวนิยายในตอนที่เบลคซอร์นและมะริโกะได้เดินทาง มาพบโทระนะงะที่นั่นหลังจากนำสาส์นไปส่งให้อิโร-มะทซุที่เมืองมิชิมะ เมื่อเบลคซอร์นเข้าไป ภายในปราสาทก็พบว่ามีการวางยามรักษาการอย่างเข้มงวดและมีระบบป้องกันปราสาทเป็น อย่างดี

"Outside in the torchlit forecourt, samurai were everywhere. Once more their passes were checked and now they were escorted with their flare-carrying porters through the donjon main gate, along a passage that meandered, maze-like, between high, battlemented stone walls to the next gate that led to the moat and the innermost wooden bridge."⁶⁵

⁶⁴ Ibid., p.195.

⁶⁵ Ibid., p. 858.

ปราสาทยะโคะที่กล่าวถึงในนวนิยายก็คือปราสาทยะโคะในประวัติศาสตร์นั่นเอง (ปัจจุบันคือพระราชวังโตเกียว) ปราสาทแห่งนี้เป็นที่พำนักของอิเอะยะซุและโชกุนคนต่อๆมาของโชกุนสายโทะกุงะวะ เมื่อครั้งที่วิลล์ อาคัมส์เดินทางไปพบอิเอะยะซุที่โอซากาแล้วก็ได้เดินเรือมาที่ยะโคะทันทีตามคำสั่งของอิเอะยะซุ

ค. หมู่บ้านเซะกิงะฮะระ (Sekigahara Village)

หมู่บ้านเซะกิงะฮะระเป็นหมู่บ้านเล็กๆซึ่งตั้งคร่อมถนนนะกะเซนโคะหรือถนนทิสเหนือ เป็นสถานที่ที่มีการทำสงครามระหว่างโทะระนะงะและอิชิโคะในวันที่ 21 ตุลาคม 1600 เช่นเดียวกับในประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงสงครามเซะกิงะฮะระว่า เป็นการสู้รบระหว่างอิเอะยะซุกับอิชิโคะ ซึ่งอิเอะยะซุสามารถพิชิตอิชิโคะและศัตรูคนอื่นๆได้อย่างราบคาบในสงครามนี้

“That's where the main battle should be, he (Toranaga) thought. Near the capital. Northward, up around Gifu or Ogaki or Hashima, astride the Nakasendo, the Great North Road. Perhaps where the road turns south for the capital, near the little village of Sekigahara in the mountains. Somewhere there. Oh, I'd be safe for years behind my mountains, but this is the chance I've waited for Ishido's jugular is unprotected.”⁶⁶

ง. ถนนโทะกะอิโด (Tookaidō)

ถนนโทะกะอิโดที่กล่าวถึงในนวนิยายเป็นถนนสายสำคัญที่ขนานไปกับชายฝั่งเชื่อมเมืองยะโคะกับโอซากา ในนวนิยาย ผู้ประพันธ์ได้บรรยายว่าสองข้างทางของถนนเป็นทุ่งนาและชาวญี่ปุ่นทั่วไปมักใช้ถนนเส้นนี้ในการเดินทางไปมาระหว่างเมืองยะโคะกับโอซากา มีการห้ามพาหนะที่มีล้อวิ่งบนถนนนี้ด้วย ดังที่แบลคธอร์นและมะริโกะเดินทางจากมิมิมะไปตามถนนโทะกะอิโดด้วยม้าเพื่อกลับเมืองยะโคะหลังจากไปส่งสาส์นให้แก่ฮิโระ-มะทซุ

“Always there were pretty, private inns down to Kwanto plains. And always rivers and streams and rivulets to cross, the sea on the right now. Their party had meandered northward along the busy, bustling Tokaidō, across the greatest rice bowl in the empire.”⁶⁷

⁶⁶ Ibid., p. 1208.

⁶⁷ Ibid., p. 836.

จ. เมืองเกียวโต (Kyoto)

เกียวโต เป็นเมืองหลวงของสมเด็จพระจักรพรรดิ เค็มซึเอะ“มิยะโกะ” เกียวโตเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่น รองลงมาคือเมืองโอซากาและยะโคะตามลำดับ ในฉากที่เบลคธอร์น ถูกกักขังอยู่ในคุกและได้พบกับบาทหลวงฟรานซิสกันซึ่งได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่เรือซานเฟลิปเป่ถูกยึดเมื่อมาอับปางที่ชายฝั่งญี่ปุ่น ทำให้พระฟรานซิสกันซึ่งรอคำตัดสินจากทะอิโกเดินทางไปเมืองเกียวโตเพราะมีวัดอยู่ที่นั่น “...The interview went well, we thought, and the Taiko dismissed us. We went to our monastery in Kyoto and waited and then, over the next months while we waited for his decision, we continued to bring the word of God to the heathen...”⁶⁸

แม้เกียวโตจะเป็นเมืองที่สมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นประทับอยู่ตามความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ แต่การกล่าวถึงฉากเมืองเกียวโตใน *ไซกุนดิง* ที่กล่าวในเบื้องต้นน่าจะเป็นการแต่งขึ้นของผู้ประพันธ์เสียมากกว่า

1.2.3.2 ฉากที่ไม่ได้มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น จากเหล่านี้เป็นสถานที่ที่ไม่ปรากฏความสำคัญในบันทึกประวัติศาสตร์ หากแต่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ในการสร้างเรื่องราวในนวนิยาย

ก. หมู่บ้านชาวประมงอันจิโร (Anjiro Village)

ผู้ประพันธ์สร้างให้หมู่บ้านอันจิโรตั้งอยู่บนคาบสมุทรอิสุทางชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะฮอนชู โดยมีเมืองอะตะมิและโอะคะวะระอยู่ทางชายฝั่งตะวันออกของอิสุ หมู่บ้านอันจิโรเป็นสถานที่ที่เบลคธอร์นและลูกเรือถูกพาไปได้ผ่านพัคมาขึ้นฝั่งญี่ปุ่น และถูกขะบุจับขังเป็นนักโทษและทรมาน หลังจากช่วยเหลือโทะระนะงะหนีออกจากปราสาทโอซากาเบลคธอร์นก็ถูกส่งกลับมาที่หมู่บ้านนี้อีกครั้ง เพื่อเรียนภาษาญี่ปุ่นจากชาวบ้าน พร้อมกับสอนการทำศึกและการใช้อาวุธปืนแบบตะวันตกให้แก่ทหารญี่ปุ่น ซึ่งตามความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ วิลล์ อาคัมส์ได้มาขึ้นฝั่งญี่ปุ่นครั้งแรกที่แคว้นบันโงะทางตอนใต้ของเกาะคิวชู ไม่ใช่บนเกาะฮอนชูเช่นในนวนิยาย

ข. เมืองมิชิมะ (Mishima)

ในนวนิยายมิชิมะเป็นเมืองหลวงแห่งแคว้นอิสุของโคเมียวคะซัง ะบุ ตั้งอยู่บนถนนโทะกะอิโคและมีแม่น้ำคะโนะไหลผ่าน ปราสาทมิชิมะเป็นปราสาทหินที่ใหญ่สามารถบรรจุ

⁶⁸ Ibid., p. 239.

คนได้ถึง 60,000 คน ทางตะวันตกเฉียงเหนือขึ้นไปคือ ภูเขาฟูจิ ส่วนทางทิศเหนือและตะวันออก เป็นภูเขาสูง

“The sprawling castle city which housed nearly sixty thousand people was mostly obscured by morning’s low-lying mist. Only a few house tops and the stone castle were discernible. Beyond were mountains that ran down to the western sea. Far to the northwest was the glory of Mount Fuji. North and east the mountain range encroached on the sky.”⁶⁹

นอกจากนี้คทาเวลล์ยังบรรยายว่าเมืองมิชิมะยังเป็นด่านป้องกันทางผ่านภูเขาเข้าไปยังเมืองอะตะมิและโอะคะวะระ จากมิชิมะไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือเป็นช่องเขาคเคียว ผ่านภูเขาไปเมืองฮะโกะเนะจนถึงยะโคะ

ค. เมืองโยะโกะเซะ (Yokosé)

โยะโกะเซะที่กล่าวถึงในนวนิยายเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ตรงกลางของแคว้นอิสุที่ล้อมรอบด้วยเทือกเขา ตัวเมืองตั้งอยู่ริมแม่น้ำคะโนะที่ไหลผ่านไปทางเหนือผ่านมิชิมะและนุมะโสะ ก่อนไหลลงทะเล มีภูเขาไฟและบ่อน้ำร้อน ผู้ประพันธ์ได้ใช้เมืองนี้เป็นฉากสำหรับเหตุการณ์ตอนที่โอะมิเซนอให้โทะระนะงะนัดพบสะตะกิที่นี่

“It’s beautiful, almost in the center of Izu, Sire, over the mountains in a valley cleft. It’s beside the river Kano. The Kano flows north, eventually through Mishima and Numazo to the sea, neh? Yokosé’s at acrossroads--the roads go north-south and east-west. Yes, Yokosé’d be a good place to meet, Sire...”⁷⁰

ในนวนิยายบรรยายว่าโทะระนะงะได้เดินทางจากหมู่บ้านอันจิโรมาโยะโกะเซะตามเส้นทางที่คเคียวเพื่อไปเจรจากับสะตะกิน้องชายต่างบิดา ระหว่างสองข้างทางจะมองเห็นภูเขาโอมุระและยอดภูเขาไฟอะมะงิที่สูงกว่า 5,000 ฟุต โทะระนะงะยังได้พบกับบาทหลวงอัลวิโด ซึ่งได้รายงานผลที่ไม่สามารถชักจูงให้ไคเมียวคริสเตียนเปลี่ยนมาเป็นฝ่ายเดียวกับโทะระนะงะ

⁶⁹ Ibid., p. 803

⁷⁰ Ibid., p. 701.

กะอิจิน (Gai-Jin)⁷¹

1.2.4 โครงเรื่อง

กะอิจินเป็นนวนิยายขนาดยาวที่ผสมผสานตัวละครที่มีรากฐานมาจากนวนิยายสองเรื่องเข้าด้วยกันคือ *โชกุน* และ *ไทปัน*⁷² โดยมีเนื้อเรื่องอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นปลายสมัยโทกุงะวะ (โทกุงะวะนะงะในนวนิยาย) เป็นหลัก โครงเรื่องของนวนิยายจึงเป็นเหตุการณ์ภายในประเทศญี่ปุ่นในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากที่ชาติตะวันตกได้บังคับให้ญี่ปุ่นเปิดประเทศหลังการอยู่โดดเดี่ยวมานานกว่า 200 ปี โดยรัฐบาลโชกุนโทกุงะวะนะงะยอมลงนามในสนธิสัญญาการค้ากับต่างชาติ เป็นผลให้ต่างชาติเข้ามาอยู่ในญี่ปุ่นกันมากขึ้น แต่ชาวญี่ปุ่นบางกลุ่มไม่พอใจกับการกระทำของรัฐบาล ได้รวมตัวกันเป็นขบวนการฉ้อฉลเพื่อล้มล้างอำนาจรัฐบาลและเชิดชูอำนาจองค์จักรพรรดิแทน กลุ่มฉ้อฉลยังได้ก่อเหตุสังหารชาวต่างชาติหลายครั้ง จนกระทั่งในวันที่ 14 กันยายน 1862 มีการสังหารพ่อค้าอังกฤษจนเป็นเหตุให้ต่างชาติไม่พอใจและบีบบังคับรัฐบาลญี่ปุ่นซึ่งไม่มีอำนาจพอที่จะสะสางปัญหา เพราะมีโคเมียวบางแคว้นเริ่มแข็งข้อและสนับสนุนราชสำนักเพื่อล้มรัฐบาลโชกุน ขณะเดียวกันผู้ประพันธ์ได้แต่งเรื่องเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าระหว่างตระกูลบรอกส์และสตรวนที่สืบทอดมาจากนวนิยายเรื่อง *ไทปัน (Taipan)* ซึ่งนำมาผูกเข้ากับเหตุการณ์ทาง

⁷¹ กะอิจิน (Gai-Jin) เป็นคำไม่สุภาพหมายถึง ชาวต่างชาติที่น่ารังเกียจ ชาวญี่ปุ่นใช้เรียกชาวต่างชาติที่ตนเกลียดชัง

⁷² *ไทปัน* เป็นเรื่องของการค้าเกะฮ่องกงในปี ค.ศ.1841 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังสงครามฝิ่นระหว่างอังกฤษกับจีน ซึ่งจีนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้จึงต้องยกเกะฮ่องกงให้กับอังกฤษเช่า เคนริค สตรวน พ่อค้าชาวอังกฤษได้มานุกเบิกทำการค้าบนเกาะฮ่องกง โดยมีคู่แข่งคนสำคัญ คือตระกูลบรอกส์ ทั้งสองตระกูลได้ทำการค้าขายแข่งขันกันอย่างดุเดือด แต่ทว่าเคนริคมีความสามารถมากจนได้รับการแต่งตั้งจากกลุ่มพ่อค้าอังกฤษให้เป็นไทปัน (ยอดแห่งพ่อค้า) เคนริคพยายามสนับสนุนลูกชายของตนให้เป็นไทปัน แต่ลูกชายได้หนีไปแต่งงานกับลูกสาวของตระกูลบรอกส์ ต่อมาการค้าของเคนริคที่ประสบความสำเร็จมาด้วยดีต้องพบกับปัญหาเรื่องการเงินเพราะธนาคารที่รับฝากเงินล้มละลาย เคนริคจึงต้องไปขอยืมเงินจากผู้มีอิทธิพลในจีน ขณะเดียวกันได้เกิดความวุ่นวายบนเกาะมาเก๊าและฮ่องกงเพราะมีการเผาทำลายชุมชนพ่อค้าอังกฤษ และรัฐบาลอังกฤษก็ไม่ให้ความสำคัญกับเกาะฮ่องกง ซึ่งหมายความว่า การค้าขายบนเกาะฮ่องต้องจบจากลง เคนริคพยายามคืนรนต่อสู้เพื่อให้อังกฤษเห็นความสำคัญของฮ่องกง แต่ต้องมาจบชีวิตลงในซากอาคารหลังพายุไต้ฝุ่นโหมกระหน่ำเกาะฮ่องกง ทั้งปัญหาต่างๆ ให้ลูกชายของตนสะสางต่อไป

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นโดยหลานชายของไทป์นเคิร์กคือ มัลคอม สตรวน ได้เดินทางมาสู่ท่าทางการค้าที่ญี่ปุ่นและเป็นหนึ่งในชาวอังกฤษซึ่งถูกบริวารของโดเมียวชะทซุมะทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตในภายหลัง

ผู้ประพันธ์ได้สร้างเรื่องราวในนวนิยายโดยผู้ประพันธ์ได้จำกัดเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในนวนิยายตั้งแต่วันที่ 14 กันยายน 1862 เรื่อยไปจนถึงเดือนมกราคม 1863 เช่นเดียวกับ โชกุน เหตุการณ์ในนวนิยายสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สมมติซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นจริง

1.2.4.1 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์

ก. กรณีการสังหารพ่อค้าอังกฤษโดยฝีมือของบริวารโดเมียวแคว้นชะทซุมะ

เหตุการณ์สำคัญในนวนิยายเรื่อง *กะอิจิน* เกิดขึ้นในวันที่ 14 กันยายน 1862 ได้มีการสังหารพ่อค้าชาวอังกฤษชื่อ จอห์น แคนเตอร์เบอร์ และทำร้ายผู้ร่วมทางอีก 3 คนคือไทเรอร์ มัลคอมและองเมติกจนได้รับบาดเจ็บขณะกำลังขี่ม้าไปตามถนนโทกะอิโด เพื่อเดินทางไปสถานทูตอังกฤษที่เมืองคนะงะวะและได้สวนทางกับขบวนของโดเมียวชะทซุมะ แต่ไม่ได้ลงจากหลังม้ามาแสดงความเคารพโดเมียวแคว้นชะทซุมะตามประเพณีญี่ปุ่น ทำให้ผู้ติดตามโดเมียวรู้สึกโกรธแค้น จึงตรงเข้าทำร้ายและฟันแคนเตอร์เบอร์จนตกจากหลังม้าเสียชีวิตทันที การสังหารพ่อค้าอังกฤษทำให้สถานทูตอังกฤษ (British Legation) และกลุ่มชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นเกิดความไม่พอใจและเรียกประชุมเพื่อหาทางตอบโต้ เพราะก่อนหน้านั้นได้มีการสังหารชาวต่างชาติหลายครั้ง หลายชาติเห็นว่าควรทำสงครามกับญี่ปุ่นทันทีแต่อังกฤษได้ทำการเจรจากับรัฐบาลโชกุนหรือ "บะกุฟุ" (Bakufu) เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายและลงโทษฆาตกรชาวชะทซุมะ แต่รัฐบาลโชกุนไม่มีอำนาจและเข้มแข็งพอที่จะบังคับให้แคว้นชะทซุมะปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของอังกฤษ จึงพยายามหลบเลี่ยงการพบปะกับชาวอังกฤษตลอดเวลา ทำให้รัฐมนตรีอังกฤษประจำญี่ปุ่นต้องเดินทางไปเจรจากับโชกุนที่เอะโตะโดยตรง ขณะเดียวกันโชกุน โนะบุชะคะได้รับการยุบจากเจ้าหญิงยะสุผู้เป็นภรรยาให้เดินทางไปเฝ้าจักรพรรดิที่เกียวโตเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการขับไล่ชาวต่างชาติ แต่โทะระนะงะ โยะมิ สมาชิกสภาผู้อาวุโสผู้มีหน้าที่พิทักษ์โชกุนกลับไม่เห็นด้วย เพราะตามประเพณีแล้วโชกุนซึ่งมีอำนาจมากกว่า จะไม่เดินทางไปเฝ้าจักรพรรดิที่เกียวโต

อังกฤษได้ทำการข่มขู่รัฐบาลโชกุนว่าจะเดินทางไปพบจักรพรรดิที่เกียวโตพร้อมด้วยกองทัพเรือ ทำให้สภาผู้อาวุโสโกรธแค้นต้องการทำสงครามกับต่างชาติแต่โยะมิได้ห้ามปราม

เพราะว่ารัฐบาลโชกุนยังไม่พร้อมและไม่เข้มแข็งพอที่จะทำการรบ จึงยินยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องในการชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน 100,000 ปอนด์สเตอร์ลิงแทนแคว้นซะทซุมะในกรณีการสังหารพ่อค้าอังกฤษ แต่แคว้นซะทซุมะยังยืนยันกรานไม่ยอมชดใช้ค่าเสียหาย จึงทำให้อังกฤษยกกองทัพเรือมาโจมตีคะงะชิมะเมืองหลวงของแคว้นซะทซุมะ จนทางแคว้นต้องยอมจ่ายค่าเสียหายให้กับอังกฤษ แต่หลังจากนั้นแคว้นซะทซุมะได้ผูกมิตรกับอังกฤษ เพื่อหวังผลประโยชน์ทางการค้าและการปรับปรุงกองทัพของตนให้ทันสมัย

เมื่อเปรียบเทียบเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษในนวนิยายกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในช่วงทศวรรษ 1860 พบว่าผู้ประพันธ์ได้นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้มาแต่งเติมและเปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วนให้ต่างไปจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ แม้ว่าภาพรวมของเหตุการณ์จะตรงกับประวัติศาสตร์ก็ตาม

ตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ในวันที่ 14 กันยายน 1862 มีการสังหารพ่อค้าชาวอังกฤษคือ ชาร์ลส์ ริชาร์ดสัน(Charles Richardson) โดยมีมือฆาตกรของโคเมียวแคว้นซะทซุมะที่หมู่บ้านนะมะมุจิ(Namamugi) ใกล้ๆกับเมืองโยะโกะฮะมะ เหตุเกิดขณะทีริชาร์ดสันและเพื่อนร่วมทางกำลังข้ามผ่านขบวนของฉิมะสุ อิซะมิทซุ (Shimazu Hisamitsu) ซึ่งเป็นบิดาของเจ้าแคว้นซะทซุมะ ทั้งหมดไม่ได้ลงจากหลังม้ามาทำความเคารพอิซะมิทซุ บริวารของอิซะมิทซุจึงถือว่าเป็นการดูถูก ตรงเข้าทำร้ายริชาร์ดสันจนถึงแก่ชีวิตและเพื่อนอีก 2 คนได้รับบาดเจ็บ⁷³ ทางอังกฤษจึงเรียกร้องให้รัฐบาลญี่ปุ่นชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน 100,000 ปอนด์สเตอร์ลิงและจากแคว้นซะทซุมะอีก 25,000 ปอนด์สเตอร์ลิงและต้องการให้ประหารชีวิตฆาตกร รัฐบาลโชกุนยินยอมทำตามข้อเรียกร้องของอังกฤษในปี ค.ศ.1863 แต่ทว่าไม่สามารถบังคับแคว้นซะทซุมะซึ่งไม่ยอมรับผิดชอบใดๆ อังกฤษจึงเปิดฉากโจมตีเมืองคะงะชิมะ เมืองหลวงของซะทซุมะในเดือนสิงหาคม 1863 หลังจาก

⁷³ *Encyclopedia of Japan*, vol. 6, p, 311. แต่เออร์เนสต์ ซาเตวัวร์ซึ่งเป็นนักการทูตที่เดินทางไปญี่ปุ่นในปีค.ศ.1862 ได้จดบันทึกเหตุการณ์ต่างๆในช่วงเวลานั้นและตีพิมพ์ออกมาเป็นหนังสือประวัติศาสตร์ชื่อ *A Diplomat in Japan* ได้ระบุว่ามีส่วนร่วมในเหตุการณ์การสังหารริชาร์ดสันทั้งหมด 4 คน “On the 14th September a most barbarous murder was committed on a Shanghai merchant named Richardson. He, in company with a Mrs. Borrodaile of Hong Kong, and Woodthrope C. Clarke and Wm. Marshall both of Yokohama, were riding the high road between Kanagawa and Kawasaki, when they met with a train of daimio retainers, who bid them stand aside....” (pp. 51-52)

นั้นอังกฤษได้ยุติสงครามโดยอ้างว่าได้ทำลายชีวิตทหารและทรัพย์สินเมืองกะโงะชิมะเป็นจำนวนมาก ต่อมาแคว้นซัตซึมะยอมตกลงอย่างสันติโดยยอมชดใช้ค่าเสียหายและขอขมาในส่วนที่ทำผิดและประหารชีวิตฆาตกร นอกจากนี้แคว้นซัตซึมะได้ขอรับรองอังกฤษให้จัดหาเรือรบและให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคด้วย ดังนั้นจึงเป็นการริเริ่มมิตรภาพอันอบอุ่นระหว่างผู้นำกองทัพเรือในอนาคตหลายคนซึ่งมาจากแคว้นซัตซึมะกับเจ้าหน้าที่กองทัพเรืออังกฤษ⁷⁴ แต่ในนวนิยายการจ่ายค่าเสียหายทั้งหมดตกเป็นภาระของแคว้นซัตซึมะ สภาผู้ว่าโรโตเป็นเพียงผู้จ่ายแทนล่วงหน้าให้ก่อนเมื่อแคว้นซัตซึมะปฏิเสธการชดใช้ค่าเสียหายและความรับผิดชอบใดๆ อังกฤษจึงยกกองทัพเรือไปโจมตีเมืองกะโงะชิมะราวเดือนมกราคม 1863

“The roju agrees in this instance it is correct to ask for reparation, from Satsuma, that yes a hundred thousand seems reasonable for a nobleman though they can't say it will be considered so by the Lord of Satsuma. As a gesture of friendship to the British, and to outside nations, the roju will advance a tenth part in fifty days on Satsuma's behalf--while formal British requests are forwarded to the Satsuma...”⁷⁵

นับได้ว่าผู้ประพันธ์ได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายในกรณีการสังหารชาวต่างชาติในช่วงทศวรรษ 1860 อย่างชัดเจน

ข. ขบวนการฉิมิ (shishi)

นอกจากกรณีการสังหารพ่อค้าอังกฤษที่เป็นเหตุการณ์สำคัญ นวนิยายยังเสนอเรื่องราวของขบวนการฉิมิซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเคลื่อนไหวต้องการล้มรัฐบาลโชกุนและขับไล่ต่างชาติซึ่งมีคำขวัญว่า “เชิดชูองค์จักรพรรดิ ขับไล่คนป่าเถื่อน”(Sonno-Joi) คนป่าเถื่อนในที่นี้หมายถึงชาวต่างชาตินั่นเอง พวกฉิมิหรือนักปฏิวัติหนุ่มส่วนใหญ่มาจากแคว้นซัตซึมะ โชชู และโทชะ และมักเป็นพวกโรนินหรือซามูไรที่ไม่มีเจ้านาย หรือหนีจากเจ้านายออกมาเป็นฉิมิเพื่อมาร่วมขบวนการขับไล่ต่างชาติและมีจุดมุ่งหมายรื้อฟื้นลัทธิบูชิโดซึ่งเป็นการฝึกฝนตนเองของซามูไรยุคเก่า

⁷⁴ ฮิวจ์ บอร์ดัน, *ศตวรรษใหม่ของญี่ปุ่น: จากเปอร์โตถึงปัจจุบัน* แปลจาก *Japan's Modern Century* บรรณาธิการโดย วุฒิชัย มูลศิลป์ และ สุภัทรา นิลวัชร (กรุงเทพฯ: แสงรุ่งการพิมพ์, 2526), หน้า 75.

⁷⁵ James Clavell, *Gai-Jin* (London: Hodder and Stoughton, 1994), p. 624.

เมื่อครั้งที่อิอิ นะโอะซุเกะ ประธานผู้อาวุโสซึ่งมีอำนาจสูงสุดทางการเมืองในเวลานั้น ได้ลงนามในสนธิสัญญาการค้ากับต่างประเทศ ได้ก่อให้เกิดกระแสการต่อต้านต่างชาติและความไม่พอใจในการตัดสินใจของรัฐบาลโชกุน กลุ่มฉิมิจิจึงทำการลอบสังหารอิอิ

ในประวัติศาสตร์ได้กล่าวว่าสมาชิกของกลุ่มฉิมิจิจะประกอบไปด้วยหลายชนชั้น ตั้งแต่โคเมียวลงไปถึงพวกโกะมิหรือชาмуไรบ้านนอก เมื่อพวกฉิมิจิทำการลอบสังหารชาวต่างชาติหลายครั้งหลายครา ในขณะที่ทหารฝ่ายรัฐบาลไม่สามารถหยุดยั้งการกระทำของพวกฉิมิจิลงได้แต่ก็ไม่ได้นิ่งนอนใจต่อการขยายตัวของขบวนการ"ฉิมิจิ" ได้ตั้งหน่วยชาмуไรลับขึ้นหน่วยหนึ่งเพื่อทำหน้าที่สังหารพวกฉิมิจิให้หมดสิ้นไป ดังนั้นในช่วงปลายปี ค.ศ.1862 จึงมีการต่อสู้กันระหว่างทหารชาмуไรของฝ่ายรัฐบาลกับพวกฉิมิจิในท้องที่ต่างๆนับจำนวนไม่ถ้วน⁷⁶

ส่วนการลอบสังหารอิอิ นะโอะซุเกะ ประธานสภาผู้อาวุโสโดยฝีมือของฉิมิจิที่ปรากฏในนวนิยาย เมื่อเปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ซึ่งระบุว่าอิอิถูกลอบสังหารในวันที่ 24 มีนาคม 1860ที่หน้าประตูปราสาทอะโอะโตะท่ามกลางพายุหิมะโดยฝีมือของกลุ่มชาмуไรมิโตะ ซึ่งได้ตัดศีรษะของอิอิ และทิ้งจดหมายตำหนิอิอิว่าเป็นผู้ที่บังอาจลบหลู่ราชสำนักและดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของสุริยเทพ โดยการชักนำชาวต่างชาติเข้ามาญี่ปุ่น⁷⁷ นับว่ามีความคิดเห็นในเรื่องของเวลาที่เกิดเหตุการณ์เพราะนวนิยายกล่าวว่าเกิดในปี ค.ศ.1858 เนื่องจากมีประโยคที่กล่าวว่าการลอบสังหารในครั้งนั้นเกิดขึ้นสี่ปีนับจาก ค.ศ.1862 ซึ่งตรงกับปี ค.ศ.1858นั่นเอง "...since the dictator tairō Ii had been assassinated four years ago."⁷⁸

ค. การเดินเรือไปสหรัฐอเมริกาของญี่ปุ่น

ในนวนิยายยังกล่าวถึงรัฐบาลโชกุนโทะระนะงะว่า ได้ส่งคณะทูตชาวญี่ปุ่นเดินทางไปสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรกด้วยเรือกลไฟในเดือนมกราคม 1862 เรือลำนี้ชื่อคันริน มะรุสร้างด้วยฝีมือของชาวญี่ปุ่นเอง เรือคันริน มะรุได้เดินทางไปกรุงวอชิงตันโดยผ่านทางเมืองซานฟรานซิสโก ดังในฉากที่มาร์โลว์ได้สนทนากับเซอร์วิลเลียมมัตริอังกฤษถึงเหตุการณ์นี้

"Japaners are already building ships and making small cannon, this year (1862) they sailed their first iron steamship, the 300-ton *Kanrin maru* to San Francisco,

⁷⁶ ภิรมย์ พุทธรัตน์, *ชาмуไร นักรบชนชั้นของญี่ปุ่น*, หน้า 269.

⁷⁷ *Encyclopedia of Japan*, vol. 5, p. 156.

⁷⁸ Clavell, *Gai-Jin*, p. 135.

crewed and captained entirely by them. They've mastered the deep. That's remarkable in such a short time.”⁷⁹

ข้อมูลเกี่ยวกับเรือคันริน มะรุในนวนิยายพบว่ามีความแตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ในปี ค.ศ.1858 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ส่งคณะชามุไร 80 นายไปสหรัฐอเมริกาเพื่อไปตกลงเรื่องสนธิสัญญาทางการค้า ทั้งหมดได้ลงเรือคันริน มะรุซึ่งเป็นเรือรบที่สร้างโดยชาวคัทซ์ เดินทางไปซานฟรานซิสโก ส่วนการบังคับเรือล้วนเป็นฝีมือของลูกเรือชาวญี่ปุ่นทั้งหมด⁸⁰

ง. การล้มเลิกระบบซันกิน-โคตะอิ⁸¹

ตัวละครโยะมิได้กล่าวโทษอันโจและสมาชิกสภาผู้อาวุโสว่าเป็นผู้ล้มเลิกระบบซันกิน-โคตะอิ ตามคำขอร้องของจักรพรรดิซึ่งได้รับการแนะนำจากโคเมียวแคว้นชะทซุมะ “The first of the Emperor's 'requests' brought by Sanjiro to the council--before Yoshi had become a member--was to abolish this ancient custom. Anjo and the others had prevaricated, argued and finally agreed.”⁸² เป็นผลให้บุตรภรรยาและญาติพี่น้องของโคเมียวต่างๆออกเดินทางออกจากปราสาทยะโคะตันที่

ระบบซันกิน-โคตะอิเป็นระบบที่ริเริ่มในสมัยของโชกุนโทระนะงะคนแรกเพื่อบังคับให้โคเมียวทั่วประเทศและครอบครัวมาแสดงความจงรักภักดีต่อโชกุนทุกๆสามปี ทำให้มีการสร้างที่พักอาศัยบริเวณป้อมชั้นนอกของปราสาทยะโคะ และทุกๆหนึ่งในสามปีโคเมียวจะได้รับอนุญาตให้กลับไปยังดินแดนของตน แต่ทว่าต้องทิ้งครอบครัวไว้เป็นตัวประกันขณะกลับไปอยู่ที่แคว้นของตน แต่เมื่อไรระบบซันกิน-โคตะอิ รัฐบาลโชกุนก็ยิ่งอ่อนแอ ในขณะที่แคว้นชะทซุมะกลับเข้มแข็งขึ้น

⁷⁹ Ibid., p. 162.

⁸⁰ Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times*, p. 286. แต่ใน *ศตวรรษใหม่ของญี่ปุ่น: จากเปอร์โตปัจจุบัน* ของบอร์ตัน กล่าวว่าคณะทูตชาวญี่ปุ่นได้เดินทางไปกรุงวอชิงตันโดยผ่านเมืองซานฟรานซิสโก (หน้า 70)

⁸¹ ในนวนิยายสะกดว่า Sankin-kotai แต่ที่ถูกต้องตามประวัติศาสตร์คือ Sankin-kōtai (ซันกิน-โคตะอิ)

⁸² Clavell, *Gai-Jin*, p. 147.

“Sankin-kotai,” he (Yoshi) said ‘requires all daimyos to build at once and maintain forever a “suitable residence” under my castle walls in exact positions I have decided, where he, his family and a few senior retainers are to live permanently--each palace to be lavish, and *without defenses*. One year in three the daimyos will be allowed, and required, to return to his fief and to stay there with his retainers, but without his wife, consorts, mother, father or children or children’s children, or any member of his immediate family--”⁸³

ในประวัติศาสตร์ ระบบซันกิน-โคตะอิเริ่มต้นในสมัยโชกุนโทกูงวะคนที่สามคือ อิเอะมิทซุ (Iemitsu: 1604-1651)⁸⁴ เป็นวิธีการที่กำหนดให้ไดเมียวเข้าประจำการเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อโชกุนที่เอะโคะ ตามระบบนี้ไดเมียวแต่ละคนต้องเข้าพำนักในเอะโคะเป็นประจำทุกปี เว้นปี เมื่อใดที่ไดเมียวกลับไปพำนักในเขตดินแดนของตนก็จะต้องส่งภรรยาและครอบครัวไปพำนักที่เมืองเอะโคะในทำนองตัวประกัน⁸⁵ ระบบซันกิน-โคตะอิทำให้ไดเมียวต่างๆ ไม่กล้าเอาใจออกห่าง เพราะครอบครัวของตนเป็นตัวประกันอยู่และยังทำให้รัฐบาลโชกุนสามารถรู้ข่าวสารต่างๆ จากผู้ติดตามไดเมียว ระบบนี้ยังทำให้ไดเมียวต้องเสียค่าใช้จ่ายมากในการเดินทางมาพำนักในเอะโคะ ทำให้เอะโคะกลายเป็นเมืองใหญ่ที่มีความสุขสำราญมากและเกิดการสร้างวัฒนธรรมชาวเมืองของพวกเขาขึ้นแทน แต่ในปี ค.ศ. 1862 ไดเมียวต่างๆ ได้รับการลดหย่อนให้มาพำนักที่เอะโคะเพียง 100 วันต่อระยะเวลา 3 ปี จึงทำให้ไดเมียวต่างๆ มีเวลาและเงินทองเพียงพอในการเตรียมความพร้อมกองทัพของตน เมื่อรัฐบาลโชกุนพยายามนำระบบแบบเก่ากลับมาใช้ จึงได้รับการปฏิเสธจากไดเมียวเหล่านั้นอย่างง่ายดาย⁸⁶

1.2.4.2 เหตุการณ์สมมติ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ซึ่งผู้ประพันธ์ได้แต่งขึ้นมาตามจินตนาการของตน

⁸³ Ibid., p. 146.

⁸⁴ ลิขิต ชีรวะดิน, "การควบคุมอำนาจทางการเมืองและโครงสร้างการปกครองของญี่ปุ่นสมัยโทกูงวะ" *เอกสารวิชาการไทย-ญี่ปุ่น* ปี 4 ฉบับ 1 (เมษายน 2525): 57.

⁸⁵ เพ็ญศรี กาญจนมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 33.

⁸⁶ *Encyclopedia of Japan*, vol. 5, p. 157.

ก. การเผาโยะมิวะระในโยะโกะอะมะ

ฮิระงะและคะทซุมะตะ สองผู้นำฉมึมิได้วางแผนร่วมกันวางเพลิงโบสถ์และจมเรือต่างชาติในโยะโกะอะมะ โดยจะใส่ร้ายว่าเป็นฝีมือของสภาผู้อาวุโส เพื่อหวังจะให้ชาวต่างชาติขัดใจกับรัฐบาลโชกุนจนเกิดเป็นการสู้รบกันและทำให้ต่างชาติยิงถล่มเมืองเยะโตะของโชกุน

“‘We use the church as a diversion, while we sink a ship, their biggest one.’ Dumb-founded, Hiraga watched Katsumata open a back-pack. It were for metal tubes, bound with wire, and fuses. ‘These contain explosive, cannon powder. One of them, fused, through a porthole or gun port, or attached to the side of the ship would blow out the side, two would be fatal.’”⁸⁷

แต่ทว่าคะทซุมะตะถูกโยะมิจับได้ก่อนจึงสังหารตนเอง เมื่อข่าวการตายของคะทซุมะตะแพร่ออกไปและรู้ไปถึงฮิระงะทำให้ต้องล้มเลิกแผนการ แต่ทะเกะคะผู้ใกล้ชิดของคะทซุมะตะกลับหนีไปวางระเบิดที่โยะมิวะระและเมืองสุรายาเมา เพื่อหวังจะให้ไฟลามไปติดย่านที่อยู่ของชาวต่างชาติซึ่งตั้งอยู่ใกล้ๆกัน การวางระเบิดครั้งนี้ทำให้โยะมิวะระวอดวายเรียบเป็นหน้ากลอง หมู่บ้านและย่านที่พักกว่าครึ่งหนึ่งของชาวต่างชาติได้รับความเสียหาย

“Drunk Town was south of the village and the settlement that hugged the coast on a south-north line, as the Yoshiwara was generally southwards of Drunk Town. Ori first, then Katsumata and Hiraga had planned where to plant the fire initiators so that a wind from the south would drive the flames before it to consume all in its path.”⁸⁸

ข. การแข่งขันทางการค้าระหว่างตระกูลบรอกส์กับสตรีวน

คลาเวลล์ได้สร้างเหตุการณ์การแข่งขันทางการค้าของสองตระกูล ซึ่งมาจากเรื่อง *ไทบีน* โดยนำมาผูกเข้ากับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นใน ค.ศ.1862 ตระกูลบรอกส์กับสตรีวนได้ทำการค้าอยู่ในฮ่องกงกว่า 20 ปี ทั้งสองตระกูลต้องการเข้ามาทำการค้าที่ญี่ปุ่น มัลคอมสตรีวนจึงได้เดินทางมาญี่ปุ่นพร้อมกับสตรีสาวชาวฝรั่งเศสคือ อองแมลิก วันหนึ่งขณะเดินทางไป

⁸⁷ Clavell, *Gai-Jin*, p.1320.

⁸⁸ Ibid., p. 1477.

คณะงะวะ มัลลคอมถูกบริวารไคเมียวแคว้นซุซุมะทำร้ายได้รับบาดเจ็บสาหัสจนเกือบพิการ ต่อมา มัลลคอมได้หมั้นหมายและวางแผนจะแต่งงานกับองเมติก แต่แม่ของมัลลคอมไม่เห็นด้วยและกีดกันเพราะกลัวว่าองเมติกต้องการแต่งงานกับมัลลคอมเพราะเห็นแก่เงิน ถึงแม้มัลลคอมยังไม่หายจากอาการบาดเจ็บ แต่ได้พยายามจัดการประชุมพ่อค้าต่างชาติในญี่ปุ่น เพื่อส่งตัวแทนไปประชุมกับเจ้าหน้าที่ในรัฐบาล ตระกูลสตรวนนั้นไม่ค่อยลงรอยกับพวกบรอกส์นักเพราะเป็นคู่แข่งทางการค้ากันมาตลอด ทำให้มัลลคอมมีเรื่องบาดหมางกับนอร์เบิร์ต หัวหน้าบริษัทของบรอกส์ซึ่งมักพุดจาจุหมิ่นฝ่ายสตรวน มัลลคอมจึงขอทำควลป็นกับนอร์เบิร์ตเพื่อหวังจะกำจัดคู่แข่งคนสำคัญ แต่ต้องมาเสียชีวิตเสียก่อนในคืนวันแต่งงาน เพราะเกิดอาการตกเลือดจากบาดแผลที่ถูกทำร้าย

ค. การลอบสังหารโจกุนระหว่างเดินทางไปเกียวโต

ผู้ประพันธ์ได้สร้างเหตุการณ์การลอบสังหารโจกุนโนะบุชะคะที่โรงแรมเล็กๆ ระหว่างเดินทางไปพบจักรพรรดิที่เกียวโต เหตุการณ์นี้เป็นฝีมือพวกฉนิมิ

“Many grim smiles and hands tightening on weapons. The ambush was planned for dusk, in five days at Otsu the last way station before Kyoto. Only a few inns on both the North Road and their Tokaido coast road were considered fitting resting places such august persons with their multitudinous guards, maids and servants, so their tight stops were easy to know. And to set spies in place.”⁸⁹

การลอบสังหารในครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะฝ่ายฉนิมิผู้ทหารฝ่ายโจกุนไม่ได้ต้องล่าถอยออกไป ซึ่งเหตุการณ์ลักษณะนี้ไม่พบอยู่ในหน้าประวัติศาสตร์แต่อย่างใด

ง. การจลาจลระหว่างชาวต่างชาติกับชาวญี่ปุ่นในเมืองสุรายาเมา

วันหนึ่งได้เกิดเหตุแผ่นดินไหวในเมืองโยะโกะซะมะ จนเป็นเหตุไฟไหม้เผาเมืองสุรายาเมาซึ่งเป็นแหล่งเรณรมย์ของชาวต่างชาติ เพลิงลุกไหม้อย่างรวดเร็วเผาผลาญบ้านเรือนซึ่งทำด้วยไม้และกระดาษ ทำให้เมืองสุรายาเมาได้รับความเสียหายมาก ชาวต่างชาติบางคนไม่พอใจและไล่ทุบตีชาวญี่ปุ่น จนเป็นเหตุให้เกิดการปะทะกันของชาวต่างชาติและชามูโร ดังที่มีรายงานไปถึงเซอร์วิลเลียมรัฐมนตรีอังกฤษ

⁸⁹ Ibid., p. 752.

“Some of the morons in Drunk Town, aided I'm sorry to say by some of our more stupid traders, decided that every Jappo in the village was responsible so a couple of hours ago a mob of them started beating up anyone they could find; that brought samurai steaming in, troops and Navy fellows confronted them and now there's a standoff, both sides armed, reinforced and getting grimmer by the minute, some of our cavalry there, the general's in command and bristling to order a charge like the Light Brigade at Balaclava.”⁹⁰

1.2.5 ตัวละคร

ตัวละครในนวนิยายเรื่องกะอิจินสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มเช่นเดียวกับ โชนุน คือ กลุ่มตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์และตัวละครสมมติ

1.2.5.1 ตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ เป็นตัวละครที่มีตัวตนจริงและมีบทบาทโดดเด่นในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นหากแต่ผู้ประพันธ์ได้เปลี่ยนแปลงชื่อและรายละเอียดบางประการให้ต่างจากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์

ก. โทะระนะงะ โยะมิ (Toranaga Yoshi)

ภูมิลำเนาของตัวละครโยะมิในนวนิยายคือ เป็นลูกหลานสายตรงของ โชนุนตระกูล โทะระนะงะ โยะมิเป็นบุตรคนที่เจ็ดของโคเมียวแคว้นมิโตะและยังเป็นบุตรบุญธรรมของตระกูล อิซะมะทซุ จึงทำให้ได้ตำแหน่งเจ้าแคว้นอิซะมะทซุ ภรรยาของโยะมิคือ โสะซะกิซึ่งมีบุตรชาย 2 คนและหญิง 1 คนด้วยกัน ในวัยเด็กโยะมิได้รับการศึกษาเป็นอย่างดีจากครุชาวญี่ปุ่นและต่างชาติ จึงมีความรู้กว้างขวางและรอบรู้เรื่องนานาประเทศแต่ไม่สามารถพูดภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษา คัทซ์และอังกฤษ

“I (Yoshi) bless my father again for making me understand the value of education, for giving me so many varied and special teachers over the years, foreign as well as Japanese. Sad I did not have the gift of tongues and so had to learn through inter-

⁹⁰ Ibid., p. 693.

mediaries. Dutch merchants for world history, an English seaman to check Dutch truth and to open my eyes ...”⁹¹

เมื่อครั้งที่โชกุนคนที่ 13 ได้เสียชีวิตลงเพราะโรคร้ายในปีค.ศ.1858 บิดาของโยะมิ ได้สนับสนุนให้บุตรชายของตนเป็นโชกุนคนต่อไป แต่ทว่าอิอิ นะโอะซุเกะซึ่งมีอำนาจมากกว่า ได้ขัดขวางและส่งเสริม โนะบุซะคะให้เป็นโชกุนแทน ดังนั้นอิอิจึงส่งกักขังครอบครัวโยะมิและผู้สนับสนุนไว้ที่บ้านและสั่งห้าม โยะมิเข้าเมืองเอะโคะ เมื่ออิอิถูกลอบสังหารจนเสียชีวิตลง โยะมิ จึงได้รับอิสระแต่บิดาได้สิ้นใจระหว่างถูกคุมขังไปก่อน จากนั้นได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิทักษ์โชกุนและเป็นสมาชิกสภาผู้อาวุโสด้วยการสนับสนุนของไคเมียวชะทังซุมะและโนะริ อันโงะ แต่ โยะมิมักมีเรื่องขัดแย้งกับอันโงะซึ่งเป็นประธานสภาผู้อาวุโสอยู่ตลอดเวลา ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ผู้ทำหน้าที่ดูแลโชกุนคนที่ 14 คือ โทะกุงะวะ โยะมิโนะบุ (Tokugawa Yoshinobu) ซึ่งเคยเป็นคู่แข่งคนสำคัญในการชิงตำแหน่งโชกุน โยะมิโนะบุเป็นบุตรชายคนที่เจ็ดของนะริอะกิไคเมียวแคว้น มิโตะ เกิดที่เมืองเอะโคะและไปศึกษาเล่าเรียนที่แคว้นมิโตะในโรงเรียนประจำตระกูล ในปี ค.ศ. 1847 โยะมิโนะบุได้เป็นทายาทของตระกูลอิโตะทังซุมะมิ สิบปีต่อมาจึงได้รับการพิจารณาให้เป็นโชกุนสืบต่อโชกุนคนที่ 13 คือ อิเอะซะคะ (Iesada) โดยมีโทะกุงะวะ อิเอะโมะชิเป็นคู่แข่งคนสำคัญ แต่อิอิ นะโอะซุเกะซึ่งมีอำนาจมากในสภาผู้อาวุโสและเป็นฝ่ายตรงข้ามกับบิดาของ โยะมิโนะบุได้สนับสนุนให้อิเอะโมะชิขึ้นเป็นโชกุน โดยได้ส่งกักขังครอบครัวของโยะมิโนะบุและผู้สนับสนุนไว้ที่บ้าน เมื่ออิอิ นะโอะซุเกะถูกลอบสังหารในปี ค.ศ.1860 ซึ่งก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในรัฐบาลโชกุนที่ยังสนับสนุนโยะมิโนะบุ สองปีต่อมาโยะมิโนะบุได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิทักษ์โชกุนอิเอะโมะชิ จากการส่งเสริมของมิมะซุ อิซะมิตังซุ ผู้นำจากแคว้นชะทังซุมะ แต่มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้อาวุโสเช่นในนวนิยายซึ่ง โยะมิโนะบุได้ร่วมมือกับผู้สนับสนุนตนคือมะทังซุอะอิระ โยะมินะงะแห่งแคว้นอิมิเสนในการควบคุมรัฐบาลโชกุน⁹² ต่อมาในปีค.ศ.1863 โยะมิโนะบุได้เดินทางไปเมืองเกียวโตกับโชกุนเพื่อชี้แจงเรื่องการเปิดท่าเรือให้ชาวต่างชาติแก่ทางราชสำนัก ปีต่อมาก็เดินทางไปเกียวโตอีกครั้งเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับสถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งในประวัติศาสตร์ไม่ได้ระบุถึงโยะมิโนะบุว่าได้ร่วมมือกับไคเมียวแคว้นโชงุในการควบคุมประตูประราชวังแต่อย่างใด

⁹¹ Ibid., p. 149.

⁹² Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 264.

ข. โชกุนโนะบุซุคะ (Shogun Nobusada)

ตัวละครโนะบุซุคะเป็นโชกุนโทะระนะงะคนที่ 14 บิดาคือ โคะเมียวแคว้นคิอิ เป็นคนรูปร่างเล็กและผอมบาง ชอบเลี้ยงเหยี่ยวและแต่งกายยกลอนแต่ไม่ชำนาญการใช้ดาบ เพราะมีสุขภาพไม่แข็งแรง “Nobusada had never been a swordsman or hunter or outdoor persons like his father and brothers, preferring the easier sports of falconry and archery, or, more often, poetry competitions and calligraphy.”⁹³

อิอิ นะโอะซุเกะได้สนับสนุนให้โนะบุซุคะเป็นโชกุนต่อจากโชกุนคนที่ 13 เมื่ออายุได้ 12 ปี แต่ก็ยังเป็นเพียงโชกุนหุ่นกระบอกของพวกเขาขุนนางฝ่ายรัฐบาลโชกุน ซึ่งยังจัดการให้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงยะสุเมื่ออายุ 16 ปี โชกุนโนะบุซุคะเป็นคนหัวอ่อน จึงเชื่อฟังคำยุยงของเจ้าหญิงยะสุ เดินทางไปเฝ้าจักรพรรดิที่เกียวโต ซึ่งเป็นการทำลายประเพณีของโชกุนโทะระนะงะที่ไม่เดินทางไปพบจักรพรรดิที่เกียวโต

โชกุนโทะกุงะวะคนที่ 14 ในประวัติศาสตร์คือ โทะกุงะวะ อิเอะโมะชิ (Tokugawa Iemochi) แห่งแคว้นคิอิ เป็นบุตรชายคนโตของโทะกุงะวะ ซะอิจุน เมื่อโชกุนคนที่ 13 เสียชีวิตลงในปี ค.ศ. 1858 โดยไม่มีทายาทรับตำแหน่ง อิอิ นะโอะซุเกะจึงส่งเสริมให้อิเอะโมะชิเป็นโชกุนคนต่อไป ในปี ค.ศ. 1862 อิเอะโมะชิซึ่งพยายามสนับสนุนความกลมเกลียวภายในรัฐบาลโชกุนได้แต่งตั้งโยะมิโนะบุและมะทซุคะอิระ โยะมินะงะให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล ปีต่อมาโชกุนอิเอะโมะชิได้เดินทางไปเกียวโต เพื่อปรึกษากับทางราชสำนักถึงปัญหาการเปิดท่าเรือให้ชาวต่างชาติแต่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจ จึงเดินทางมาเกียวโตอีกครั้งในปี ค.ศ. 1864 เพื่อชักชวนให้ราชสำนักกอนุมัตสึให้ตนทำการโจมตีกองกำลังโชมูที่สนับสนุนราชสำนักและขับไล่ต่างชาติอย่างบ้าคลั่งจนควบคุมไม่ได้⁹⁴ ซึ่งการเดินทางไปเกียวโตของโชกุนอิเอะโมะชิเป็นการทำลายประเพณีที่โชกุนจะไม่ไปเยือนเมืองเกียวโต เพราะการที่โชกุนยอมไปพบจักรพรรดิแสดงให้เห็นว่าอำนาจโชกุนอ่อนแอ ยกเว้นโชกุนคนที่ 3 คือ อิเอะมิทซุซึ่งเดินทางไปเกียวโตอย่างผู้มีอำนาจเหนือจักรพรรดิ⁹⁵

⁹³ Clavell, *Gai-Jin*, p. 940.

⁹⁴ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 258.

⁹⁵ *Encyclopedia of Japan*, vol. 5, p. 157.

ค. เจ้าหญิงยะสุ (Princess Yazu)

เจ้าหญิงยะสุเป็นพระขนิษฐาต่างมารดาของจักรพรรดิโคเมะอิ พระบิดาคือจักรพรรดินินโกสึนพระชนม์เมื่อทรงประสูติใหม่ๆ เจ้าหญิงยะสุถูกขอร้องให้แต่งงานกับโชกุนโนะบุซะคะเพื่อผูกสัมพันธ์ไมตรีระหว่างรัฐบาลโชกุนกับราชสำนัก เคิมเจ้าหญิงได้หมั้นหมายอยู่กับเจ้าชายสูงะวะระซึ่งเป็นเพื่อนเล่นในวัยเด็ก แต่ต้องเปลี่ยนมาอภิเษกสมรสกับโชกุนโนะบุซะคะในปี ค.ศ. 1862 เมื่อมีพระชนมายุได้ 16 ชันษา เจ้าหญิงยะสุนั้นมีอิทธิพลในการชักจูงให้โชกุนโนะบุซะคะเดินทางไปเฝ้าจักรพรรดิที่เกียวโตเพื่อขอคำปรึกษาของจักรพรรดิในเรื่องของต่างชาติ ดังที่ตัวละครโยะมิถกเถียงกับเจ้าหญิงยะสุว่าเป็นผู้ชักจูงโชกุนให้ไปเกียวโต

“Of course. How could this boy--compared with you, Highness, he is a child-- (...) As wife of the Shogun you would know everything, and a remarkable person such as yourself could soon have all the threads of Bakufu power within your hands, through this Shogun. Since the third Toranaga Shogun there has never been a strong one.”⁹⁶

ตัวละครเจ้าหญิงยะสุก็คือ เจ้าหญิงคะสุโนะมิยะ (Princess Kazunomiya) ในประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นพระราชธิดาองค์ที่ 8 ของจักรพรรดินินโกและเป็นพระขนิษฐาของจักรพรรดิโคเมะอิ ทรงอภิเษกกับโชกุนอิเอะโมะชิเมื่อเดือนมีนาคม 1862 แต่เคิมเจ้าหญิงคะสุได้หมั้นหมายกับเจ้าชายอะริซุวะระ โนะ-มิยะ-ทะรุอิโตะ ในตอนแรกจักรพรรดิโคเมะอิได้ปฏิเสธการขอแต่งงานของโชกุนกับเจ้าหญิงคะสุ แต่ขุนนางในราชสำนักได้เจรจาไกล่เกลี่ยและรัฐบาลโชกุนก็สัญญาว่าจะขับไล่ต่างชาติออกจากญี่ปุ่น จักรพรรดิจึงชักจูงให้เจ้าหญิงอภิเษกกับโชกุนอิเอะโมะชิ ดังนั้นในปี ค.ศ. 1861 ต้องเดินทางไปเมืองเอะโคะและแต่งงานในปีถัดมา⁹⁷

ง. โนะริ อันโจะ (Nori Anjo)

โนะริ อันโจะเป็นไคเมียวแคว้นมิกะวะและเป็นประธานสภาผู้อาวุโส มักมีความคิดขัดแย้งกับโยะมิอยู่เสมอ เมื่อต่างชาติได้เดินเรือรบมาจอดที่อ่าวเอะโคะและยิงปืนสลุตเพื่อข่มขวัญชาวญี่ปุ่น ทำให้อันโจะโกรธเคืองและต้องการยกกำลังไปตีต่างชาติ แต่โยะมิเห็นว่าไม่พร้อมเพราะกำลังของญี่ปุ่นอ่อนแอกว่า จึงอธิบายแผนการที่จะฝัดผ่อนต่างชาติจนทนไม่ไหวและเป็นผู้ก่อ

⁹⁶ Clavell, *Gai-Jin*, p. 384.

⁹⁷ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 384.

สงครามก่อนเพราะเมื่อถึงเวลานั้นญี่ปุ่นก็มีกำลังทหารพร้อม อันโจจะจึงคล้อยตามความคิดของ โยะมิ แต่ในเรื่องที่โชกุนต้องการไปพบจักรพรรดิที่เกียวโตกลับขัดแย้งกันอย่างรุนแรง

“Anjo's eyes slitted. 'And to make final preparations for Shogun Nobusada's departure to Kyoto.' The blood went out of Yoshi's face. 'We have discussed this a dozen times. At our last meet--'

'His visit will go forward! He will travel by the north road, not the Tokaido, along the coast. Safer.'

'As guardian I oppose the visit for the reasons already stated over and over--by any road.'”⁹⁸

อันโจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตะอิโร (Great Elder) แทนอิชิ นะโอะซุเกะที่ถูก ลอบสังหาร โนะริ อันโจเป็นผู้สนับสนุนการผูกมิตรระหว่างราชสำนักกับรัฐบาลโชกุน จึงจัดการ งานอภิเษกสมรสระหว่างโชกุน โนะบุซุคะกับเจ้าหญิงยะสุขึ้นในต้นปี ค.ศ.1862 ต่อมาอันโจล้ม ป่วยลงด้วยโรคที่อวัยวะทำให้ไม่สามารถสั่งการอะไรได้ อำนาจทั้งหมดจึงตกอยู่กับ โยะมิ

บทบาทของตัวละครอันโจในนวนิยายนั้นตรงกับอันโด โนะบุมะซะ (Andō Nobumasa) ไคเมียวแคว้นอิวะเกะซึ่งเป็นผู้นำสภาผู้อาวุโสของรัฐบาลโชกุนระหว่าง ค.ศ.1860-1862 และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตะอิโรแทนนะโอะซุเกะ อันโดมีความพยายามที่จะทำให้รัฐบาลโชกุน เข้มแข็งทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและทางการทูตกับต่างประเทศ แต่ความพยายามของเขากลับล้ม เหลวและยังถูกบังคับให้ลาออกในปี ค.ศ.1862 ซึ่งในปีเดียวกันนี้อันโดถูกกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาล โชกุน โจมตีจนได้รับบาดเจ็บซึ่งก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องลาออก⁹⁹

จ. ซานจิโร (Sanjiro)

ตัวละครซานจิโรเป็นไคเมียวแคว้นซะทซุมะซึ่งบรรพบุรุษของตระกูลได้ทำการ ปกครองแคว้นด้วยตนเองมากกว่า 6 ศตวรรษ ซะทซุมะซึ่งเป็นแคว้นที่เข้มแข็งแม้รัฐบาลโชกุนยัง เกรงขาม ได้สนับสนุนฝ่ายราชสำนักให้มีอำนาจเหนือฝ่ายรัฐบาลโชกุน เมื่อเกิดกรณีสังหารชาว อังกฤษโดยบริวารของตน ไคเมียวซานจิโรปฏิเสธการรับผิดชอบและชดใช้ค่าเสียหาย อีกทั้ง รัฐบาลโชกุนก็ไม่มีอำนาจพอในการบังคับแคว้นซะทซุมะ อังกฤษจึงยกกองทัพไปตีคะงะมิมะ

⁹⁸ Clavell, *Gai-Jin*, p.515.

⁹⁹ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, pp. 164-65.

เมืองหลวงของแคว้นซัตซึมะ ทำให้ซันจิโรต้องยอมขอขมาและชดใช้ค่าเสียหายให้กับอังกฤษ
บทบาทสำคัญของซันจิโรในนวนิยายคือ เป็นผู้ส่งสาส์นของจักรพรรดิไปถึง
โชกุนที่เมืองเอะโคะเพื่อเชิญโชกุนไปเข้าเฝ้าจักรพรรดิในเกียวโต แต่เมื่อเดินทางกลับเกียวโตก็พบว่า
โคเมียวโอะงะมะแห่งแคว้นโชนูทำการกุมอำนาจที่ประจัญหน้าราชวังและกีดกันซันจิโรไม่ให้เข้า
วัง จึงต้องหลบหนีการโจมตีของโอะงะมะไปเมืองฟูชิมิ

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นได้กล่าวถึง ภูมิภาค อิซะมิตซุซึ่งเป็นผู้มีอำนาจแท้จริงในการ
ปกครองแคว้นซัตซึมะแม้ว่าบุตรชายคนโตจะเป็นเจ้าแคว้นโดยตำแหน่ง อิซะมิตซุเป็นผู้ที่
สนับสนุนนโยบายสร้างความสัมพันธ์ระหว่างราชสำนักกับรัฐบาลโชกุนซึ่งเรียกว่า "โคบุ-กัตตะอิ"
(kōbu-gattai) และยังส่งเสริมโยะมิโนะบุให้ดำรงตำแหน่งผู้พิทักษ์โชกุน¹⁰⁰

ในปี ค.ศ.1862 อิซะมิตซุได้รับคำสั่งจากจักรพรรดิให้ไปเมืองเอะโคะ เพื่อแจ้ง
พระราชประสงค์ขององค์พระจักรพรรดิแก่โชกุนให้เดินทางไปเกียวโต เพื่อเป็นหลักประกันว่ามี
สันติสุขอยู่ในราชอาณาจักร¹⁰¹ แต่เมื่อเดินทางกลับเกียวโตพบว่าม็อบที่จงรักภักดีต่อราชสำนัก
ของแคว้นโชนูซึ่งเป็นฝ่ายศัตรู ได้ทำหน้าที่กุ่มกันราชสำนักในเมืองเกียวโตอยู่ จึงเดินทางกลับ
ซัตซึมะเพื่อคอยดูเหตุการณ์ เมื่อพบว่าแคว้นโชนูมีอำนาจควบคุมราชสำนักและเป็นพันธมิตร
กับขุนนางในราชสำนักมากขึ้น ดังนั้นในวันที่ 30 กันยายน 1863 กองกำลังของแคว้นซัตซึมะและ
แคว้นพันธมิตรได้ก่อรัฐประหารยึดประจัญหน้าราชวังและขับไล่ทหารโชนูออกจากเมืองหลวง¹⁰²
ซึ่งในนวนิยายได้ให้รายละเอียดที่แตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ คือ โคเมียวแคว้นโชนูเป็นผู้ก่อ
รัฐประหารยึดเกียวโตในต้นปี ค.ศ.1863 แต่ถูกกำราบลงด้วยกองกำลังของรัฐบาลโชกุนที่ร่วมมือ
กับแคว้นต่างๆ

ฉ. โอะงะมะ (Ogama)

ตัวละครโอะงะมะเป็นโคเมียวแคว้นโชนูที่ทำการยึดอำนาจในการควบคุมประจัญ
หน้าจากแคว้นซัตซึมะ "A few miles south of Kyoto, in twilight, a vicious rearguard skirmish in
progress between fleeing Satsuma troops and Choshu forces of Lord Ogama who had recently

¹⁰⁰ Ibid., pp. 470-71.

¹⁰¹ บอร์ดัน, ศตวรรษใหม่ของญี่ปุ่น: จากเปอร์โตถึงปัจจุบัน, หน้า 72.

¹⁰² Encyclopedia of Japan, vol. 2, p. 39.

seized control of the Palace Gates from them.”¹⁰³ จึงคอยกีดกันชั้นจิโรแห่งชะท้ชุมะซึ่งเป็นอริกันอยู่ไม่ให้เข้าไปพบจักรพรรดิ เมื่อโชกุนเดินทางมาพำนักในเกียวโต โยะมิก็ได้ติดต่อกับโอะงะมะอย่างลับๆเพื่อขอมีส่วนในการปกป้องประตูประราชวัง โดยให้ความร่วมมือกับโอะงะมะในการกวาดล้างชะท้ชุมะตะและพวกฉิมิ

แคว้นโชมูซึ่งมีอิทธิพลเหนือช่องแคบมิโมะโนะเซะกิชิงได้ระดมยิงปืนใหญ่ใส่เรือต่างชาติที่แล่นผ่านช่องแคบนี้ เมื่อโอะงะมะรู้ข่าวการโจมตีเมืองคะงะฉิมะ จึงก่อรัฐประหารในเดือนมกราคม 1863 รวบอำนาจในการควบคุมประตูประราชวังแต่เพียงผู้เดียว ทำให้แคว้นโทะชะและโคเมียวอื่น ๆ ร่วมกับรัฐบาลโชกุนต่อต้านโอะงะมะ ซึ่งถูกบังคับให้ออกจากเกียวโตโดยถอยกลับไปทีมิโมะโนะเซะกิ ทำให้โยะมิได้ควบคุมประตูประราชวังได้อย่างเต็มที่

ประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงโมริ ทะกะมิกะ (Mori Takashika) โคเมียวแคว้นโชมูที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นทหารคุ้มกันองค์จักรพรรดิและพระราชวงศ์ในเกียวโตในช่วงเวลานั้น ภายหลังถูกแคว้นชะท้ชุมะขับไล่ออกจากเกียวโตเพราะพยายามมีอำนาจในเกียวโตมากเกินไป รายละเอียดในนวนิยายที่พบว่าผิดไปจากประวัติศาสตร์คือ ในนวนิยายแคว้นโชมูทำการยิงเรือต่างชาติที่แล่นผ่านช่องแคบมิโมะโนะเซะกิในปี ค.ศ. 1862 ซึ่งเหตุการณ์นี้ในบันทึกประวัติศาสตร์เกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน 1863 แคว้นโชมูได้ยิงเรือสหรัฐที่แล่นเข้ามาใกล้ช่องแคบมิโมะโนะเซะกิ ติดตามมาด้วยการยิงเรือฝรั่งเศสและดัชช ชาวต่างชาติจึงเข้าจัดการกับปัญหานี้ด้วยตัวเอง ผลคือเรือรบอเมริกันและเรือรบฝรั่งเศสสามารถทำให้ป้อมปืนใหญ่บนฝั่งเงียบสงบลงชั่วคราว¹⁰⁴

ข. เซอร์วิลเลียม ไอเลสเบอร์รี่ (Sir William Aylesbury)

ในนวนิยาย เซอร์วิลเลียมเป็นรัฐมนตรีอังกฤษประจำญี่ปุ่นที่มีส่วนในการแก้ไขปัญหาเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษบนถนนโทะกะอิโด เมื่อเห็นว่าฝ่ายญี่ปุ่นพยายามบ้ายเบี่ยงเซอร์วิลเลียม โกรธและพยายามหาทางโต้ตอบชาวญี่ปุ่นโดยวางแผนยิงปืนใหญ่ข่มขู่ญี่ปุ่น ทำให้ต้องขัดแย้งกับนายพลเรือเคเตอร์เรอร์เพราะการใช้กำลังของกองทัพเรือต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาลอังกฤษก่อน เมื่อโคเมียวแห่งชะท้ชุมะไม่ปฏิบัติตามข้อเรียกร้องจึงยกกองทัพเรือไปยังเมืองคะงะฉิมะจนได้รับความเสียหาย ทำให้แคว้นชะท้ชุมะต้องยอมทำตามข้อตกลง โดยชดใช้ค่าเสียหายและยังเชิญอังกฤษไปทำการค้าและช่วยพัฒนาแคว้นชะท้ชุมะ

¹⁰³ Clavell, *Gai-Jin*, p.306.

¹⁰⁴ บอร์ดัน, *ศตวรรษใหม่ของญี่ปุ่น: จากเปอรีถึงปัจจุบัน*, หน้า 74.

ตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ รัฐมนตรีอังกฤษประจำญี่ปุ่นในช่วงเวลานั้นคือ เซอร์รูเธอร์ฟอร์ด อัลคอค (Rutherford Alcock) ซึ่งเดินทางมาถึงเอโดะในปี ค.ศ.1859 ในฐานะของกงสุลอังกฤษ เพื่อทำหน้าที่เร่งรัดการเปิดการค้าระหว่างอังกฤษกับญี่ปุ่น และให้ความคุ้มครองชาวตะวันตกจากชาวญี่ปุ่นที่คอยขับไล่ต่างชาติอย่างรุนแรง ต่อมาจึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีอังกฤษประจำญี่ปุ่น แต่เรื่องราวของรัฐมนตรีอังกฤษในนวนิยายมีที่ผิดไปจากประวัติศาสตร์คือ อัลคอคเดินทางกลับลอนดอนในปี ค.ศ.1862 และได้เขียนบทความเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนในญี่ปุ่นคือ "The Capital of the Tycoon" ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในปีถัดมา จากนั้นจึงเดินทางกลับมาญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1864 เพื่อมาจัดการให้เรืออังกฤษ สหรัฐ ฝรั่งเศสและคัทซ์ ระดมยิงชายฝั่งแคว้นโชมูที่โจมตีเรือต่างชาติที่แล่นผ่านช่องแคบมิโมะโนะเซะกิ¹⁰⁵

ในนวนิยาย ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครนี้มีบทบาทจัดการปัญหาการสังหารพ่อค้าอังกฤษและสั่งกำตังโจมตีเมืองคะงะชิมะ แต่ในประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงพันเอกนีล (Colonel Neale) เป็นผู้จัดการปัญหานี้แทนเซอร์รูเธอร์ฟอร์ด อัลคอค ซึ่งเดินทางกลับไปอังกฤษเป็นการชั่วคราว พันเอกนีลได้เดินทางไปประชุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลญี่ปุ่นที่เอโดะ¹⁰⁶และได้เขียนจดหมายไปถึงพลตรีบราวน์ (Major-General Brown) ซึ่งประจำการอยู่ที่เชียงไฮ้ให้ส่งกองทัพมาญี่ปุ่นแต่ได้รับการปฏิเสธและคำคัดค้าน¹⁰⁷ หากเทียบตัวละครเซอร์วิลเลียมกับพันเอกนีลแล้วจะพบว่าไม่ตรงกันเพราะตัวละครเซอร์วิลเลียมเป็นถึงรัฐมนตรีอังกฤษ ในขณะที่พันเอกนีลมีตำแหน่งทางทหาร อาจเป็นไปได้ว่าคลาเวลล์สร้างตัวละครนี้โดยนำบทบาทของบุคคลทั้งสองคือ เซอร์รูเธอร์ฟอร์ดและพันเอกนีลมาผสมผสานกัน

ข. ฟิลิป ไทเรอร์ (Philip Tyrer)

ฟิลิป ไทเรอร์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยลอนดอนจากนั้นจึงสมัครมาเป็นนักการทูตและล่ามฝึกหัดของสถานทูตอังกฤษในญี่ปุ่น ซึ่งเดินทางมาถึงญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1862 ไทเรอร์เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับบาดเจ็บจากการโจมตีของผู้ติดตามโคเมียวชะที่ซุมะซะเดินทางไปเมืองคะนะงะวะ ผู้ประพันธ์สร้างให้ตัวละครนี้เป็นคนมองโลกในแง่ดีและมีประสบการณ์น้อยจึงถูกทั้งองครและอิระงะหลอกหลวงได้ง่าย เมื่อองครชักชวนไปเที่ยวโยะมิวะระ ไทเรอร์

¹⁰⁵ *Encyclopedia of Japan*, vol. 1, p. 34 .

¹⁰⁶ Satow, *A Diplomat in Japan*, p 61.

¹⁰⁷ *Ibid.*, p.78.

เกิดไปหลงไหลและติดใจหญิงโสเภณีคนหนึ่งซึ่งอิสระจะได้ใช้เป็นเครื่องมือในการล่อหลอกไทเรอร์ แต่ภายหลังเขาได้ช่วยอิสระและอะกิโมะโตะลงเรือหนีไปอังกฤษ

ฟิลิป ไทเรอร์ในประวัติศาสตร์นั้นก็คือ เออร์เนสต์ มาซอน ซาเตาว์ ซึ่งเป็นนักการทูตชาวอังกฤษที่ทำงานอยู่ในญี่ปุ่นตั้งแต่ปี ค.ศ.1862-1882 หลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยลอนดอน ซาเตาว์ได้เลือกเดินทางมาทำงานที่ญี่ปุ่นโดยมาถึงโยะโกะฮะมะะะในปี ค.ศ.1862 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลโชกุนโทะกุงะวะไกสึสึญเสี่ยอำนาจ แคว้นโชงูและชะท้ซุมะให้การสนับสนุนองค์จักรพรรดิและต้องการขับไล่ต่างชาติ ดังนั้นชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นในเวลานั้นจึงไม่ได้รับความปลอดภัย ซาเตาว์เป็นผู้ที่เรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นได้รวดเร็วจึงสามารถช่วยรูเธอร์ฟอร์ด อัลคอก และเซอร์ฮาร์รี ปาร์ค (รัฐมนตรีประจำญี่ปุ่นคนถัดมา) ได้เป็นอย่างดี ซาเตาว์ยังมีส่วนร่วมในเหตุการณ์การระดมยิงเมืองคะโงะชิมะและป้อมมิโมะโนะเซะกิ¹⁰⁸ แต่ในประวัติศาสตร์มิได้กล่าวว่าซาเตาว์เป็นหนึ่งในกลุ่มชาวอังกฤษที่ประสบเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษในวันที่ 14 กันยายน 1862 และก็ไม่เคยช่วยเหลือกลุ่มมิมิโหลบหนีไปอังกฤษ

ณ. นายแพทย์จอร์จ แบบคอต (George Babcott)

นายแพทย์แบบคอตเป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีและนายแพทย์ประจำสถานทูตอังกฤษ ได้ทำการรักษามัลคอมซึ่งถูกคนของแคว้นชะท้ซุมะทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บสาหัส เมื่อนำตัวละครนี้ไปเทียบกับบุคคลในประวัติศาสตร์พบว่าตรงกับนายแพทย์วิลเลียม วิลลิส (William Willis) หมอชาวอังกฤษ ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอดินเบิร์กและร่วมเดินทางมาญี่ปุ่นกับคณะทูตอังกฤษใน ค.ศ.1861 ในช่วงปีแรกๆที่อยู่ในญี่ปุ่น หมอแบบคอตได้รักษาชาวอังกฤษที่ถูกซามูไรชะท้ซุมะทำร้ายจากเหตุการณ์การสังหารริชาร์ดสันในวันที่ 14 กันยายน 1862¹⁰⁹ หมอวิลลิสเป็นเพื่อนที่สนิทสนมคุ้นเคยกับซาเตาว์มาก ซึ่งในหนังสือของซาเตาว์จะยกย่องวิลลิสว่าเป็นนายแพทย์ที่เห็นอกเห็นใจคนไข้และอุทิศชีวิตให้กับอาชีพแพทย์เป็นอย่างมาก¹¹⁰

1.2.5.2 ตัวละครสมมติ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นตัวละครสมมติซึ่งมีต้นเค้าจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น กลุ่มที่สองคือ ตัวละครที่มาจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ ส่วนกลุ่มสุดท้ายคือ ตัวละครสมมติที่มาจากนวนิยายเรื่อง ไทป็น

¹⁰⁸ *Encyclopedia of Japan*, vol. 7, p. 29.

¹⁰⁹ *Ibid.*, vol. 8, p. 253.

¹¹⁰ Satow, *A Diplomat in Japan*, p. 31

1.2.5.2.1 ตัวละครสมมติซึ่งมีต้นเค้าจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ ผู้ประพันธ์ได้นำเอาเรื่องราวและลักษณะของบุคคลที่มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์มาเป็นต้นแบบในการสร้างตัวละครให้มีภูมิหลังและบทบาทที่ใกล้เคียงกับบุคคลจริงเหล่านั้น กล่าวคือเป็นการลอกเลียนเฉพาะลักษณะและบทบาทที่โดดเด่นของบุคคลในประวัติศาสตร์และนำมาสร้างเป็นตัวละครผสมผสานไปกับจินตนาการของผู้ประพันธ์โดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แต่อย่างใด

ก. มิชะโมะโตะ (Misamoto)

มิชะโมะโตะเป็นชาวประมงจากหมู่บ้านอันจิโระ ซึ่งถูกพายุดู๋พัดไปติดเกาะขณะออกไปหาปลาอยู่กับเพื่อนชาวประมงอีก 6 คน เพื่อนได้ออกอาหารจนเสียชีวิตคงเหลือแต่ มิชะโมะโตะรอดชีวิตเพียงคนเดียว ซึ่งได้เรือสหรัฐมาช่วยชีวิตและพาไปอยู่ที่อเมริกานานถึง 4 ปี โดยไปอาศัยอยู่กับน้องชายกัปตันเรือที่ช่วยชีวิตตน ทำให้ได้เรียนภาษาอังกฤษและทำงานที่ทำเรือต่อมาเจ้าหน้าที่สหรัฐได้สั่งให้เดินทางไปญี่ปุ่นในฐานะเป็นล่ามให้กับทาวน์เซนต์ แฮร์ริส ผู้แทนของสหรัฐอเมริกาในการเจรจาเรื่องสนธิสัญญา ซึ่งขณะนั้นแฮร์ริสได้พำนักอยู่ในญี่ปุ่นก่อนแล้ว มิชะโมะโตะกลับมาญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1857 โดยขึ้นฝั่งที่มิโมะคะ แต่มิชะโมะโตะถูกเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นจับกุม โดยกล่าวหาว่าเป็นอาชญากรและสายลับเพราะญี่ปุ่นมีกฎหมายห้ามคนญี่ปุ่นที่ออกนอกประเทศไปแล้วเดินทางเข้าประเทศ ภายหลังโยะมิได้นำตัวมาเป็นล่ามอย่างลับๆของตน เพื่อคอยแปลสิ่งที่ชาวต่างชาติพูดกันในช่วงการเจรจา

การให้ตัวละครมิชะโมะโตะมีบทบาทดังที่กล่าวมานี้ อาจสันนิษฐานได้ว่าผู้ประพันธ์ได้คัดแปลงตัวละครจากบุคคลในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นปลายสมัยโทะกุงะวะซึ่งได้กล่าวถึงนะกะซะมะ มันจิโระ (Nakahama Manjiro) ชาวประมงที่ประสบกับพายุจนเรือแตกไปติดเกาะร้างถึงครึ่งปีจนได้รับการช่วยเหลือจากเรือสหรัฐอเมริกาที่ผ่านมาและพาไปอเมริกาด้วยถึงสิบปี ทำให้มันจิโระรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ในปี ค.ศ.1851 ได้เดินทางกลับญี่ปุ่นโดยขึ้นฝั่งที่แคว้นซะทซุมะสองปี ต่อมาสภาผู้เอารัฐจึงเรียกมาเข้ารับราชการโดยมีหน้าที่แปลเอกสารเกี่ยวกับการต่างประเทศ และในปี ค.ศ.1860 มันจิโระได้กลับไปสหรัฐเพื่อเจรจการค้าระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐ หลังจากนั้นกลับมาสอนภาษาอังกฤษที่แคว้นซะทซุมะและโทะซะ¹¹¹ ผู้ประพันธ์อาจนำลักษณะเด่นของ

¹¹¹ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, pp. 422-23.

มันจิโระไปใช้ในการสร้างตัวละครมิชะโมะโตะคือเป็นชาวประมงที่เรือแตกและเรือสหรัฐอเมริกา
ได้ช่วยชีวิตไว้และพาไปอยู่ที่อเมริกาด้วยจนรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี

ข. ฮิระงะ (Hiraga)

ตัวละครฮิระงะคือผู้นำฉิมิแห่งแคว้นโซฌู ครอบครัวของฮิระงะเป็นพ่อค้าในแคว้น
โซฌู ปู่ของฮิระงะได้ซื้อตำแหน่งโกะมิหรือซามูไรชั้นต่ำให้กับพ่อของตนและยังให้การสนับสนุน
พวกฉิมิอย่างลับๆ ฮิระงะได้รับการศึกษาอย่างดีจากโรงเรียนซามูไร มีความเก่งกาจในเรื่องการ
ฟันดาบและรู้ภาษาอังกฤษเพราะได้เข้าเรียนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนดัทช์ (Dutchman's school) จึง
ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมขบวนการเซคซงคังจักรพรรดิ ขับไล่ต่างชาติ ฮิระงะได้ปลอมตัวเป็นคน
สวนและแอบแฝงอยู่ในสถานทูตอังกฤษเพื่อรอโอกาสสังหารชาวต่างชาติ ทำให้ได้รู้จักและเป็นที
ไว้วางใจของไทเรอร์ ขณะเดียวกันฮิระงะก็แอบติดต่อกับแม่เล่าในโยะมิวะระเพื่อสืบข่าวต่างๆ
เพราะเป็นสถานที่ที่ชาวต่างชาติเช่นไทเรอร์และองครนิยมไปเที่ยวเตร่ ฮิระงะยังแอบนำคนไป
ลอบฆ่าคนในรัฐบาลโซฌูในปราสาทเยะโคะ ต่อมาได้วางแผนร่วมกับกะทซุมะตะวางเพลิงโบสถ์
และจมน้ำต่างชาติที่โยะโกะสะมะเพื่อให้รัฐบาลโซฌูหนีคดีกับต่างชาติ แต่กะทซุมะตะต้องมาถูก
จับได้ก่อนและยอมปลิดชีวิตตัวเอง ทำให้ฮิระงะต้องหลบหนีออกนอกประเทศไปอังกฤษโดยได้
รับการช่วยเหลือจากไทเรอร์

บางส่วนของลักษณะตัวละครฮิระงะมีความใกล้เคียงกับอิโนะอูเอะ คะโอะรุ
(Inoue Kaoru) ซึ่งตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ คะโอะรุเป็นผู้นำในการฟื้นฟูอำนาจจักรพรรดิ
และขับไล่ต่างชาติ คะโอะรุเกิดในตระกูลซามูไรในแคว้นโซฌูและเข้าศึกษาในโรงเรียนดัทช์ซึ่งได้
เรียนทั้งภาษาอังกฤษและการใช้อาวุธปืนแบบตะวันตก ในปี ค.ศ.1862 ได้มีส่วนร่วมในการโจมตี
และเผาสถานทูตอังกฤษที่ฉิมิเงะวะในเมืองเอะโคะ ปีต่อมาคะโอะรุและเพื่อนๆ ได้ลี้ภัยหนีออก
จากญี่ปุ่นไปอังกฤษ ในปีค.ศ.1864 เดินทางกลับมาจัดการกับปัญหาที่แคว้นโซฌูโจมตีเรือต่างชาติที่
ช่องแคบมิโมะโนะเซะกิ เพราะตระหนักดีว่าความพยายามในการขับไล่ต่างชาติออกจากญี่ปุ่นจะไม่
สัมฤทธิ์ผล¹¹² ภายหลังคะโอะรุได้ร่วมมือกับคนอื่น ๆ ล้มอำนาจรัฐบาลโซฌูและเข้ารับราชการใน
สมัยเมจิ ซึ่งในประวัติศาสตร์ยังกล่าวถึงเลขาสถานทูตคือ เออร์เนสต์ ซาเตวามีความสนใจใน
กลุ่มของคะโอะรุเช่นกัน¹¹³

¹¹² Ibid., p. 351.

¹¹³ *Encyclopedia of Japan*, vol. 8, p. 29.

ค. อะกิโมะโตะ (Akimoto)

ตัวละครอะกิโมะโตะเป็นญาติของฮิระงะ มีบรรพบุรุษเป็นทหารชั้นต่ำ "อะมิงะริ" อะกิโมะโตะได้รับการคัดเลือกจากบิดาของฮิระงะให้เข้าเรียนในโรงเรียนซามูไรของแคว้นโซมู ซึ่งสอนโดยชาวคัทซึและได้เข้าร่วมขบวนการฉิเมอิกับฮิระงะ ภายหลังได้ลงเรือหนีไปอังกฤษกับฮิระงะ เมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงอะโอะรุได้หลบหนีไปอังกฤษกับเพื่อนร่วมขบวนการหลายคน และหนึ่งในนั้นที่ได้รับการบันทึกในประวัติศาสตร์คือ อิโตะ ฮิโระบุมิ ซึ่งมีส่วนร่วมในการเผาสถานทูตอังกฤษในอะโตะเช่นกัน อิโตะเกิดในตระกูลของชาวนาที่ยากจนแต่ได้เป็นบุตรบุญธรรมของตระกูลอิโตะและได้ตำแหน่งทหารเดินเท้า ต่อมาได้เข้าร่วมขบวนการฉิเมอิในการฟื้นฟูอำนาจจักรพรรดิและขับไล่ต่างชาติ และร่วมกับเพื่อนพ้องเผาสถานทูตอังกฤษในปี ค.ศ. 1862 จึงอาจจะเป็นไปได้ว่าผู้ประพันธ์ดัดแปลงตัวละครอะกิโมะโตะมาจากอิโตะ ฮิโระบุมินี้เอง แต่ตัวละครอะกิโมะโตะนั้นไม่ได้มีบทบาทสำคัญมากนักนอกจากไปจากเป็นฉิเมอิแคว้นโซมูและได้หนีลงเรือไปอังกฤษกับฮิระงะ

ง. โฉะรินและโอะริ (Shorin and Ori)

ทั้งคู่เป็นทหารโกะฉิแคว้นซะทซึมะซึ่งได้ร่วมกันสังหารพ่อค้าอังกฤษจนถูกไคเมียวซันจิโระสั่งปลดให้เป็นโรนิน โฉะรินและโอะริยังเป็นหนึ่งในพวกฉิเมอิแคว้นซะทซึมะซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เข้าเรียนที่โรงเรียนซามูไร โดยมีคะทซึมะตะเป็นครูผู้สอน

"...: that both were goshi, foot soldier like their fathers before them.(...) Both had been to the select samurai school at Kagoshima he (Katsumata) had begun twenty years ago for those showing special aptitudes that gave extra training, including studies of carefully chosen Dutch manuals. (...), both spent their spare time perfecting their swordsmanship and learning. Both were eligible for promotion sometime in the future. The older was called Shorin Anato, the younger Ori Ryoma."¹¹⁴

โฉะรินเป็นคนหนึ่งในกลุ่มที่ลอบสังหารอิชิ นะ โอะชูเกะหน้าประตูปราสาทอะโตะ แต่ถูกยิงตายเมื่อตอนที่ลอบเข้าไปเพื่อสังหารองเมตึกในสถานทูตอังกฤษที่คะนะงะวะ ส่วนโอะริได้รับบาดเจ็บและได้หนีไปอยู่กับฮิระงะที่โยะฉิวะระในโยะโกะซะมะ โอะริได้ปฏิเสธคำสั่งของ

¹¹⁴ Clavell, *Gai-Jin*, p. 64.

อิสระที่ให้เดินทางไปเกียวโต โดยหนีไปซ่อนที่เมืองสุรายาเมาเพื่อคอยหาโอกาสฆ่าองเมติก แต่ในที่สุดก็ถูกยิงตายในคืนที่เข้าไปฆ่าองเมติก

ในบันทึกประวัติศาสตร์กล่าวถึงการฆาตกรรมพ่อค้าอังกฤษริชาร์ดสันว่าเป็นการกระทำของผู้ติดตามไคเมียวแคว้นซะทซุเมแต่ก็ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับฆาตกร ผู้ประพันธ์อาจนำเหตุการณ์ครั้งนั้นมาเติมแต่งรายละเอียดในส่วนของฆาตกรที่สังหารริชาร์ดสันตามจินตนาการของตน เช่น โมะะรินมีส่วนร่วมในการสังหารนะโอะซุเกะ ซึ่งในประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงกลุ่มที่ทำการสังหารนะโอะซุเกะเป็นคนของแคว้นมิโตะ 17 คนและแคว้นซะทซุเม 1 คน¹¹⁵แต่ไม่ได้รับระบุว่าชาวซะทซุเมคนนั้นเป็นฆาตกรสังหารพ่อค้าอังกฤษริชาร์ดสัน

จ. เฮนรี โบนาปาร์ต เซอราตาร์ด (Henri Bonaparte Seratard)

เซอราตาร์ดเป็นรัฐมนตรีชาวฝรั่งเศสที่พยายามแสดงบทบาททางการทูตในญี่ปุ่นและยังเชิญโยะมิไปขึ้นเรือรบฝรั่งเศส เพื่อเสนอขายอาวุธให้รัฐบาลโชกุนใช้ในการรบกับอังกฤษ โดยหวังผลให้ฝรั่งเศสเข้ามามีบทบาททางการเมืองและทำการค้ากับญี่ปุ่นแทนอังกฤษ ตัวละครนี้อาจมีต้นเค้ามาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์คือ โรเชส ลีอง (Roches Leon) ซึ่งเป็นรัฐมนตรีและทูตฝรั่งเศสที่เดินทางมาญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1864 ก่อนหน้านั้นมีเพียงกงสุลฝรั่งเศสคือ ดูแซน เดอเบลกูร์ต์ (Duchesse de Bellecourt)¹¹⁶ ซึ่งเดินทางมาประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่ปี ค.ศ.1859 เพื่อเริ่มสานความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสกับญี่ปุ่น

โรเชสได้รับการสอนจากโรงเรียนการทูตและได้รับคำสั่งให้มาชักจูงรัฐบาลโชกุนโทะกุงะวะสนับสนุนการค้าของฝรั่งเศสในญี่ปุ่น ดังนั้นหลังเหตุการณ์การยิงป้อมมิโมะะโนะเซะกิ โรเชสได้ดำเนินนโยบายสนับสนุนรัฐบาลโชกุนปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยและผูกมิตรกับโยะมิโนะบุ ซึ่งเขาคาดการณ์ว่ารัฐบาลโชกุนจะมีชัยชนะเหนือศัตรูด้วยความช่วยเหลือจากฝรั่งเศส ซึ่งจะส่งผลให้อุตสาหกรรมฝรั่งเศสเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจญี่ปุ่น โรเชสยังได้ยินยอมทำตามข้อเสนอของญี่ปุ่นในการช่วยพัฒนากองทัพญี่ปุ่นให้ทันสมัยด้วยอาวุธของฝรั่งเศส¹¹⁷ เช่นเดียวกับเซอราตาร์ดในนวนิยายที่พยายามผูกมิตรกับโยะมิ ด้วยการเสนอขายอาวุธให้รัฐบาลโชกุนเพื่อหวังให้ฝรั่งเศสได้มีบทบาทในญี่ปุ่นมากขึ้น แม้ตัวละครเซอราตาร์ดมีลักษณะและบทบาทใกล้เคียงกับโรเชสเป็นอย่างมาก แต่ในปี ค.ศ.1862 โรเชสยังไม่ได้เดินทางมาประจำการที่ญี่ปุ่น จึงอาจจะ

¹¹⁵ *Encyclopedia of Japan*, vol. 5, p. 156.

¹¹⁶ *Ibid.*, vol. 6, p. 333.

¹¹⁷ Satow, *A Diplomat in Japan*, p.52.

เป็นไปได้ว่าเวลาเวลต์ได้นำเรื่องราวของบุคคลจริงในประวัติศาสตร์มาเป็นแบบในการสร้างตัวละคร ส่วนคุณเซน เดอ แบลกูร์ต ซึ่งเป็นบุคคลจริงในประวัติศาสตร์นั้นไม่พบว่ามีกรบันทึกถึงบทบาทที่สำคัญในประวัติศาสตร์แต่อย่างไร

ฉ. อองฌอลิก (Angelique)

อองฌอลิกเป็นสตรีชาวฝรั่งเศสซึ่งเดินทางไปกับกลุ่มชาวอังกฤษที่ถูกผู้ติดตามโคเมียวแคว้นซัทซ์ซุมะสังหาร แต่ควมมานี้ไปแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อองฌอลิกได้รักชอบอยู่มัลคอมแต่ถูกแม่ของมัลคอมขัดขวาง เพราะมีพ่อและลุงติดการพนันจนเป็นหนี้เป็นสิน ภายหลังอองฌอลิกถูกโอะริ หนึ่งในฆาตกรที่สังหารชาวต่างชาติข่มขืนจนตั้งครรภ์แต่ปกปิดเรื่อง และไปขอความช่วยเหลือจากองครให้หายขับเลือดให้ ทำให้องครหลอกใช้อองฌอลิกโดยสนับสนุนให้แต่งงานกับมัลคอม เพื่อหวังใช้อองฌอลิกเป็นเครื่องมือทางการเมืองและการค้ากับอังกฤษ เมื่อมัลคอมเสียชีวิตลง จึงกลายเป็นม่าย แต่แม่ของมัลคอมไม่ยอมรับการแต่งงานของทั้งสองโดยส่งจดหมายมาต่อรองและให้เงินแทนเพื่อแลกกับการที่อองฌอลิกไม่ใช้นามสกุลสตรีวน อองฌอลิกจึงวางแผนแต่งงานกับชายอื่น

ในหนังสือประวัติศาสตร์ของซาเตวได้กล่าวว่ามีสุภาพสตรีนางหนึ่งชื่อบอร์โรเคล (Mrs. Borrodaile) ได้เดินทางมาจากฮ่องกงและเป็นผู้หนึ่งที่ประสบกับเหตุการณ์การสังหารริชาร์ดสันในวันที่ 14 กันยายน ซึ่งสามารถควมมานี้ไปแจ้งเหตุแก่เจ้าหน้าที่ในโยะโกะฮะมะ¹¹⁸ ต่อมานางบอร์โรเคลได้เดินทางกลับประเทศจีน¹¹⁹ แต่ไม่ปรากฏบทบาทใดๆดังเช่นในนวนิยาย

ช. นายพลเรือเคตเตอร์ (Admiral Ketterer)

เคตเตอร์เป็นผู้บัญชาการกองทัพเรืออังกฤษ แต่ต้องขัดแย้งกับเซอร์วิลเลียมที่ต้องการยกกองทัพเรือไปโจมตีเมืองเยโคะ แต่เคตเตอร์ปฏิเสธเพราะต้องการได้รับคำสั่งโดยตรงจากรัฐบาลอังกฤษเท่านั้น “I will not order my fleet to bombard Yedo without a formal written order from the Admiralty, or Foreign Office,” The Admiral said, his face flushed. ‘My instructions are to be circumspect, like yours. We are NOT ON a punitive mission.’”¹²⁰

¹¹⁸ Ibid., p. 52-53.

¹¹⁹ Ibid., p. 84.

¹²⁰ Clavell, *Gai-Jin*, p. 211.

แต่ภายหลังกัปตันพลเรือตรีเคอเตอเลอร์ต้องยอมรับคำสั่งไปยังถล่มเมืองกะโงะมิเมะร่วมกับเรือรบลำอื่นๆ ตัวละครนายพลเรือเคอเตอเลอร์สันนิษฐานได้ว่าอาจเป็นนายพลเรือ คูเปอร์ (Admiral Kuper) ในประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นนายพลเรืออังกฤษที่ประจำในญี่ปุ่นในช่วงเวลานั้นและยังเป็นผู้ที่ยกกองกำลังไปโจมตีเมืองกะโงะมิเมะของแคว้นชะทซุมะ¹²¹ แต่ก่อนหน้านั้นทางกงสุลอังกฤษเป็นผู้ที่ขัดขวางการส่งกำลังของราชนาวีไปจับมาตรการที่สังหารริชาร์ดสัน¹²² มิใช่ตัวนายพลเรือเคอเตอเลอร์เองดังที่กล่าวไว้ในนวนิยาย

1.2.5.2.2 ตัวละครจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ เป็นตัวละครที่ไม่มีตัวตนในประวัติศาสตร์หากแต่ผู้ประพันธ์ได้สร้างขึ้นมาเพื่อเพิ่มสีสันให้กับนวนิยาย

ก. คะทซุมะตะ (Katsumata)

ตัวละครคะทซุมะตะเป็นครูสอนการฟันดาบและศิลปะการทหารของแคว้นชะทซุมะและยังเป็นที่ปรึกษาคนสนิทของไคเมียวชะทซุมะ นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำกลุ่มฉนิมิของแคว้นชะทซุมะอย่างลับๆ คะทซุมะตะวางแผนร่วมกับฮิระงะเผาโบสต์และจอมเรือต่างชาติในโยะโกะฮะมะ แต่ถูกโยะมิจับได้ก่อนที่โรงแรมเล็กๆนอกเมืองเยะโคะ จึงทำการฮาราคิรีตัวเองตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ที่ปรึกษาคนสนิทของไคเมียวชะทซุมะนั้นล้วนแต่เป็นชาмуไรชั้นสูง แต่ไม่มีผู้ใดเป็นผู้นำกลุ่มฉนิมิอย่างลับๆเพราะแคว้นชะทซุมะเองเป็นผู้ที่สนับสนุนกลุ่มผู้จับไล่ต่างชาติ ฟินฟูอำนาจจักรพรรดิอย่างเปิดเผย

ข. สมาชิกสภาผู้อาวุโส: อุตะนิ อะคะชิ และโทะยะมะ (Utani, Adachi and Toyama)

สภาผู้อาวุโสประกอบด้วยสมาชิก 5 คนคือ อันโจ โยะมิ อุตะนิ อะคะชิ และโทะยะมะ อุตะนิเป็นไคเมียววะตะชะซึ่งเป็นพันธมิตรกับโทะระนะงะตั้งแต่สงครามเซะกิงะฮะระ ภายหลังจากฮิระงะเผาสังหารโดยมีสุกุมะดำรงตำแหน่งแทน อะคะชิเป็นไคเมียวแคว้นมิโตะ ส่วนโทะยะมะเป็นไคเมียวแคว้นคิอิและเป็นบิดาของโชกุนโนะบุชะคะ

ค. อองเดร ปงแซง (Andre Poncin)

อองเดรเป็นพ่อค้าชาวฝรั่งเศสและขณะเดียวกันก็เป็นสายลับให้กับทางสถานทูต

¹²¹ Satow, *A Diplomat in Japan.*, p. 84.

¹²² Ibid., p. 53.

ฝรั่งเศส ตัวละครองครมีลักษณะเป็นคนเจ้าเล่ห์และชอบวางแผนอยู่ในใจตลอดเวลา ด้วยเหตุที่ประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษไม่ค่อยเป็นมิตรต่อกันนั้น องครจึงเสแสร้งเป็นมิตรกับไทเลอร์เพื่อจะได้รู้ข่าวสารต่างๆของอังกฤษ ขณะเดียวกันก็หลอกล้อใจองครเล็กด้วยเช่นกันและยังวางแผนร่วมกับเซอร์คาร์คในการผูกมิตรกับโยะมิ เพื่อหวังจะให้ฝรั่งเศสเข้ามามีบทบาทและทำการค้ากับญี่ปุ่นแทนอังกฤษ ภายหลังจากวางยาพิษจนตายในกองเพลิงที่เผาโยะมิไว้

ง. ชูโมะโมะ (Sumomo)

มิโมะโมะสาวแค้นชะงัดซุ่มและเป็นคู่หมั้นของอิระงะ ภายหลังปลอมตัวไปอยู่กับ โคะอิโกะนางบำเรอคนโปรดของโยะมิแต่ถูกจับได้ว่าเป็นฝ่ายศัตรูจึงถูกสังหาร ตัวละครชูโมะโมะยังมีบทบาทในการหลอกล่อมโฮเอกมารักษาโอะริที่บาดเจ็บ และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์การลอบสังหาร โชนุนที่โอะทังชู

ชูโมะโมะเป็นตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างให้มีความเก่งกล้าและไม่เกรงกลัวความตายเช่นเดียวกับตัวละครมะริโกะใน โชนุนที่มีความกล้าหาญเฉกเช่นนุรุช แต่ทว่าบทบาทของชูโมะโมะไม่ได้โดดเด่นเป็นตัวละครสำคัญ

จ. โคะอิโกะ (Koiko)

ตัวละครโคะอิโกะเป็นนางโลมชั้นหนึ่งในโยะมิวะระแห่งเมืองเยโคะ และยังเป็นหญิงบริการคนโปรดของโยะมิ เพราะมีความสามารถในทางศิลปะอย่างยอดเยี่ยมตามแบบของเกอิชา โคะอิโกะได้รับชูโมะโมะมาร่วมเดินทางด้วยโดยไม่รู้ว่าเป็นพวกมิโมะ เมื่อจับได้จึงขับไล่ชูโมะโมะให้จากไปแต่กลับถูกโยะมิเข้าใจว่าเป็นพวกมิโมะด้วย โคะอิโกะจึงพยายามแก้ไขข้อกล่าวหาแต่ต้องเสียชีวิตเพราะอาวุธมีพิษของชูโมะโมะ

ฉ. จอห์น มาร์โลว์ (John Marlowe)

มาร์โลว์เป็นกัปตันเรือรบ "เฟิร์ล" และองครักษ์ของนายพลเรือเคตเตอร์ ผู้ประพันธ์ได้วางภูมิหลังของตัวละครนี้ว่ามีพ่อเป็นกัปตันเรือและบรรพบุรุษเป็นทหารเรือ มาร์โลว์มีบทบาทเพียงแค่นำเรือไปจอดทอดสมอที่เมืองเยโคะ เมื่อคณะเจ้าหน้าที่สถานทูตอังกฤษเดินทางไปเจรจากับรัฐบาล โชนุนในกรณีการสังหารพ่อค้าอังกฤษ

1.2.5.2.8 ตัวละครสมมติจากเรื่องไทปัน ตัวละครในกลุ่มนี้ไม่ได้มีชีวิตจริงในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นหากแต่เป็นตัวละครที่คลาเวล์สร้างขึ้นไว้ในนวนิยายเรื่องไทปัน และได้นำมาผสมกับ

ตัวละครในกะอิจิน เพื่อสร้างอรรถรสตามแบบฉบับนวนิยายขนาดยาว โดยกำหนดให้เรื่องราวของตัวละครกลุ่มนี้เข้ามามีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น

ก. มัลคอมและเทสส์ สตรวน (Malcom and Tess Struan)

มัลคอมเป็นหลานชายของเคิร์ก สตรวน ซึ่งเป็นพ่อค้าอังกฤษที่ใช้ชีวิตและทำการค้าอยู่ในฮ่องกงโดยค้าขายอาวุธและฝิ่นเป็นหลัก มัลคอมเดินทางมาญี่ปุ่นเพื่อทำการค้าแต่ถูกผู้ติดตามไคเมียวซังที่ซุ่มฆ่าร้ายจนได้รับบาดเจ็บสาหัส ต้องใช้ฝิ่นในการบรรเทาอาการเจ็บปวดซึ่งส่งผลให้เขาติดยา ระหว่างนั้นแม่ของเขาได้ส่งข่าวการเสียชีวิตของพ่อมาจากฮ่องกง มัลคอมจึงกลายเป็นไทปันแทน แต่เขาต้องขัดใจกับเทสส์ สตรวนผู้เป็นแม่ซึ่งขัดขวางเขาไม่ให้แต่งงานกับอองเจลิค เพราะเทสส์รู้ข่าวว่ามีฝ่ายหญิงมีพ่อและลูกที่มีหนี้สินมากมาย จึงส่งจดหมายจากฮ่องกงมาคอยตักเตือนและห้ามมัลคอม และยังส่งแพทย์ประจำตระกูลมาดูแลอาการ ขณะเดียวกันมัลคอมมีเรื่องขัดแย้งกับพวกบรอดส์ที่เดินทางมาทำการค้าญี่ปุ่นเช่นกัน ภายหลังกมัลคอมหนีไปแต่งงานกับอองเจลิคบนเรือราชนาวิโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่เสียชีวิตในคืนวันแต่งงานเพราะเกิดตกเลือดจากบาดแผลที่ถูกฆาตกรซุ่มฆ่าร้าย ศพของมัลคอมถูกนำกลับไปฝังที่สุสานประจำตระกูลในฮ่องกง แต่เทสส์ก็ยังไม่ยอมรับการแต่งงานของทั้งคู่ และปฏิเสธการเป็นภรรยาถูกต้องตามกฎหมายของอองเจลิคโดยเสนอให้เงินเป็นการตอบแทน

ข. เจมี แมคเฟย์ (Jamie McFay)

เจมีเป็นผู้จัดการบริษัทสตรวนในญี่ปุ่น มีความซื่อสัตย์กับตระกูลสตรวนมาตลอด แต่ภายหลังคิดจะมีกิจการของตนเองจึงลาออกจากบริษัทสตรวน และได้มีวรินคู่มั่นสาวช่วยเหลือในการขอยืมเงินจากเทสส์มาเป็นทุนเข้าหุ้นทำการค้ากับพ่อค้าญี่ปุ่น แต่สำนักงานต้องมาถูกไฟที่ลามมาจากโยะมิวะระเผาจนวอดวาย อย่างไรก็ตามเจมีตั้งใจใช้ชีวิตอยู่ที่ญี่ปุ่น

ค. โรนัลด์ โฮแอก (Ronald Hoag)

โฮแอกเป็นนายแพทย์ประจำตระกูลสตรวน เคยไปอยู่อินเดียและได้แต่งงานกับสาวอินเดียและมีลูกด้วยกัน หมอโฮแอกได้รับคำสั่งจากแม่ของมัลคอมให้เดินทางมาญี่ปุ่นเพื่อมาดูแลอาการของมัลคอม ด้วยเหตุที่เพิ่งเดินทางมาถึงญี่ปุ่น หมอโฮแอกจึงถูกพวกมิมิหลอกให้ไปช่วยรักษาโอะริซึ่งได้รับบาดเจ็บจากการลอบเข้าไปสังหารอองเจลิค โดยไม่รู้วโอะริเป็นฆาตกรสังหารพ่อค้าอังกฤษและทำร้ายมัลคอม เมื่อมัลคอมเสียชีวิตลงหมอโฮแอกก็เดินทางกลับฮ่องกงและตั้งใจจะกลับไปใช้ชีวิตในอินเดีย

ง. มอร์แกน บรอกส์และนอร์เบิร์ต เกรย์ฟอर्थ (Morgan Brocks and Norbert Greyforth)

มอร์แกนเป็นลูกบุญธรรมของตระกูลบรอกส์ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับสตรีวน จึงคอยหาโอกาสทำลายบริษัทสตรีวนตลอดเวลา ส่วนนอร์เบิร์ตเป็นหัวหน้าของบริษัทบรอกส์ในญี่ปุ่น มักชอบดูถูกเหยียดหยามมัลคอมเสมอ ทำให้มีเรื่องทะเลาะวิวาทกับมัลคอมจนถึงกับทำควลงับกัน แต่ทว่ามัลคอมได้เสียชีวิตก่อน นอร์เบิร์ตจึงกล่าวหาจาเยาะเย้ยถากถางจนชกต่อยกับเจมี้ และถูกออร์นดอยิงตาย ตัวละครทั้งสองนี้จัดเป็นตัวละครร้ายของนวนิยาย

จ. เอ็ดเวิร์ด กอร์นต (Edward Gornt)

กอร์นตเป็นพ่อค้าอังกฤษซึ่งมีการค้าอยู่ในเมืองเซี่ยงไฮ้ กอร์นตเป็นลูกนอกสมรสของมอร์แกน บรอกส์ซึ่งทำให้แม่ของตนตั้งครรภ์โดยไม่รับคิดชอบใดๆ จนต้องไปแต่งงานกับผู้ชายอื่นที่หวังในทรัพย์สินแม่ของตนและโยกย้ายไปอยู่อเมริกา เมื่อรู้ความจริงว่าตนเป็นลูกของมอร์แกน กอร์นตรู้สึกโกรธแค้นจึงมาทำงานกับบริษัทบรอกส์เพื่อหาโอกาสแก้แค้นให้กับแม่ของตน หลังการเสียชีวิตของมัลคอม กอร์นตได้รับข้อเสนอในการช่วยเหลือองเมลิคเพื่อให้แม่ของมัลคอมรับเป็นลูกสะใภ้ที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ไม่สำเร็จ กอร์นตจึงขอลองเมลิคแต่งงาน

1.2.6 ฉาก

ฉากในนวนิยายเรื่อง*กะอิจิน*สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกับเรื่อง*ไซกุน* คือฉากที่มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้นจริงและฉากที่ไม่ได้มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ใดๆเกิดขึ้นจริง

1.2.6.1 ฉากที่มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้นจริง ฉากประเภทนี้ในนวนิยายจะเป็นสถานที่ที่มีเหตุการณ์สำคัญๆในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นจริง แต่การใช้ฉากเหล่านี้ผู้ประพันธ์อาจเปลี่ยนแปลงหรือต่อเติมตามความคิดเห็นของตนตามที่ได้ศึกษาจากประวัติศาสตร์

ก. ปราสาทและเมืองเยโคะ

เยโคะเป็นเมืองหลวงและที่พำนักของไซกุนมาตั้งแต่สมัยโทระนะงะ ในนวนิยายมีการบรรยายลักษณะของปราสาทเยโคะว่าเป็นปราสาทที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และเป็นที่พักอาศัยของไซกุนและเหล่าขุนนาง มีป้อมปราสาทหินที่กว้างใหญ่และถูกรอบล้อมถึงสามชั้นโดยมี

สะพานไม้เป็นตัวเชื่อม กำแพงปราสาทแน่นหนาและแข็งแรง โยะมิในฐานะเป็นผู้พิทักษ์โชกุนจึงได้พักอยู่ในส่วนกลางซึ่งเป็นที่พักอาศัยส่วนตัวของโชกุนและครอบครัว รวมทั้งขุนนางที่ทำงานในปราสาท ถัดจากคูรอบป้อมชั้นนอกออกไปจะเป็นแนวป้องกันชั้นแรกและชั้นต่อมาเป็นที่อยู่ของบรรดาไคเมียวและครอบครัวที่เข้ามาพำนักตามระบบชั้นกิน-โคตะอิ

ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงความยิ่งใหญ่และแข็งแรงของปราสาทเอะโคะโดยผ่านสายตาของตัวละครเซอร์วิลเลียมซึ่งเดินทางมาเจรจากับรัฐบาลโชกุนในกรณีการสังหารพ่อค้าอังกฤษ

“... with eight rings of barrack-like structures as its outer defenses. Then the castle itself, elegant and beautifully proportioned, he thought, its moat almost two hundred yards across, the towering outer walls thirty or forty feet thick and made of huge granite blocks. Even our sixty-pounders wouldn't dent those, (...) And inside God only knows how many fortifications surrounding central keep. And the only way in through one of the gates, or over the walls, a frontal attack, (...) how many troops could be billeted her. Thousands.”¹²³

นวนิยายยังกล่าวถึงเมืองเอะโคะว่ามีขนาดใหญ่กว่ากรุงลอนดอนถึงสองเท่า และมีสถานทูตอังกฤษซึ่งตั้งอยู่ข้างๆ วัดศาสนาพุทธนอกชานเมืองที่โกะเทนยะมะ แต่ได้ถูกทิ้งร้างเพราะเคยมีการสังหารยามของสถานทูต จนทำให้คนในสถานทูตเกิดความกลัว ต้องโยกย้ายไปอยู่ที่เมืองโยะโกะซะมะแทน เมื่อเจ้าหน้าที่อังกฤษเดินทางมาเอะโคะเพื่อเจรจากับรัฐบาลโชกุนก็ได้พำนักที่สถานทูตแห่งนี้เป็นการชั่วคราว ซึ่งทางการญี่ปุ่นยังได้ส่งกองกำลังนับร้อยมาเฝ้าและจับตาดูความเคลื่อนไหวของอังกฤษ

ปราสาทเอะโคะในประวัติศาสตร์(เอะโคะในนวนิยาย)นั้นมีความสำคัญเพราะเป็นที่อยู่อาศัยและศูนย์กลางอำนาจของโชกุนสายโทะกุงะวะมาแต่ต้นศตวรรษที่ 17 ทุกๆปีจะมีไคเมียวต่างๆเดินทางมาแสดงความจงรักภักดีต่อโชกุนตามระบบชั้นกิน-โคตะอิ ทำให้เมืองเอะโคะกลายเป็นเมืองที่เจริญและมั่งคั่ง เมื่อต่างชาติได้เข้ามาญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 19 อังกฤษได้มาตั้งสถานทูตของตนที่เอะโคะ แต่ต้องโยกย้ายไปโยะโกะซะมะเพราะถูกโจมตีจากผู้ก่อการร้ายชาวญี่ปุ่น¹²⁴

¹²³ Clavell, *Gai-Jin*, p. 611-12.

¹²⁴ Satow, *A Diplomat in Japan*, p. 28.

ข. เมืองโยะโกะฮะมะ (Yokohama)

ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้โยะโกะฮะมะเป็นเมืองที่เกิดการลอบสังหารชาวต่างชาติบ่อยครั้ง “...five men murdered on the streets of Yokohama in their first year. The next year two Russians, an officer and a sailor man-of-war, hacked to death, again Yoghama. A few months later two Dutch merchants...”¹²⁵ และสร้างให้สถานทูตต่างชาติในเมืองนี้ตั้งอยู่ติดๆกันไป ในบริเวณเดียวกัน โดยมีโยะโกะฮะมะคลับเป็นสถานที่ที่นัดพบของเจ้าหน้าที่และพ่อค้าชาวต่างชาติในเมืองนี้มีโยะมิวะระซึ่งเป็นสถานที่ที่ตัวละครชาวต่างชาติ เช่น อองเครและไทเรอร์ชอบมาเที่ยวเสมอ โดยมีอิระงะและแม่เส้าคอยเป็นสายสืบความเคลื่อนไหวของต่างชาติ ภายหลังโยะมิวะระถูกวางเพลิงจนวอดวาย

ในประวัติศาสตร์กล่าวถึงโยะโกะฮะมะว่านับตั้งแต่ญี่ปุ่นมีการลงนามในสนธิสัญญากับต่างประเทศ ทำให้ชาวต่างชาติเข้ามาพำนักตั้งถิ่นฐานในโยะโกะฮะมะกันมากในขณะที่บรรดาทูตไปอยู่ที่เอะโคะ¹²⁶ เมื่อเกิดกระแสการต่อต้านชาวต่างชาติจึงมีการลอบสังหารชาวต่างชาติในเมืองนี้อยู่เสมอ เช่น ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1859 คนรัศเซียถูกสังหาร 2 ศพ ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1860 พ่อค้าคัทซ์ 1 ศพ¹²⁷ เป็นต้น

ค. ถนนโทะกะอิโด

ถนนโทะกะอิโดในนวนิยายจะเป็นเส้นทางที่ตัวละครต่างๆมักใช้เดินทางไปมา ระหว่างเมืองเอะโคะกับเกียวโต จัดว่าเป็นถนนสายสำคัญของญี่ปุ่นจึงห้ามยานพาหนะที่มีล้อและเกวียนวิ่งบนถนน นอกจากการนั่งเกี้ยว ชี่ม้าและเดินเท้า ตามสองข้างทางของถนนมีสถานที่พักผ่อนอยู่ถึง 53 แห่ง คั้งที่ตัวละครอองเครแนะนำหนังสือภาพเกี่ยวกับที่พักตามถนนโทะกะอิโดให้กับไทเรอร์ซึ่งเพิ่งเดินทางมาถึงญี่ปุ่น “Have you seen one of these yet? It's Hiroshige's *Fifty-Three Stages on the Tokaidō Road*. Don't forget the beginning of the book is at the end for us, their writing right to left. The pictures show the way stations all the way to Kyoto.”¹²⁸

¹²⁵ Clavell, *Gai-Jin*, p. 35.

¹²⁶ Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times*, p. 258.

¹²⁷ เพ็ญศรี กาญจนอมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 103.

¹²⁸ Clavell, *Gai-Jin*, p. 185.

ในประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงถนนโทกะอิโคว่าเป็นถนนที่เลียบบไปตามชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก เป็นถนนที่มีความสำคัญต่อการเดินทางภายในประเทศเป็นอย่างมาก เพราะบรรดาโคเมียวจะใช้เป็นเส้นทางในการเดินทางไปแสดงความจงรักภักดีโชกุนที่เมืองยะโคะ¹²⁹ รัฐบาลจึงได้ออกคำสั่งให้สร้างสถานี (stations) ตลอดเส้นทางถึง 53 แห่ง ซึ่งแต่ละสถานีจะมีโรงแรมเล็กๆประมาณ 50-200 แห่งและมีร้านขายสินค้าที่จำเป็นสำหรับนักเดินทาง¹³⁰

ง. ที่ตั้งแคว้นซะทซุมะ โชนูและโทซะซะ (Satsuma, Choshu and Tosa)

นวนิยายกล่าวถึงแคว้นทั้งสามว่าเป็นแคว้นที่แข็งแกร่งต่อรัฐบาลโชกุน เพราะว่าตั้งอยู่ห่างไกลจากเมืองยะโคะ แคว้นซะทซุมะตั้งอยู่ใกล้กับเมืองนางาซากิทางตอนใต้ของเกาะคิวชู มีกะโงะชิมะเป็นเมืองหลวง แคว้นโทซะซะเป็นส่วนหนึ่งของเกาะมิโกะกุซึ่งเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุด ส่วนแคว้นโชนูตั้งอยู่ไกลออกไปทางตะวันตกของเกาะฮอนชู มีช่องแคบมิโมะโนะเซะกิซึ่งเป็นเส้นทางที่ใกล้กับฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ซึ่งชาวต่างชาติมักใช้เส้นทางนี้เดินเรือมาญี่ปุ่น ทั้งสามแคว้นนี้เป็นแคว้นที่เข้มแข็งจนสามารถต้านทานอำนาจของรัฐบาลโชกุนและยังให้การสนับสนุนการฟื้นฟูอำนาจของจักรพรรดิ

ในประวัติศาสตร์แคว้นทั้งสามเป็นผู้ให้การสนับสนุนและชักจูงให้องค์จักรพรรดิและราชสำนักต่อต้านกับต่างชาติและมุ่งโค่นอำนาจโทงูวะระ เพื่อถวายอำนาจในการปกครองโดยชอบธรรมคืนให้แก่องค์จักรพรรดิ¹³¹

จ. เมืองเกียวโต

เกียวโตเป็นเมืองหลวงและเป็นที่พักขององค์จักรพรรดิ ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงพระราชวังว่ามีความแข็งแรงและมีเวรยามเฝ้าประตูอย่างหนาแน่น ดังในฉากที่ทหารฝ่ายโชกุนได้เดินทางมาถึงเกียวโตเพื่อมาดูแลความปลอดภัยให้แก่โชกุนที่เดินทางมาเฝ้าจักรพรรดิ

“The Shogunate patrol reached the East Gate. A low barracks-guard house nestled against the walls and spread on either side of the Gate and could have five hundred men and houses if need be. The Gate was six meters high and made of

¹²⁹ Satow, *A Diplomat in Japan*, pp. 204-5.

¹³⁰ *Encyclopedia of Japan*, vol 8, p 41.

¹³¹ เพ็ญศรี กาญจโนมัย, *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*, หน้า 103.

heavy, iron-reinforced timber with a much smaller gate off to one side standing open. The perimeter walls were higher, ancient, and stone.”¹³²

ฉ. คะนะงะวะ (Kanagawa)

คะนะงะวะที่กล่าวในนวนิยายเป็นหมู่บ้านที่พลุกพล่านเพราะเป็นที่พักแรมของนักเดินทางที่เข้าออกเมืองเอะโคะและมีโรงน้ำชาและสำนักงานโลมมากมาย สถานทูตต่างชาติในเมืองนี้จะตั้งอยู่ในวัดศาสนาพุทธ “By Japanese custom, Legations were housed in sections of Buddhist temples. Only temples or monasteries had extra rooms or outbuildings of sufficient size and quantity, so the Bakufu had had some set aside until individual residences could be constructed.”¹³³

ในนวนิยาย เหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษทำให้มัลคอมได้รับบาดเจ็บสาหัส ต้องพักรักษาตัวที่สถานทูตอังกฤษในคะนะงะวะ หลังจากนั้นฝ่ายรัฐบาลโชกุนได้เดินทางมาเมืองนี้เพื่อเจรจาในกรณีการสังหารพ่อค้าอังกฤษ ในบันทึกประวัติศาสตร์ของซาตาว่าได้กล่าวถึงเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษหรือริชาร์ดสันว่า เหตุเกิดขณะที่กลุ่มชาวต่างชาติกำลังขี่ม้าเดินทางไปตามถนนระหว่างเมืองคะนะงะวะกับคะวะซะกิ¹³⁴ เมืองคะนะงะวะเป็นเมืองที่ชาวยุโรปเข้ามาพำนักเป็นครั้งแรกตามสนธิสัญญา แต่มักมีเรื่องกระทบกระทั่งกันระหว่างผู้ติดตามขุนนางญี่ปุ่นกับชาวต่างชาติ ทำให้รัฐบาลต้องสร้างท่าเรือและที่พักอาศัยในโยะโกะซะมะให้กับพ่อค้าต่างชาติไปอยู่แทน ในขณะที่สถานกงสุลยังคงตั้งอยู่ที่คะนะงะวะอย่างปลอดภัย¹³⁵

1.2.6.2 ฉากที่ไม่ได้มีเหตุการณ์จริงเกิดขึ้น เป็นฉากที่ไม่ปรากฏว่ามีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น หากแต่ฉากเหล่านี้เป็นการแต่งเติมหรือดัดแปลงสถานที่บางแห่งโดยสร้างเหตุการณ์ต่างๆตามจินตนาการของผู้ประพันธ์ เพื่อให้นวนิยายมีความสนุกสนานมากขึ้น

ค. โรงแรม 47 โรนิน (Inn of Forty-seven Ronin)

ฉากโรงแรมนี้ที่ปรากฏในนวนิยายคือเป็นแหล่งหลบซ่อนของพวกมิฉิมิโดยตั้งอยู่

¹³² Clavell, *Gai-Jin*, p. 946.

¹³³ Ibid., p. 43.

¹³⁴ Satow, *A Diplomat in Japan*, p. 51.

¹³⁵ Ibid., p. 23-24.

ในตรอกที่ค่อนข้างสกปรกและอยู่ไม่ไกลจากปราสาทเยโคะ ถ้ามองจากภายนอก โรงแรมจะดูที่มึนๆมอซอแต่ภายในกลับตกแต่งหรูหรา มีสวนไม้สวยงามล้อมรอบอาคารที่มีเพียงชั้นเดียวและมีห้องเดี่ยวแยกเป็นหลังๆสำหรับแขกพิเศษที่ต้องการความเป็นส่วนตัว ถูกคำที่มาจากนวนิยาย โรงแรมล้วนเป็นพ่อค้าที่มีฐานะร่ำรวย ตัวละครโอะริ ฮิระงะและเหล่าฉิมิได้ใช้สถานที่แห่งนี้ทำการติดต่อและวางแผนสังหารโนะริ อันโอะ แต่ภายหลังทางการได้เผาทำลายโรงแรมและสังหารทั้งแม่เจ้าและนางโลมตามคำสั่งของอันโอะที่จับแก่นักกลุ่มฉิมิที่อาจหาญมาลอบสังหารตน

ข. บ้านปลาการ์ป (House of Three Carp)

บ้านปลาการ์ปเป็นสำนักนางโลมในโยะมิวะระของโยะโกะฮะมะ เป็นแหล่งบันเทิงในยามราตรีของชาวเมืองญี่ปุ่น ตัวละครโอะริและฮิระงะได้ใช้สถานที่แห่งนี้เป็นที่หลบซ่อนเพื่อวางแผนก่อวินาศกรรมและสังหารชาวต่างชาติ สำนักนางโลมแห่งนี้ยังเป็นที่ชื่นชอบของตัวละครองครและไทเรอร์ซึ่งมาเที่ยวจนติดพันนางโลม ในคืนที่มีการวางเพลิงโยะมิวะระ สำนักนางโลมแห่งนี้ก็ถูกไฟเผาผลาญเกือบทั้งหมด องค์กรได้ถูกนางโลมคนโปรดวางยาพิษจนตายด้วยกันในกองเพลิง

ค. บ้านดอกไม้สีม่วง (House of Wisteria)

บ้านดอกไม้สีม่วงเป็นสำนักนางโลมตั้งอยู่ในโยะมิวะระเมืองเยโคะซึ่งจัดว่าเป็นโยะมิวะระที่ใหญ่และสวยงามที่สุดในประเทศ สำนักนางโลมแห่งนี้เป็นที่ละทิ้งชะตากรรมพักอาศัยเพื่อรวบรวมกำลังคนไปเผาโบสถ์และจมน้ำเรือของต่างชาติในโยะโกะฮะมะ แม่เจ้าประจำสำนักแห่งนี้ก็เป็นสายให้กับกลุ่มฉิมิ โคะอิโกะซึ่งเป็นนางบำเรอคนโปรดของโยะมิก็มาจากสำนักแห่งนี้เช่นกัน

เมื่อโยะมิจับได้ว่าโคะอิโกะทรยศตน จึงส่งสายและเฟ่งเล็งบ้านดอกไม้สีม่วงจนจับได้ว่าชะตากรรมและกลุ่มฉิมิซึ่งเป็นศัตรูของรัฐบาล โชกุนมาซงันอยู่ที่นั่น จึงทำการจับกุมชะตากรรมและแม่เจ้าซึ่งทั้งสองได้สำเร็จโทษตนเองด้วยความตาย

ง. เมืองสุรายาเมา (Drunk Town)

ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงเมืองสุรายาเมาว่าตั้งอยู่ใกล้กับโยะมิวะระของเมืองโยะโกะฮะมะและเป็นบาร์เหล้าของชาวต่างชาติซึ่งเป็นแหล่งของพวกชนชั้นล่าง มิฉะชิฟ ขอทาน นักพนันและโสเภณีชั้นต่ำ อีกทั้งสถานที่ซึ่งคู่สกปรกเต็มไปด้วยเชื้อโรคและหนู มีโรงฆ่าสัตว์และสุสานทางด้านทิศใต้ ตัวละครโอะริได้ใช้สถานที่แห่งนี้เป็นที่หลบซ่อนและดูถูทางเข้าไปลอบ

สังหารองเมลิที่สถานทูตฝรั่งเศส เมื่อเกิดเพลิงไหม้โยะมิวะระ ไฟได้ลามไปไหม้บางส่วนของเมืองสุรายาเมาคั่ว

จ. โรงแรมดอกไม้ที่โอะทซุ (House of Three Flowers, Otsu)

โรงแรมแห่งนี้เป็นโรงแรมที่ใหญ่และดีที่สุดในโอะทซุ ตั้งอยู่บนถนนโทกะอิโด โชกุน โนะบุซะคะและเจ้าหญิงยะสุได้เลือกสถานที่แห่งนี้พักแรมระหว่างเดินทางไปเกียวโต “The way station of Otsu had been bustling all day in a crescendo of excitement, anticipation paired with fear over final preparations for tonight: stop of the impossibly august visitors, Shogun Nobusada and Princess Yazu.”¹³⁶

ในระหว่างนั้นได้เกิดเหตุการณ์การลอบสังหารโชกุนโดยพวกฉมิซึ่งได้วางแผนกันล่วงหน้าไว้แล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จ หน้าซ้กลับถูกทหารฝ่ายโชกุนสังหารไปหลายคน

ฉ. โรงแรมนกกระเรียนที่หมู่บ้านอะมะมะทซุ (Inn of Cranes)

โรงแรมแห่งนี้ตั้งคร่อมถนนโทกะอิโด เป็นสถานที่ที่โยะมิและขบวนซึ่งมีโคะอิโกะและชูโมะโมะติดตามมาด้วยได้พักค้างคืนระหว่างเดินทางกลับยะโคะ “Yoshi chose the Inn of the Cranes for the night, neither the best, nor the worst in the village. Hamamatsu-a pleasing collection of houses and Inns straddling the Tokaidō, renowned for its sake, where the road curled down toward the sea.”¹³⁷

เมื่อโคะอิโกะจับได้ว่าชูโมะโมะเป็นหนึ่งในกลุ่มฉมิที่ต่อต้านรัฐบาลโชกุน ชูโมะโมะจึงทำร้ายโยะมิและพลั้งมือไปฆ่าโคะอิโกะตาย แต่ไม่สามารถสู้โยะมิ จึงถูกสังหารจนเสียชีวิต เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้โยะมิโกรธแค้นและเชื่อว่าแม่เลี้ยงของโคะอิโกะต้องเป็นสายให้ กับพวกฉมิจึงทำการกวาดล้างสำนักนางโลมแห่งนั้น

การนำข้อมูลประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยโทกะงะวะมาใช้ในการประพันธ์นวนิยายเรื่อง *โชกุนและกะอิจิน* พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในเรื่องเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

¹³⁶ Clavell, *Gai-Jin*, p. 767.

¹³⁷ Ibid., p. 988.

เป็นประการสำคัญ รองลงมาคือทำให้รายละเอียดของเหตุการณ์และภูมิหลังบางประการของบุคคลในประวัติศาสตร์ที่แตกต่างและมีการเพิ่มเติมมากกว่าข้อมูลประวัติศาสตร์และมีการนำลักษณะของบุคคลในประวัติศาสตร์มาเป็นแนวทางในการสร้างตัวละครใหม่ ส่วนฉากในนวนิยายมีทั้งที่เป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จริง และนำสถานที่จริงมาสร้างเหตุการณ์สมมติขึ้น อีกทั้งผู้ประพันธ์ยังได้สร้างฉากหรือสถานที่ขึ้นมาจากจินตนาการของตน องค์ประกอบดังกล่าวมานี้ จึงทำให้เนื้อเรื่องในนวนิยายมีทั้งที่เป็นจริงตรงตามประวัติศาสตร์และผิดแผกแตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความตั้งใจของผู้ประพันธ์ซึ่งให้ความเห็นว่านวนิยายเหล่านี้ไม่ใช่ประวัติศาสตร์ ดังนั้นเขาจึงสามารถเขียนนวนิยายขึ้นมาจากความคิดเห็นของเขา ซึ่งไม่จำเป็นต้องถูกต้องตรงกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเสมอไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย